නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

ඛුද්දකනිකායෙ

උදානපාළි

1. බොධිවග්ගො

1. පඨමබොධිසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ බොධිරුක්ඛමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන නිසින්නො හොති විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදී [විමුත්තිසුඛං පටිසංවෙදී (ස්‍යා. පී. ක.)]. අථ ඛො භගවා තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨහිත්වා රත්තියා පඨමං යාමං පටිච්චසමුප්පාදං අනුලොමං සාධුකං මනසාකාසි –

‘‘ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති, ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති, යදිදං – අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා,
ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස;
අථස්ස කඞ්ඛා වපයන්ති සබ්බා,
යතො පජානාති සහෙතුධම්ම’’න්ති. පඨමං;

2. දුතියබොධිසුත්තං

2. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ බොධිරුක්ඛමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන නිසින්නො හොති විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදී. අථ ඛො භගවා තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨහිත්වා රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං පටිච්චසමුප්පාදං පටිලොමං සාධුකං මනසාකාසි –

‘‘ඉති ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති, ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති, යදිදං – අවිජ්ජානිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධො, සඞ්ඛාරනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො, විඤ්ඤාණනිරොධා නාමරූපනිරොධො, නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධො, සළායතනනිරොධා ඵස්සනිරොධො, ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො, වෙදනානිරොධා තණ්හානිරොධො, තණ්හානිරොධා උපාදානනිරොධො, උපාදානනිරොධා භවනිරොධො, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො, ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොතී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා,
ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස;
අථස්ස කඞ්ඛා වපයන්ති සබ්බා,
යතො ඛයං පච්චයානං අවෙදී’’ති. දුතියං;

3. තතියබොධිසුත්තං

3. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ බොධිරුක්ඛමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන නිසින්නො හොති

විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදී. අථ ඛො භගවා තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨහිත්වා රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පටිච්චසමුප්පාදං අනුලොමපටිලොමං සාධුකං මනසාකාසි –

‘‘ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති, ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති, ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති, ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති; යදිදං – අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

‘‘අවිජ්ජාය ත්වෙව අසෙසවිරාගනිරොධා සඞ්ඛාරනිරොධො, සඞ්ඛාරනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො, විඤ්ඤාණනිරොධා නාමරූපනිරොධො, නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධො, සළායතනනිරොධා ඵස්සනිරොධො, ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො, වෙදනානිරොධා තණ්හානිරොධො , තණ්හානිරොධා උපාදානනිරොධො, උපාදානනිරොධා භවනිරොධො, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො, ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොතී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා,
ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස;
විධූපයං තිට්ඨති මාරසෙනං,
සූරියොව [සුරියොව (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ඔභාසයමන්තලික්ඛ’’න්ති. තතියං;

4. හුංහුඞ්කසුත්තං

4. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන නිසින්නො හොති විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදී. අථ ඛො භගවා තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨාසි.

අථ ඛො අඤ්ඤතරො හුංහුඞ්කජාතිකො [හුහුඞ්කජාතිකො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිත්තාවතා නු ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො හොති, කතමෙ ච පන බ්‍රාහ්මණකරණා [බ්‍රාහ්මණකාරකා (ක.)] ධම්මා’’ති?

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යො බ්‍රාහ්මණො බාහිතපාපධම්මො,
නිහුංහුඞ්කො [නිහුහුඞ්කො (සී. ස්‍යා. කං පී.)] නික්කසාවො යතත්තො;
වෙදන්තගූ වුසිතබ්‍රහ්මචරියො,
ධම්මෙන සො බ්‍රහ්මවාදං වදෙය්‍ය;
යස්සුස්සදා නත්ථි කුහිඤ්චි ලොකෙ’’ති. චතුත්ථං;

5. බ්‍රාහ්මණසුත්තං

5. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ච සාරිපුත්තො ආයස්මා ච මහාමොග්ගල්ලානො ආයස්මා ච මහාකස්සපො ආයස්මා ච මහාකච්චානො [මහාකච්චායනො (සී. පී. ක.)] ආයස්මා ච මහාකොට්ඨිකො ආයස්මා ච මහාකප්පිනො ආයස්මා ච මහාචුන්දො ආයස්මා ච අනුරුද්ධො ආයස්මා ච රෙවතො ආයස්මා ච නන්දො [ආනන්දො (සී. පී.)] යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු .

අද්දසා ඛො භගවා තෙ ආයස්මන්තෙ දූරතොව ආගච්ඡන්තෙ; දිස්වාන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘එතෙ, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා ආගච්ඡන්ති; එතෙ, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණා ආගච්ඡන්තී’’ති. එවං වුත්තෙ , අඤ්ඤතරො බ්‍රාහ්මණජාතිකො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිත්තාවතා නු ඛො, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො හොති, කතමෙ ච පන බ්‍රාහ්මණකරණා ධම්මා’’ති?

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘බාහිත්වා පාපකෙ ධම්මෙ, යෙ චරන්ති සදා සතා;

ඛීණසංයොජනා බුද්ධා, තෙ වෙ [තෙව (සී.)] ලොකස්මිං බ්‍රාහ්මණා’’ති. පඤ්චමං;

6. මහාකස්සපසුත්තං

6. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාකස්සපො පිප්පලිගුහායං [පිප්ඵලිගුහායං (ස්‍යා.), සිම්බලිගුහායං (ක.)] විහරති ආබාධිකො [ආබාධිකො හොති (ස්‍යා. පී.)] දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො අපරෙන සමයෙන තම්හා ආබාධා වුට්ඨාසි. අථ ඛො ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස තම්හා ආබාධා වුට්ඨිතස්ස එතදහොසි – ‘‘යංනූනාහං රාජගහං පිණ්ඩාය පවිසෙය්‍ය’’න්ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන පඤ්චමත්තානි දෙවතාසතානි උස්සුක්කං ආපන්නානි හොන්ති ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස පිණ්ඩපාතපටිලාභාය. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො තානි පඤ්චමත්තානි දෙවතාසතානි පටික්ඛිපිත්වා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි – යෙන දලිද්දවිසිඛා කපණවිසිඛා පෙසකාරවිසිඛා. අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං මහාකස්සපං රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරන්තං යෙන දලිද්දවිසිඛා කපණවිසිඛා පෙසකාරවිසිඛා.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අනඤ්ඤපොසිමඤ්ඤාතං, දන්තං සාරෙ පතිට්ඨිතං;
ඛීණාසවං වන්තදොසං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ’’න්ති. ඡට්ඨං;

7. අජකලාපකසුත්තං

7. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා පාවායං [පාටලියං (පී.)] විහරති අජකලාපකෙ චෙතියෙ, අජකලාපකස්ස යක්ඛස්ස භවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා රත්තන්ධකාරතිමිසායං අබ්භොකාසෙ නිසින්නො හොති; දෙවො ච එකමෙකං ඵුසායති. අථ ඛො අජකලාපකො යක්ඛො භගවතො භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො අවිදූරෙ තික්ඛත්තුං ‘‘අක්කුලො පක්කුලො’’ති අක්කුලපක්කුලිකං අකාසි – ‘‘එසො තෙ, සමණ, පිසාචො’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යදා සකෙසු ධම්මෙසු, පාරගූ හොති බ්‍රාහ්මණො;
අථ එතං පිසාචඤ්ච, පක්කුලඤ්චාතිවත්තතී’’ති. සත්තමං;

8. සඞ්ගාමජිසුත්තං

8. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සඞ්ගාමජි සාවත්ථිං අනුප්පත්තො හොති භගවන්තං දස්සනාය. අස්සොසි ඛො ආයස්මතො සඞ්ගාමජිස්ස පුරාණදුතියිකා – ‘‘අය්‍යො කිර සඞ්ගාමජි සාවත්ථිං අනුප්පත්තො’’ති. සා දාරකං ආදාය ජෙතවනං අගමාසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සඞ්ගාමජි අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසින්නො හොති. අථ ඛො ආයස්මතො සඞ්ගාමජිස්ස පුරාණදුතියිකා යෙනායස්මා සඞ්ගාමජි තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං සඞ්ගාමජිං එතදවොච – ‘‘ඛුද්දපුත්තඤ්හි [ඛුද්දපුත්තාම්හි (සී.)], සමණ, පොස ම’’න්ති. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා සඞ්ගාමජි තුණ්හී අහොසි.

දුතියම්පි ඛො ආයස්මතො සඞ්ගාමජිස්ස පුරාණදුතියිකා ආයස්මන්තං සඞ්ගාමජිං එතදවොච – ‘‘ඛුද්දපුත්තඤ්හි, සමණ, පොස ම’’න්ති. දුතියම්පි ඛො ආයස්මා සඞ්ගාමජි තුණ්හී අහොසි.

තතියම්පි ඛො ආයස්මතො සඞ්ගාමජිස්ස පුරාණදුතියිකා ආයස්මන්තං සඞ්ගාමජිං එතදවොච – ‘‘ඛුද්දපුත්තඤ්හි, සමණ, පොස ම’’න්ති. තතියම්පි ඛො ආයස්මා සඞ්ගාමජි තුණ්හී අහොසි.

අථ ඛො ආයස්මතො සඞ්ගාමජිස්ස පුරාණදුතියිකා තං දාරකං ආයස්මතො සඞ්ගාමජිස්ස පුරතො නික්ඛිපිත්වා පක්කාමි [පක්කමි (ක.) එවමුපරිපි] – ‘‘එසො [එස (සී. ක.)] තෙ, සමණ, පුත්තො; පොස න’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා සඞ්ගාමජි තං දාරකං නෙව ඔලොකෙසි නාපි ආලපි. අථ ඛො ආයස්මතො සඞ්ගාමජිස්ස පුරාණදුතියිකා අවිදූරං [අවිදූරෙ (ස්‍යා. පී.)] ගන්ත්වා අපලොකෙන්තී අද්දස ආයස්මන්තං සඞ්ගාමජිං තං දාරකං නෙව

ඔලොකෙන්තං නාපි ආලපන්තං, දිස්වානස්සා එතදහොසි – ‘‘න චායං සමණො පුත්තෙනපි අත්ථිකො’’ති. තතො පටිනිවත්තිත්වා දාරකං ආදාය පක්කාමි. අද්දසා ඛො භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන ආයස්මතො සඞ්ගාමජිස්ස පුරාණදුතියිකාය එවරූපං විප්පකාරං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘ආයන්තිං නාභිනන්දති, පක්කමන්තිං න සොචති;
සඞ්ගා සඞ්ගාමජිං මුත්තං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ’’න්ති. අට්ඨමං;

9. ජටිලසුත්තං

9. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා ගයායං විහරති ගයාසීසෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා ජටිලා සීතාසු හෙමන්තිකාසු රත්තීසු අන්තරට්ඨකෙ හිමපාතසමයෙ ගයායං උම්මුජ්ජන්තිපි නිමුජ්ජන්තිපි, උම්මුජ්ජනිමුජ්ජම්පි කරොන්ති ඔසිඤ්චන්තිපි, අග්ගිම්පි ජුහන්ති – ‘‘ඉමිනා සුද්ධී’’ති.

අද්දසා ඛො භගවා තෙ සම්බහුලෙ ජටිලෙ සීතාසු හෙමන්තිකාසු රත්තීසු අන්තරට්ඨකෙ හිමපාතසමයෙ ගයායං උම්මුජ්ජන්තෙපි නිමුජ්ජන්තෙපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජම්පි කරොන්තෙ [උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොන්තෙපි (සී. පී. ක.)] ඔසිඤ්චන්තෙපි අග්ගිම්පි ජුහන්තෙ – ‘‘ඉමිනා සුද්ධී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘න උදකෙන සුචී හොතී, බහ්වෙත්ථ න්හායතී [නහායතී (සී.)] ජනො;
යම්හි සච්චඤ්ච ධම්මො ච, සො සුචී සො ච බ්‍රාහ්මණො’’ති. නවමං;

10. බාහියසුත්තං

10. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන බාහියො දාරුචීරියො සුප්පාරකෙ පටිවසති සමුද්දතීරෙ සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. අථ ඛො බාහියස්ස දාරුචීරියස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘යෙ ඛො කෙචි ලොකෙ අරහන්තො වා අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නා, අහං තෙසං අඤ්ඤතරො’’ති.

අථ ඛො බාහියස්ස දාරුචීරියස්ස පුරාණසාලොහිතා දෙවතා අනුකම්පිකා අත්ථකාමා බාහියස්ස දාරුචීරියස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය යෙන බාහියො දාරුචීරියො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා බාහියං දාරුචීරියං එතදවොච – ‘‘නෙව ඛො ත්වං , බාහිය, අරහා, නාපි අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නො. සාපි තෙ පටිපදා නත්ථි යාය ත්වං අරහා වා අස්ස [අස්සසි (ස්‍යා. ක.)] අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නො’’ති.

‘‘අථ කෙ චරහි සදෙවකෙ ලොකෙ අරහන්තො වා අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නො’’ති? ‘‘අත්ථි, බාහිය, උත්තරෙසු ජනපදෙසු [ජනපදෙ (සී.)] සාවත්ථි නාම නගරං. තත්ථ සො භගවා එතරහි විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො. සො හි, බාහිය, භගවා අරහා චෙව අරහත්තාය ච ධම්මං දෙසෙතී’’ති.

අථ ඛො බාහියො දාරුචීරියො තාය දෙවතාය සංවෙජිතො තාවදෙව සුප්පාරකම්හා පක්කාමි. සබ්බත්ථ එකරත්තිපරිවාසෙන යෙන සාවත්ථි ජෙතවනං අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමො තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ අබ්භොකාසෙ චඞ්කමන්ති. අථ ඛො බාහියො දාරුචීරියො යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘කහං නු ඛො, භන්තෙ, එතරහි භගවා විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො? දස්සනකාමම්හා මයං තං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ’’න්ති. ‘‘අන්තරඝරං පවිට්ඨො ඛො, බාහිය, භගවා පිණ්ඩායා’’ති.

අථ ඛො බාහියො දාරුචීරියො තරමානරූපො ජෙතවනා නික්ඛමිත්වා සාවත්ථිං පවිසිත්වා අද්දස භගවන්තං සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරන්තං පාසාදිකං පසාදනීයං සන්තින්ද්‍රියං සන්තමානසං උත්තමදමථසමථමනුප්පත්තං දන්තං ගුත්තං යතින්ද්‍රියං නාගං. දිස්වාන යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො පාදෙ සිරසා නිපතිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘දෙසෙතු මෙ, භන්තෙ භගවා, ධම්මං; දෙසෙතු, සුගතො, ධම්මං, යං මමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති. එවං වුත්තෙ, භගවා බාහියං දාරුචීරියං එතදවොච – ‘‘අකාලො ඛො තාව, බාහිය, අන්තරඝරං පවිට්ඨම්හා පිණ්ඩායා’’ති.

දුතියම්පි ඛො බාහියො දාරුචීරියො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘දුජ්ජානං ඛො පනෙතං, භන්තෙ, භගවතො වා ජීවිතන්තරායානං, මය්හං වා ජීවිතන්තරායානං . දෙසෙතු මෙ, භන්තෙ භගවා, ධම්මං; දෙසෙතු, සුගතො, ධම්මං, යං

මමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති. දුතියම්පි ඛො භගවා බාහියං දාරුචීරියං එතදවොච – ‘‘අකාලො ඛො තාව, බාහිය, අන්තරඝරං පවිට්ඨම්හා පිණ්ඩායා’’ති.

තතියම්පි ඛො බාහියො දාරුචීරියො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘දුජ්ජානං ඛො පනෙතං, භන්තෙ, භගවතො වා ජීවිතන්තරායානං, මය්හං වා ජීවිතන්තරායානං. දෙසෙතු මෙ භන්තෙ භගවා, ධම්මං; දෙසෙතු, සුගතො, ධම්මං, යං මමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති.

‘‘තස්මාතිහ තෙ, බාහිය, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්තං භවිස්සති, සුතෙ සුතමත්තං භවිස්සති, මුතෙ මුතමත්තං භවිස්සති, විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතමත්තං භවිස්සතී’ති. එවඤ්හි තෙ, බාහිය, සික්ඛිතබ්බං. යතො ඛො තෙ, බාහිය, දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්තං භවිස්සති, සුතෙ සුතමත්තං භවිස්සති, මුතෙ මුතමත්තං භවිස්සති, විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතමත්තං භවිස්සති, තතො ත්වං, බාහිය, න තෙන; යතො ත්වං, බාහිය, න තෙන තතො ත්වං, බාහිය, න තත්ථ ; යතො ත්වං, බාහිය, න තත්ථ, තතො ත්වං, බාහිය, නෙවිධ න හුරං න උභයමන්තරෙන. එසෙවන්තො දුක්ඛස්සා’’ති.

අථ ඛො බාහියස්ස දාරුචීරියස්ස භගවතො ඉමාය සංඛිත්තාය ධම්මදෙසනාය තාවදෙව අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චි.

අථ ඛො භගවා බාහියං දාරුචීරියං ඉමිනා සංඛිත්තෙන ඔවාදෙන ඔවදිත්වා පක්කාමි. අථ ඛො අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො බාහියං දාරුචීරියං ගාවී තරුණවච්ඡා අධිපතිත්වා [අධිපාතෙත්වා (සී. ස්‍යා. පී.), අධිපාතිත්වා (ක.)] ජීවිතා වොරොපෙසි.

අථ ඛො භගවා සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො සම්බහුලෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං නගරම්හා නික්ඛමිත්වා අද්දස බාහියං දාරුචීරියං කාලඞ්කතං [කාලකතං (සී. ස්‍යා. කං.)]; දිස්වාන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ගණ්හථ, භික්ඛවෙ, බාහියස්ස දාරුචීරියස්ස සරීරකං; මඤ්චකං ආරොපෙත්වා නීහරිත්වා ඣාපෙථ; ථූපඤ්චස්ස කරොථ. සබ්‍රහ්මචාරී වො, භික්ඛවෙ, කාලඞ්කතො’’ති.

‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පටිස්සුත්වා බාහියස්ස දාරුචීරියස්ස සරීරකං මඤ්චකං ආරොපෙත්වා නීහරිත්වා ඣාපෙත්වා ථූපඤ්චස්ස කත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘දඩ්ඪං, භන්තෙ, බාහියස්ස දාරුචීරියස්ස සරීරං, ථූපො චස්ස කතො. තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො’’ති? ‘‘පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, බාහියො දාරුචීරියො පච්චපාදි ධම්මස්සානුධම්මං; න ච මං ධම්මාධිකරණං විහෙසෙසි. පරිනිබ්බුතො, භික්ඛවෙ, බාහියො දාරුචීරියො’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යත්ථ ආපො ච පථවී, තෙජො වායො න ගාධති;
න තත්ථ සුක්කා ජොතන්ති, ආදිච්චො නප්පකාසති;
න තත්ථ චන්දිමා භාති, තමො තත්ථ න විජ්ජති.

‘‘යදා ච අත්තනාවෙදි [වෙධී (ක.)], මුනි මොනෙන බ්‍රාහ්මණො;
අථ රූපා අරූපා ච, සුඛදුක්ඛා පමුච්චතී’’ති. දසමං;

(අයම්පි උදානො වුත්තො භගවතා ඉති මෙ සුතන්ති.) [( ) ස්‍යාමපොත්ථකෙ නත්ථි]

බොධිවග්ගො පඨමො නිට්ඨිතො.

තස්සුද්දානං –

තයො බොධි ච හුංහුඞ්කො [තයො ච බොධි නිග්‍රොධො (සබ්බත්ථ)], බ්‍රාහ්මණො [තෙ ථෙරා (සී. ස්‍යා. පී.), ථෙරො (ක.)] කස්සපෙන ච;
අජ [පාවාය (සී. ස්‍යා.), පාටලියං (පී.), පාවා (ක.)] සඞ්ගාම ජටිලා, බාහියෙනාති තෙ දසාති.

2. මුචලින්දවග්ගො

1. මුචලින්දසුත්තං

11. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ මුචලින්දමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන නිසින්නො හොති විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදී.

තෙන ඛො පන සමයෙන මහා අකාලමෙඝො උදපාදි සත්තාහවද්දලිකා සීතවාතදුද්දිනී. අථ ඛො මුචලින්දො නාගරාජා සකභවනා නික්ඛමිත්වා භගවතො කායං සත්තක්ඛත්තුං භොගෙහි පරික්ඛිපිත්වා උපරිමුද්ධනි මහන්තං ඵණං විහච්ච අට්ඨාසි – ‘‘මා භගවන්තං සීතං, මා භගවන්තං උණ්හං, මා භගවන්තං ඩංසමකසවාතාතපසරීසප [සිරිංසප (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සම්ඵස්සො’’ති.

අථ ඛො භගවා තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨාසි. අථ ඛො මුචලින්දො නාගරාජා විද්ධං විගතවලාහකං දෙවං විදිත්වා භගවතො කායා භොගෙ විනිවෙඨෙත්වා සකවණ්ණං පටිසංහරිත්වා මාණවකවණ්ණං අභිනිම්මිනිත්වා භගවතො පුරතො අට්ඨාසි පඤ්ජලිකො භගවන්තං නමස්සමානො.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘සුඛො විවෙකො තුට්ඨස්ස, සුතධම්මස්ස පස්සතො;
අබ්‍යාපජ්ජං සුඛං ලොකෙ, පාණභූතෙසු සංයමො.

‘‘සුඛා විරාගතා ලොකෙ, කාමානං සමතික්කමො;
අස්මිමානස්ස යො විනයො, එතං වෙ පරමං සුඛ’’න්ති. පඨමං;

2. රාජසුත්තං

12. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලානං භික්ඛූනං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං උපට්ඨානසාලායං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘‘කො නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙසං ද්වින්නං රාජූනං මහද්ධනතරො වා මහාභොගතරො වා මහාකොසතරො වා මහාවිජිතතරො වා මහාවාහනතරො වා මහබ්බලතරො වා මහිද්ධිකතරො වා මහානුභාවතරො වා රාජා වා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො, රාජා වා පසෙනදි කොසලො’’ති? අයඤ්චරහි තෙසං භික්ඛූනං අන්තරාකථා හොති විප්පකතා.

අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනුපට්ඨානසාලා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘කාය නුත්ථ, භික්ඛවෙ, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා සන්නිපතිතා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා’’ති?

‘‘ඉධ, භන්තෙ, අම්හාකං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං උපට්ඨානසාලායං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘කො නු ඛො, ආවුසො, ඉමෙසං ද්වින්නං රාජූනං මහද්ධනතරො වා මහාභොගතරො වා මහාකොසතරො වා මහාවිජිතතරො වා මහාවාහනතරො වා මහබ්බලතරො වා මහිද්ධිකතරො වා මහානුභාවතරො වා රාජා වා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො, රාජා වා පසෙනදි කොසලො’ති? අයං ඛො නො, භන්තෙ, අන්තරාකථා විප්පකතා, අථ භගවා අනුප්පත්තො’’ති.

‘‘න ඛ්වෙතං, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං පතිරූපං කුලපුත්තානං සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතානං යං තුම්හෙ එවරූපිං කථං කථෙය්‍යාථ. සන්නිපතිතානං වො, භික්ඛවෙ, ද්වයං කරණීයං – ධම්මී වා කථා අරියො වා තුණ්හීභාවො’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යඤ්ච කාමසුඛං ලොකෙ, යඤ්චිදං දිවියං සුඛං;
තණ්හක්ඛයසුඛස්සෙතෙ , කලං නාග්ඝන්ති සොළසි’’න්ති. දුතියං;

3. දණ්ඩසුත්තං

13. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා කුමාරකා අන්තරා ච සාවත්ථිං අන්තරා ච ජෙතවනං අහිං දණ්ඩෙන හනන්ති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අද්දසා ඛො භගවා සම්බහුලෙ කුමාරකෙ අන්තරා ච සාවත්ථිං අන්තරා ච ජෙතවනං අහිං දණ්ඩෙන හනන්තෙ .

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘සුඛකාමානි භූතානි, යො දණ්ඩෙන විහිංසති;
අත්තනො සුඛමෙසානො, පෙච්ච සො න ලභතෙ සුඛං.

‘‘සුඛකාමානි භූතානි, යො දණ්ඩෙන න හිංසති;
අත්තනො සුඛමෙසානො, පෙච්ච සො ලභතෙ සුඛ’’න්ති. තතියං;

4. සක්කාරසුත්තං

14. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සක්කතො හොති ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො, ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. භික්ඛුසඞ්ඝොපි සක්කතො හොති ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො, ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. අඤ්ඤතිත්ථියා පන පරිබ්බාජකා අසක්කතා හොන්ති අගරුකතා අමානිතා [න අපචිතා (ස්‍යා. පී.)] අපූජිතා අනපචිතා, න ලාභිනො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. අථ ඛො තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා භගවතො සක්කාරං අසහමානා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච ගාමෙ ච අරඤ්ඤෙ ච භික්ඛූ දිස්වා අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසෙන්ති විහෙසෙන්ති.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘එතරහි, භන්තෙ, භගවා සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො, ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. භික්ඛුසඞ්ඝොපි සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො, ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. අඤ්ඤතිත්ථියා පන පරිබ්බාජකා අසක්කතා අගරුකතා අමානිතා අපූජිතා අනපචිතා, න ලාභිනො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. අථ ඛො තෙ, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා භගවතො සක්කාරං අසහමානා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච ගාමෙ ච අරඤ්ඤෙ ච භික්ඛූ දිස්වා අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසෙන්ති විහෙසෙන්තී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘ගාමෙ අරඤ්ඤෙ සුඛදුක්ඛඵුට්ඨො,
නෙවත්තතො නො පරතො දහෙථ;
ඵුසන්ති ඵස්සා උපධිං පටිච්ච,
නිරූපධිං කෙන ඵුසෙය්‍යුං ඵස්සා’’ති. චතුත්ථං;

5. උපාසකසුත්තං

15. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරො ඉච්ඡානඞ්ගලකො උපාසකො සාවත්ථිං අනුප්පත්තො හොති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අථ ඛො සො උපාසකො සාවත්ථියං තං කරණීයං තීරෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො තං උපාසකං භගවා එතදවොච – ‘‘චිරස්සං ඛො ත්වං, උපාසක, ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනායා’’ති.

‘‘චිරපටිකාහං, භන්තෙ, භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුකාමො, අපි චාහං කෙහිචි කෙහිචි කිච්චකරණීයෙහි බ්‍යාවටො. එවාහං නාසක්ඛිං භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතු’’න්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘සුඛං වත තස්ස න හොති කිඤ්චි,
සඞ්ඛාතධම්මස්ස බහුස්සුතස්ස;
සකිඤ්චනං පස්ස විහඤ්ඤමානං,
ජනො ජනස්මිං පටිබන්ධරූපො’’ති. පඤ්චමං;

6. ගබ්භිනීසුත්තං

16. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරස්ස පරිබ්බාජකස්ස දහරමාණවිකා පජාපති හොති ගබ්භිනී උපවිජඤ්ඤා. අථ ඛො සා පරිබ්බාජිකා තං පරිබ්බාජකං එතදවොච – ''ගච්ඡ ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, තෙලං ආහර, යං මෙ විජාතාය භවිස්සතී''ති.

එවං වුත්තෙ, සො පරිබ්බාජකො තං පරිබ්බාජිකං එතදවොච – ''කුතො පනාහං, හොති [හොතියා (සයා. පී. ක.)], තෙලං ආහරාමී''ති? දුතියම්පි ඛො සා පරිබ්බාජිකා තං පරිබ්බාජකං එතදවොච – ''ගච්ඡ ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, තෙලං ආහර, යං මෙ විජාතාය භවිස්සතී''ති. දුතියම්පි ඛො සො පරිබ්බාජිකො තං පරිබ්බාජිකං එතදවොච – ''කුතො පනාහං, හොති, තෙලං ආහරාමී''ති? තතියම්පි ඛො සා පරිබ්බාජිකා තං පරිබ්බාජකං එතදවොච – ''ගච්ඡ ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, තෙලං ආහර, යං මෙ විජාතාය භවිස්සතී''ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස කොට්ඨාගාරෙ සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා සප්පිස්ස වා තෙලස්ස වා යාවදත්ථං පාතුං දීයති [දියායති (සී. ක.)], නො නීහරිතුං.

අථ ඛො තස්ස පරිබ්බාජකස්ස එතදහොසි – ''රඤ්ඤො ඛො පන පසෙනදිස්ස කොසලස්ස කොට්ඨාගාරෙ සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා සප්පිස්ස වා තෙලස්ස වා යාවදත්ථං පාතුං දීයති, නො නීහරිතුං. යංනූනාහං රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස කොට්ඨාගාරං ගන්ත්වා තෙලස්ස යාවදත්ථං පිවිත්වා ඝරං ආගන්ත්වා උච්ඡද්දිත්වාන [උග්ගිරිත්වාන (සී. සයා. පී.), උච්ඡදිත්වා (සී. සයා. අට්ඨ.), උච්ඡඩ්ඩිත්වාන (ක.)] දදෙය්‍යාං, යං ඉමිස්සා විජාතාය භවිස්සතී''ති.

අථ ඛො සො පරිබ්බාජකො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස කොට්ඨාගාරං ගන්ත්වා තෙලස්ස යාවදත්ථං පිවිත්වා ඝරං ආගන්ත්වා නෙව සක්කොති උද්ධං කාතුං, න පන අධො. සො දුක්ඛාහි තිබ්බාහි [තිප්පාහි (සයා.)] ඛරාහි කටුකාහි වෙදනාහි ඵුට්ඨො ආවට්ටති පරිවට්ටති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අද්දසා ඛො භගවා තං පරිබ්බාජකං දුක්ඛාහි තිබ්බාහි ඛරාහි කටුකාහි වෙදනාහි ඵුට්ඨං ආවට්ටමානං පරිවට්ටමානං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''සුඛිනො වත යෙ අකිඤ්චනා,
වෙදගුනො හි ජනා අකිඤ්චනා;
සකිඤ්චනං පස්ස විහඤ්ඤමානං,
ජනො ජනස්මිං පටිබන්ධචිත්තො'' [පටිබද්ධචිත්තො (සයා.), පටිබන්ධරූපො (?)] ති. ඡට්ඨං;

7. එකපුත්තකසුත්තං

17. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරස්ස උපාසකස්ස එකපුත්තකො පියො මනාපො කාලඞ්කතො හොති.

අථ ඛො සම්බහුලා උපාසකා අල්ලවත්ථා අල්ලකෙසා දිවා දිවස්ස යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො තෙ උපාසකෙ භගවා එතදවොච – ''කිං නු ඛො තුම්හෙ, උපාසකා, අල්ලවත්ථා අල්ලකෙසා ඉධූපසඞ්කමන්තා දිවා දිවස්සා''ති?

එවං වුත්තෙ, සො උපාසකො භගවන්තං එතදවොච – ''මය්හං ඛො, භන්තෙ, එකපුත්තකො පියො මනාපො කාලඞ්කතො. තෙන මයං අල්ලවත්ථා අල්ලකෙසා ඉධූපසඞ්කමන්තා දිවා දිවස්සා''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''පියරූපස්සාදගධිතාසෙ [පියරූපස්සාතගධිතාසෙ (සී. පී.)],
දෙවකායා පුථු මනුස්සා ච;
අඝාවිනො පරිජුන්නා,
මච්චුරාජස්ස වසං ගච්ඡන්ති.

''යෙ වෙ දිවා ච රත්තො ච,
අප්පමත්තා ජහන්ති පියරූපං;
තෙ වෙ ඛණන්ති අඝමූලං,

මච්චුනො ආමිසං දුරතිවත්ත''න්ති. සත්තමං;

8. සුප්පවාසාසුත්තං

18. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කුණ්ඩිකායං [කුණ්ඩියායං (සී. ස්‍යා. පී.)] විහරති කුණ්ඩධානවනෙ [කුණ්ඩිට්ඨානවනෙ (ස්‍යා. පී.)]. තෙන ඛො පන සමයෙන සුප්පවාසා කොලියධීතා සත්ත වස්සානි ගබ්භං ධාරෙති. සත්තාහං මූළ්හගබ්භා සා දුක්ඛාහි තිබ්බාහි ඛරාහි කටුකාහි වෙදනාහි ඵුට්ඨා තීහි විතක්කෙහි අධිවාසෙති – ''සම්මාසම්බුද්ධො වත සො භගවා යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය ධම්මං දෙසෙති; සුප්පටිපන්නො වත තස්ස භගවතො සාවකසඞ්ඝො යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය පටිපන්නො; සුසුඛං වත තං නිබ්බානං යත්ථිදං එවරූපං දුක්ඛං න සංවිජ්ජතී''ති.

අථ ඛො සුප්පවාසා කොලියධීතා සාමිකං ආමන්තෙසි – ''එහි ත්වං, අය්‍යපුත්ත, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි; අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – 'සුප්පවාසා, භන්තෙ, කොලියධීතා භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති; අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී'ති. එවඤ්ච වදෙහි – 'සුප්පවාසා, භන්තෙ, කොලියධීතා සත්ත වස්සානි ගබ්භං ධාරෙති. සත්තාහං මූළ්හගබ්භා සා දුක්ඛාහි තිබ්බාහි ඛරාහි කටුකාහි වෙදනාහි ඵුට්ඨා තීහි විතක්කෙහි අධිවාසෙති – සම්මාසම්බුද්ධො වත සො භගවා යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය ධම්මං දෙසෙති; සුප්පටිපන්නො වත තස්ස භගවතො සාවකසඞ්ඝො යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය පටිපන්නො; සුසුඛං වත තං නිබ්බානං යත්ථිදං එවරූපං දුක්ඛං න සංවිජ්ජතී'''ති.

''පරම''න්ති ඛො සො කොලියපුත්තො සුප්පවාසාය කොලියධීතාය පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො කොලියපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''සුප්පවාසා, භන්තෙ, කොලියධීතා භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති; එවඤ්ච වදෙති – 'සුප්පවාසා, භන්තෙ, කොලියධීතා සත්ත වස්සානි ගබ්භං ධාරෙති. සත්තාහං මූළ්හගබ්භා සා දුක්ඛාහි තිබ්බාහි ඛරාහි කටුකාහි වෙදනාහි ඵුට්ඨා තීහි විතක්කෙහි අධිවාසෙති – සම්මාසම්බුද්ධො වත සො භගවා යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය ධම්මං දෙසෙති; සුප්පටිපන්නො වත තස්ස භගවතො සාවකසඞ්ඝො යො ඉමස්ස එවරූපස්ස දුක්ඛස්ස පහානාය පටිපන්නො; සුසුඛං වත නිබ්බානං යත්ථිදං එවරූපං දුක්ඛං න සංවිජ්ජතී'''ති.

''සුඛිනී හොතු සුප්පවාසා කොලියධීතා; අරොගා අරොගං පුත්තං විජායතූ''ති. සහ වචනා ච පන භගවතො සුප්පවාසා කොලියධීතා සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජායි.

''එවං, භන්තෙ''ති ඛො සො කොලියපුත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන සකං ඝරං තෙන පච්චායාසි. අද්දසා ඛො සො කොලියපුත්තො සුප්පවාසං කොලියධීතරං සුඛිනිං අරොගං අරොගං පුත්තං විජාතං. දිස්වානස්ස එතදහොසි – ''අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො, තථාගතස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා, යත්‍ර හි නාමායං සුප්පවාසා කොලියධීතා සහ වචනා ච පන [සහ වචනා පන (පී.), සහ වචනා (?)] භගවතො සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජායිස්සතී''ති! අත්තමනො පමුදිතො පීතිසොමනස්සජාතො අහොසි.

අථ ඛො සුප්පවාසා කොලියධීතා සාමිකං ආමන්තෙසි – ''එහි ත්වං, අය්‍යපුත්ත, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි – 'සුප්පවාසා, භන්තෙ, කොලියධීතා භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී'ති; එවඤ්ච වදෙහි – 'සුප්පවාසා, භන්තෙ, කොලියධීතා සත්ත වස්සානි ගබ්භං ධාරෙති. සත්තාහං මූළ්හගබ්භා සා එතරහි සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජාතා. සා සත්තාහං බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං භත්තෙන නිමන්තෙති. අධිවාසෙතු කිර, භන්තෙ, භගවා සුප්පවාසාය කොලියධීතාය සත්ත භත්තානි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'''ති.

''පරම''න්ති ඛො සො කොලියපුත්තො සුප්පවාසාය කොලියධීතාය පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො කොලියපුත්තො භගවන්තං එතදවොච –

''සුප්පවාසා , භන්තෙ, කොලියධීතා භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති; එවඤ්ච වදෙති – 'සුප්පවාසා, භන්තෙ, කොලියධීතා සත්ත වස්සානි ගබ්භං ධාරෙති. සත්තාහං මූළ්හගබ්භා සා එතරහි සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජාතා. සා සත්තාහං බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං භත්තෙන නිමන්තෙති. අධිවාසෙතු කිර, භන්තෙ, භගවා සුප්පවාසාය කොලියධීතාය සත්ත භත්තානි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'''ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරෙන උපාසකෙන බුද්ධප්පමුඛො භික්ඛුසඞ්ඝො ස්වාතනාය භත්තෙන නිමන්තිතො හොති. සො ච උපාසකො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස [මහාමොග්ගලානස්ස (ක.)] උපට්ඨාකො හොති. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං ආමන්තෙසි – ''එහි ත්වං, මොග්ගල්ලාන, යෙන සො

උපාසකො තෙනුපසඞ්කම ; උපසඞ්කමිත්වා තං උපාසකං එවං වදෙහි – ‘සුප්පවාසා, ආවුසො, කොලියධීතා සත්ත වස්සානි ගබ්භං ධාරෙසි. සත්තාහං මූළ්හගබ්භා සා එතරහි සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජාතා. සා සත්තාහං බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං භත්තෙන නිමන්තෙති. කරොතු සුප්පවාසා කොලියධීතා සත්ත භත්තානි, පච්ඡා ත්වං කරිස්සසී’ති [කරිස්සසීති සඤ්ඤාපෙහි (ක.)]. තුය්හෙසො උපට්ඨාකො’’ති.

‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවතො පටිස්සුත්වා යෙන සො උපාසකො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං උපාසකං එතදවොච – ‘‘සුප්පවාසා, ආවුසො, කොලියධීතා සත්ත වස්සානි ගබ්භං ධාරෙති. සත්තාහං මූළ්හගබ්භා සා එතරහි සුඛිනී අරොගා අරොගං පුත්තං විජාතා. සා සත්තාහං බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං භත්තෙන නිමන්තෙති. කරොතු සුප්පවාසා කොලියධීතා සත්ත භත්තානි, පච්ඡා ත්වං කරිස්සසී’’ති.

‘‘සචෙ මෙ, භන්තෙ, අය්‍යො මහාමොග්ගල්ලානො තිණ්ණං ධම්මානං පාටිභොගො – භොගානඤ්ච ජීවිතස්ස ච සද්ධාය ච, කරොතු සුප්පවාසා කොලියධීතා සත්ත භත්තානි, පච්ඡාහං කරිස්සාමී’’ති. ‘‘ද්වින්නං ඛො තෙ අහං [ද්වින්නං ඛො තෙසං (පී.), ද්වින්නං ඛො නෙසං (ක.)], ආවුසො, ධම්මානං පාටිභොගො – භොගානඤ්ච ජීවිතස්ස ච. සද්ධාය පන ත්වංයෙව පාටිභොගො’’ති.

‘‘සචෙ මෙ, භන්තෙ, අය්‍යො මහාමොග්ගල්ලානො ද්වින්නං ධම්මානං පාටිභොගො – භොගානඤ්ච ජීවිතස්ස ච, කරොතු සුප්පවාසා කොලියධීතා සත්ත භත්තානි, පච්ඡාහං කරිස්සාමී’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං උපාසකං සඤ්ඤාපෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සඤ්ඤත්තො [සඤ්ඤාතො (ස්‍යා.)], භන්තෙ, සො උපාසකො මයා; කරොතු සුප්පවාසා කොලියධීතා සත්ත භත්තානි, පච්ඡා සො කරිස්සතී’’ති.

අථ ඛො සුප්පවාසා කොලියධීතා සත්තාහං බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි, තඤ්ච දාරකං භගවන්තං වන්දාපෙසි සබ්බඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝං.

අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො තං දාරකං එතදවොච – ‘‘කච්චි තෙ, දාරක, ඛමනීයං, කච්චි යාපනීයං, කච්චි න කිඤ්චි දුක්ඛ’’න්ති? ‘‘කුතො මෙ, භන්තෙ සාරිපුත්ත, ඛමනීයං, කුතො යාපනීයං! සත්ත මෙ වස්සානි ලොහිතකුම්භියං වුත්ථානී’’ති.

අථ ඛො සුප්පවාසා කොලියධීතා – ‘‘පුත්තො මෙ ධම්මසෙනාපතිනා සද්ධිං මන්තෙතී’’ති අත්තමනා පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා අහොසි. අථ ඛො භගවා (සුප්පවාසං කොලියධීතරං අත්තමනං පමුදිතං පීතිසොමනස්සජාතං විදිත්වා [දිස්වා (සී.)]) [( ) නත්ථි ඉඞ්ගලිසපොත්ථකෙ] සුප්පවාසං කොලියධීතරං එතදවොච – ‘‘ඉච්ඡෙය්‍යාසි ත්වං, සුප්පවාසෙ, අඤ්ඤම්පි එවරූපං පුත්ත’’න්ති? ‘‘ඉච්ඡෙය්‍යාමහං, භගවා, අඤ්ඤානිපි එවරූපානි සත්ත පුත්තානී’’ති .

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අසාතං සාතරූපෙන, පියරූපෙන අප්පියං;
දුක්ඛං සුඛස්ස රූපෙන, පමත්තමතිවත්තතී’’ති. අට්ඨමං;

9. විසාඛාසුත්තං

19. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන විසාඛාය මිගාරමාතුයා කොචිදෙව අත්ථො රඤ්ඤෙ පසෙනදිම්හි කොසලෙ පටිබද්ධො [පටිබන්ධො (පී. ක.)] හොති. තං රාජා පසෙනදි කොසලො න යථාධිප්පායං තීරෙති .

අථ ඛො විසාඛා මිගාරමාතා දිවා දිවස්ස [දිවාදිවස්සෙව (ස්‍යා.), දිවාදිවස්සෙයෙව (පී.), දිවා දිවස්සයෙව (ක.)] යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො විසාඛං මිගාරමාතරං භගවා එතදවොච – ‘‘හන්ද කුතො නු ත්වං, විසාඛෙ, ආගච්ඡසි දිවා දිවස්සා’’ති? ‘‘ඉධ මෙ, භන්තෙ, කොචිදෙව අත්ථො රඤ්ඤෙ පසෙනදිම්හි කොසලෙ පටිබද්ධො; තං රාජා පසෙනදි කොසලො න යථාධිප්පායං තීරෙතී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘සබ්බං පරවසං දුක්ඛං, සබ්බං ඉස්සරියං සුඛං;
සාධාරණෙ විහඤ්ඤන්ති, යොගා හි දුරතික්කමා’’ති. නවමං;

10. භද්දියසුත්තං

20. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා අනුපියායං විහරති අම්බවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා භද්දියො කාළීගොධාය පුත්තො අරඤ්ඤගතොපි රුක්ඛමූලගතොපි සුඤ්ඤාගාරගතොපි අභික්ඛණං උදානං උදානෙසි – ‘‘අහො සුඛං, අහො සුඛ’’න්ති!

අස්සොසුං ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ ආයස්මතො භද්දියස්ස කාළීගොධාය පුත්තස්ස අරඤ්ඤගතස්සපි රුක්ඛමූලගතස්සපි සුඤ්ඤාගාරගතස්සපි අභික්ඛණං උදානං උදානෙන්තස්ස – ‘‘අහො සුඛං, අහො සුඛ’’න්ති! සුත්වාන නෙසං එතදහොසි – ‘‘නිස්සංසයං ඛො, ආවුසො, ආයස්මා භද්දියො කාළීගොධාය පුත්තො අනභිරතො බ්‍රහ්මචරියං චරති, යංස පුබ්බෙ අගාරියභූතස්ස [අගාරිකභූතස්ස (ස්‍යා.)] රජ්ජසුඛං, සො තමනුස්සරමානො අරඤ්ඤගතොපි රුක්ඛමූලගතොපි සුඤ්ඤාගාරගතොපි අභික්ඛණං උදානං උදානෙසි – ‘අහො සුඛං, අහො සුඛ’’’න්ති!

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ආයස්මා, භන්තෙ, භද්දියො කාළීගොධාය පුත්තො අරඤ්ඤගතොපි රුක්ඛමූලගතොපි සුඤ්ඤාගාරගතොපි අභික්ඛණං උදානං උදානෙසි – ‘අහො සුඛං, අහො සුඛ’න්ති! නිස්සංසයං ඛො, භන්තෙ, ආයස්මා භද්දියො කාළීගොධාය පුත්තො අනභිරතො බ්‍රහ්මචරියං චරති. යංස පුබ්බෙ අගාරියභූතස්ස රජ්ජසුඛං, සො තමනුස්සරමානො අරඤ්ඤගතොපි රුක්ඛමූලගතොපි සුඤ්ඤාගාරගතොපි අභික්ඛණං උදානං උදානෙසි – ‘අහො සුඛං, අහො සුඛ’’’න්ති!

අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, භික්ඛු, මම වචනෙන භද්දියං භික්ඛුං ආමන්තෙහි – ‘සත්ථා තං, ආවුසො භද්දිය, ආමන්තෙතී’’’ති.

‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා භද්දියො කාළීගොධාය පුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භද්දියං කාළීගොධාය පුත්තං එතදවොච – ‘‘සත්ථා තං, ආවුසො භද්දිය, ආමන්තෙතී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො ආයස්මා භද්දියො කාළීගොධාය පුත්තො තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං භද්දියං කාළීගොධාය පුත්තං භගවා එතදවොච –

‘‘සච්චං කිර ත්වං, භද්දිය, අරඤ්ඤගතොපි රුක්ඛමූලගතොපි සුඤ්ඤාගාරගතොපි අභික්ඛණං උදානං උදානෙසි – ‘අහො සුඛං, අහො සුඛ’’’න්ති! ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති.

‘‘කිං පන [කං පන (ස්‍යා පී.)] ත්වං, භද්දිය, අත්ථවසං සම්පස්සමානො අරඤ්ඤගතොපි රුක්ඛමූලගතොපි සුඤ්ඤාගාරගතොපි අභික්ඛණං උදානං උදානෙසි – ‘අහො සුඛං, අහො සුඛ’’’න්ති! ‘‘පුබ්බෙ මෙ, භන්තෙ, අගාරියභූතස්ස රජ්ජං කාරෙන්තස්ස අන්තොපි අන්තෙපුරෙ රක්ඛා සුසංවිහිතා අහොසි, බහිපි අන්තෙපුරෙ රක්ඛා සුසංවිහිතා අහොසි, අන්තොපි නගරෙ රක්ඛා සුසංවිහිතා අහොසි, බහිපි නගරෙ රක්ඛා සුසංවිහිතා අහොසි, අන්තොපි ජනපදෙ රක්ඛා සුසංවිහිතා අහොසි, බහිපි ජනපදෙ රක්ඛා සුසංවිහිතා අහොසි. සො ඛො අහං, භන්තෙ, එවං රක්ඛිතො ගොපිතො සන්තො භීතො උබ්බිග්ගො උස්සඞ්කී උත්‍රාසී විහාසිං. එතරහි ඛො පනාහං, භන්තෙ, අරඤ්ඤගතොපි රුක්ඛමූලගතොපි සුඤ්ඤාගාරගතොපි එකො [එකකො (ස්‍යා. පී.)] අභීතො අනුබ්බිග්ගො අනුස්සඞ්කී අනුත්‍රාසී අප්පොස්සුක්කො පන්නලොමො පරදත්තවුත්තො [පරදවුත්තො (ක. සී. ස්‍යා. පී.)], මිගභූතෙන චෙතසා විහරාමි. ඉමං [ඉදං (සී. ක.)] ඛො අහං, භන්තෙ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො අරඤ්ඤගතොපි රුක්ඛමූලගතොපි සුඤ්ඤාගාරගතොපි අභික්ඛණං උදානං උදානෙසි [උදානෙමි (ක.)] – ‘අහො සුඛං, අහො සුඛ’’’න්ති!

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යස්සන්තරතො න සන්ති කොපා,
ඉතිභවාභවතඤ්ච වීතිවත්තො;
තං විගතභයං සුඛිං අසොකං,
දෙවා නානුභවන්ති දස්සනායා’’ති. දසමං;

මුචලින්දවග්ගො දුතියො නිට්ඨිතො.

තස්සුද්දානං –

මුචලින්දො රාජා දණ්ඩෙන, සක්කාරො උපාසකෙන ච;
ගබ්භිනී එකපුත්තො ච, සුප්පවාසා විසාඛා ච;
කාළිගොධාය භද්දියොති.

3. නන්දවග්ගො

1. කම්මවිපාකජසුත්තං

21. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පුරාණකම්මවිපාකජං දුක්ඛං තිබ්බං ඛරං කටුකං වෙදනං අධිවාසෙන්තො සතො සම්පජානො අවිහඤ්ඤමානො.

අද්දසා ඛො භගවා තං භික්ඛුං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පුරාණකම්මවිපාකජං දුක්ඛං තිබ්බං ඛරං කටුකං වෙදනං අධිවාසෙන්තං සතං සම්පජානං අවිහඤ්ඤමානං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘සබ්බකම්මජහස්ස භික්ඛුනො,
ධුනමානස්ස පුරෙ කතං රජං;
අමමස්ස ඨිතස්ස තාදිනො,
අත්ථො නත්ථි ජනං ලපෙතවෙ’’ති. පඨමං;

2. නන්දසුත්තං

22. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා නන්දො භගවතො භාතා මාතුච්ඡාපුත්තො සම්බහුලානං භික්ඛූනං එවමාරොචෙති – ‘‘අනභිරතො අහං, ආවුසො, බ්‍රහ්මචරියං චරාමි; න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං, සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’’ති.

අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ආයස්මා, භන්තෙ, නන්දො භගවතො භාතා මාතුච්ඡාපුත්තො සම්බහුලානං භික්ඛූනං එවමාරොචෙති – ‘අනභිරතො අහං, ආවුසො, බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං, සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’’’ති.

අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, භික්ඛු, මම වචනෙන නන්දං භික්ඛුං ආමන්තෙහි – ‘සත්ථා තං, ආවුසො නන්ද, ආමන්තෙතී’’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා නන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං නන්දං එතදවොච – ‘‘සත්ථා තං, ආවුසො නන්ද, ආමන්තෙතී’’ති.

‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො ආයස්මා නන්දො තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං නන්දං භගවා එතදවොච –

‘‘සච්චං කිර ත්වං, නන්ද, සම්බහුලානං භික්ඛූනං එවමාරොචෙසි – ‘අනභිරතො අහං, ආවුසො, බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං, සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’’’ති ? ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති.

‘‘කිස්ස පන ත්වං, නන්ද, අනභිරතො බ්‍රහ්මචරියං චරසි, න සක්කොසි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං , සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සසී’’ති? ‘‘සාකියානී මං [මම (සයා., අට්ඨකථා ඔලොකෙතබ්බා)], භන්තෙ, ජනපදකල්‍යාණී ඝරා නික්ඛමන්තස්ස [නික්ඛමන්තං (අට්ඨකථායං පාඨන්තරං)] උපඩ්ඪුල්ලිඛිතෙහි කෙසෙහි අපලොකෙත්වා මං එතදවොච – ‘තුවටං ඛො, අය්‍යපුත්ත, ආගච්ඡෙය්‍යාසී’ති. සො ඛො අහං, භන්තෙ, තමනුස්සරමානො අනභිරතො බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්ධාරෙතුං, සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’’ති.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං නන්දං බාහායං ගහෙත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං [සම්මිඤ්ජිතං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය [සම්මිඤ්ජෙය්‍ය (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], එවමෙව – ජෙතවනෙ අන්තරහිතො දෙවෙසු තාවතිංසෙසු පාතුරහොසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන පඤ්චමත්තානි අච්ඡරාසතානි සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස උපට්ඨානං ආගතානි හොන්ති කකුටපාදානි. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං නන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘පස්සසි නො ත්වං, නන්ද, ඉමානි පඤ්ච අච්ඡරාසතානි කකුටපාදානී’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, නන්ද, කතමා නු ඛො අභිරූපතරා වා දස්සනීයතරා වා පාසාදිකතරා වා, සාකියානී වා ජනපදකල්‍යාණී, ඉමානි වා පඤ්ච අච්ඡරාසතානි කකුටපාදානී’’ති? ‘‘සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, පලුට්ඨමක්කටී කණ්ණනාසච්ඡින්නා, එවමෙව ඛො, භන්තෙ, සාකියානී ජනපදකල්‍යාණී ඉමෙසං පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං උපනිධාය සඞ්ඛ්‍යම්පි [සඞ්ඛම්පි (සී.)] නොපෙති කලභාගම්පි නොපෙති උපනිධිම්පි නොපෙති. අථ ඛො ඉමානි පඤ්ච අච්ඡරාසතානි අභිරූපතරානි චෙව දස්සනීයතරානි ච පාසාදිකතරානි චා’’ති.

‘‘අභිරම, නන්ද, අභිරම, නන්ද! අහං තෙ පාටිභොගො පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කකුටපාදාන’’න්ති. ‘‘සචෙ මෙ, භන්තෙ, භගවා පාටිභොගො පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කකුටපාදානං, අභිරමිස්සාමහං, භන්තෙ, භගවති බ්‍රහ්මචරියෙ’’ති [භගවා බ්‍රහ්මචරියෙති (ස්‍යා. පී.), භගවා බ්‍රහ්මචරියන්ති (ක.)].

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං නන්දං බාහායං ගහෙත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – දෙවෙසු තාවතිංසෙසු අන්තරහිතො ජෙතවනෙ පාතුරහොසි.

අස්සොසුං ඛො භික්ඛූ – ‘‘ආයස්මා කිර නන්දො භගවතො භාතා මාතුච්ඡාපුත්තො අච්ඡරානං හෙතු බ්‍රහ්මචරියං චරති; භගවා කිරස්ස පාටිභොගො පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කකුටපාදාන’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මතො නන්දස්ස සහායකා භික්ඛූ ආයස්මන්තං නන්දං භතකවාදෙන ච උපක්කිතකවාදෙන ච සමුදාචරන්ති – ‘‘භතකො කිරායස්මා නන්දො උපක්කිතකො කිරායස්මා නන්දො අච්ඡරානං හෙතු බ්‍රහ්මචරියං චරති; භගවා කිරස්ස පාටිභොගො පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කකුටපාදාන’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා නන්දො සහායකානං භික්ඛූනං භතකවාදෙන ච උපක්කිතකවාදෙන ච අට්ටීයමානො හරායමානො ජිගුච්ඡමානො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා නන්දො අරහතං අහොසි.

අථ ඛො අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ආයස්මා, භන්තෙ, නන්දො භගවතො භාතා මාතුච්ඡාපුත්තො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී’’ති. භගවතොපි ඛො ඤාණං උදපාදි – ‘‘නන්දො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා නන්දො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා නන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘යං මෙ, භන්තෙ, භගවා පාටිභොගො පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කකුටපාදානං, මුඤ්චාමහං, භන්තෙ, භගවන්තං එතස්මා පටිස්සවා’’ති. ‘‘මයාපි ඛො ත්වං, නන්ද [ඛො තෙ නන්ද (සී. ස්‍යා. පී.), ඛො නන්ද (ක.)], චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතො – ‘නන්දො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී’ති. දෙවතාපි මෙ එතමත්ථං ආරොචෙසි – ‘ආයස්මා, භන්තෙ, නන්දො භගවතො භාතා මාතුච්ඡාපුත්තො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී’ති. යදෙව ඛො තෙ, නන්ද, අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුත්තං, අථාහං මුත්තො එතස්මා පටිස්සවා’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යස්ස නිත්තිණ්ණො පඞ්කො,
මද්දිතො කාමකණ්ටකො;
මොහක්ඛයං අනුප්පත්තො,
සුඛදුක්ඛෙසු න වෙධතී ස භික්ඛූ’’ති. දුතියං;

3. යසොජසුත්තං

23. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන යසොජප්පමුඛානි පඤ්චමත්තානි භික්ඛුසතානි සාවත්ථිං අනුප්පත්තානි හොන්ති භගවන්තං දස්සනාය. තෙධ ඛො ආගන්තුකා භික්ඛූ නෙවාසිකෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං පටිසම්මොදමානා සෙනාසනානි පඤ්ඤාපයමානා පත්තචීවරානි පටිසාමයමානා උච්චාසද්දා මහාසද්දා [උච්චාසද්දමහාසද්දා (ක.)] අහෙසුං .

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘කෙ පනෙතෙ, ආනන්ද, උච්චාසද්දා මහාසද්දා කෙවට්ටා මඤ්ඤෙ මච්ඡවිලොපෙ’’ති? ‘‘එතානි, භන්තෙ, යසොජප්පමුඛානි පඤ්චමත්තානි භික්ඛුසතානි සාවත්ථිං අනුප්පත්තානි භගවන්තං දස්සනාය. තෙතෙ ආගන්තුකා භික්ඛූ නෙවාසිකෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං පටිසම්මොදමානා සෙනාසනානි පඤ්ඤාපයමානා පත්තචීවරානි පටිසාමයමානා උච්චාසද්දා මහාසද්දා’’ති. ‘‘තෙනහානන්ද, මම වචනෙන තෙ භික්ඛූ ආමන්තෙහි – ‘සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙතී’’’ති.

‘‘එවං , භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙතී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු ; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො තෙ භික්ඛූ භගවා එතදවොච –

‘‘කිං නු තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, උච්චාසද්දා මහාසද්දා, කෙවට්ටා මඤ්ඤෙ මච්ඡවිලොපෙ’’ති? එවං වුත්තෙ, ආයස්මා යසොජො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉමානි, භන්තෙ, පඤ්චමත්තානි භික්ඛුසතානි සාවත්ථිං අනුප්පත්තානි භගවන්තං දස්සනාය. තෙමෙ ආගන්තුකා භික්ඛූ නෙවාසිකෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං පටිසම්මොදමානා සෙනාසනානි පඤ්ඤාපයමානා පත්තචීවරානි පටිසාමයමානා උච්චාසද්දා මහාසද්දා’’ති. ‘‘ගච්ඡථ, භික්ඛවෙ, පණාමෙමි වො [වො පණාමෙමි (සබ්බත්ථ) ම. නි. 2.157 පස්සිතබ්බං]; න වො මම සන්තිකෙ වත්ථබ්බ’’න්ති.

‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා සෙනාසනං සංසාමෙත්වා [පටිසංසාමෙත්වා (සයා.)] පත්තචීවරමාදාය යෙන වජ්ජී තෙන චාරිකං පක්කමිංසු. වජ්ජීසු අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානා යෙන වග්ගුමුදා නදී තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා වග්ගුමුදාය නදියා තීරෙ පණ්ණකුටියො කරිත්වා වස්සං උපගච්ඡිංසු.

අථ ඛො ආයස්මා යසොජො වස්සූපගතො [වස්සූපගතෙ (ක.)] භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භගවතා මයං, ආවුසො, පණාමිතා අත්ථකාමෙන හිතෙසිනා, අනුකම්පකෙන අනුකම්පං උපාදාය. හන්ද මයං, ආවුසො, තථා විහාරං කප්පෙම යථා නො විහරතං භගවා අත්තමනො අස්සා’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො යසොජස්ස පච්චස්සොසුං. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ වූපකට්ඨා අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරන්තා තෙනෙවන්තරවස්සෙන සබ්බෙව තිස්සො විජ්ජා සච්ඡාකංසු.

අථ ඛො භගවා සාවත්ථියං යථාභිරන්තං විහරිත්වා යෙන වෙසාලී තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන වෙසාලී තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං.

අථ ඛො භගවා වග්ගුමුදාතීරියානං භික්ඛූනං චෙතසා චෙතො පරිච්ච මනසි කරිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ආලොකජාතා විය මෙ, ආනන්ද, එසා දිසා, ඔභාසජාතා විය මෙ, ආනන්ද, එසා දිසා; යස්සං දිසායං [යායං (ක.)] වග්ගුමුදාතීරියා භික්ඛූ විහරන්ති. ගන්තුං අප්පටිකූලාසි මෙ මනසි කාතුං. පහිණෙය්‍යාසි ත්වං, ආනන්ද, වග්ගුමුදාතීරියානං භික්ඛූනං සන්තිකෙ දූතං – ‘සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙති, සත්ථා ආයස්මන්තානං දස්සනකාමො’’’ති.

‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා යෙන අඤ්ඤතරො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘එහි ත්වං, ආවුසො, යෙන වග්ගුමුදාතීරියා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා වග්ගුමුදාතීරියෙ භික්ඛූ එවං වදෙහි – ‘සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙති, සත්ථා ආයස්මන්තානං දස්සනකාමො’’’ති.

‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො සො භික්ඛු ආයස්මතො ආනන්දස්ස පටිස්සුත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං අන්තරහිතො වග්ගුමුදාය නදියා තීරෙ තෙසං භික්ඛූනං පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො සො භික්ඛු වග්ගුමුදාතීරියෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙති, සත්ථා ආයස්මන්තානං දස්සනකාමො’’ති.

‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – වග්ගුමුදාය නදියා තීරෙ අන්තරහිතා මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං භගවතො සම්මුඛෙ පාතුරහෙසුං. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා ආනෙඤ්ජෙන සමාධිනා නිසින්නො හොති. අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ‘‘කතමෙන නු ඛො භගවා විහාරෙන එතරහි විහරතී’’ති? අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං එතදහොසි – ‘‘ආනෙඤ්ජෙන ඛො භගවා විහාරෙන එතරහි විහරතී’’ති. සබ්බෙව ආනෙඤ්ජසමාධිනා නිසීදිංසු.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො අභික්කන්තාය රත්තියා, නික්ඛන්තෙ පඨමෙ යාමෙ, උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං [චීවරං (සබ්බත්ථ)] කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච –

‘‘අභික්කන්තා, භන්තෙ, රත්ති; නික්ඛන්තො පඨමො යාමො; චිරනිසින්නා ආගන්තුකා භික්ඛූ; පටිසම්මොදතු, භන්තෙ, භගවා ආගන්තුකෙහි භික්ඛූහී’’ති. එවං වුත්තෙ, භගවා තුණ්හී අහොසි.

දුතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො අභික්කන්තාය රත්තියා, නික්ඛන්තෙ මජ්ඣිමෙ යාමෙ, උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තා, භන්තෙ, රත්ති; නික්ඛන්තො මජ්ඣිමො යාමො; චිරනිසින්නා ආගන්තුකා භික්ඛූ; පටිසම්මොදතු, භන්තෙ, භගවා ආගන්තුකෙහි භික්ඛූහී’’ති. දුතියම්පි ඛො භගවා තුණ්හී අහොසි.

තතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො අභික්කන්තාය රත්තියා, නික්ඛන්තෙ පච්ඡිමෙ යාමෙ, උද්ධස්තෙ අරුණෙ, නන්දිමුඛියා රත්තියා උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තා, භන්තෙ, රත්ති; නික්ඛන්තො පච්ඡිමො යාමො; උද්ධස්තො අරුණො; නන්දිමුඛී රත්ති; චිරනිසින්නා ආගන්තුකා භික්ඛූ; පටිසම්මොදතු, භන්තෙ, භගවා, ආගන්තුකෙහි භික්ඛූහී’’ති.

අථ ඛො භගවා තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨහිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘සචෙ ඛො ත්වං, ආනන්ද, ජානෙය්‍යාසි එත්තකම්පි තෙ නප්පටිභාසෙය්‍ය [නප්පටිභෙය්‍ය (?)]. අහඤ්ච, ආනන්ද, ඉමානි ච පඤ්ච භික්ඛුසතානි සබ්බෙව ආනෙඤ්ජසමාධිනා නිසීදිම්හා’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යස්ස ජිතො කාමකණ්ටකො,
අක්කොසො ච වධො ච බන්ධනඤ්ච;
පබ්බතොව [පබ්බතො විය (සී. ස්‍යා. පී.)] සො ඨිතො අනෙජො,
සුඛදුක්ඛෙසු න වෙධතී ස භික්ඛූ’’ති. තතියං;

4. සාරිපුත්තසුත්තං

24. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යථාපි පබ්බතො සෙලො, අචලො සුප්පතිට්ඨිතො;
එවං මොහක්ඛයා භික්ඛු, පබ්බතොව න වෙධතී’’ති. චතුත්ථං;

5. මහාමොග්ගල්ලානසුත්තං

25. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය කායගතාය සතියා අජ්ඣත්තං සූපට්ඨිතාය. අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය කායගතාය සතියා අජ්ඣත්තං සූපට්ඨිතාය.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘සති කායගතා උපට්ඨිතා,
ඡසු ඵස්සායතනෙසු සංවුතො;
සතතං භික්ඛු සමාහිතො,
ජඤ්ඤා නිබ්බානමත්තනො’’ති. පඤ්චමං;

6. පිළින්දවච්ඡසුත්තං

26. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා පිළින්දවච්ඡො [පිළින්දිවච්ඡො (සී.)] භික්ඛූ වසලවාදෙන සමුදාචරති. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ආයස්මා, භන්තෙ, පිළින්දවච්ඡො භික්ඛූ වසලවාදෙන සමුදාචරතී’’ති.

අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, භික්ඛු, මම වචනෙන පිලින්දවච්ඡං භික්ඛුං ආමන්තෙහි – ‘සත්ථා තං, ආවුසො පිලින්දවච්ඡ [වච්ඡ (ස්‍යා.)], ආමන්තෙතී’’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා පිලින්දවච්ඡො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං පිලින්දවච්ඡං එතදවොච – ‘‘සත්ථා තං, ආවුසො පිලින්දවච්ඡ, ආමන්තෙතී’’ති.

‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො ආයස්මා පිලින්දවච්ඡො තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං පිලින්දවච්ඡං භගවා එතදවොච – ‘‘සච්චං කිර ත්වං, වච්ඡ, භික්ඛූ වසලවාදෙන සමුදාචරසී’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති.

අථ ඛො භගවා ආයස්මතො පිලින්දවච්ඡස්ස පුබ්බෙනිවාසං මනසි කරිත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘මා ඛො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, වච්ඡස්ස භික්ඛුනො උජ්ඣායිත්ථ. න, භික්ඛවෙ, වච්ඡො දොසන්තරො භික්ඛූ වසලවාදෙන සමුදාචරති. වච්ඡස්ස, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො පඤ්ච ජාතිසතානි අබ්බොකිණ්ණානි බ්‍රාහ්මණකුලෙ පච්චාජාතානි. සො තස්ස වසලවාදො දීඝරත්තං සමුදාචිණ්ණො [අජ්ඣාචිණ්ණො (ස්‍යා. පී. ක. අට්ඨකථායං පාඨන්තරං)]. තෙනායං වච්ඡො භික්ඛූ වසලවාදෙන සමුදාචරතී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යම්හී න මායා වසතී න මානො,
යො වීතලොභො අමමො නිරාසො;
පනුණ්ණකොධො [පණුන්නකොධො (පී.)] අභිනිබ්බුතත්තො,
සො බ්‍රාහ්මණො සො සමණො ස භික්ඛූ’’ති. ඡට්ඨං;

7. සක්කුදානසුත්තං

27. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාකස්සපො පිප්පලිගුහායං විහරති, සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන නිසින්නො හොති අඤ්ඤතරං [නිසින්නො අඤ්ඤතරං (ස්‍යා. ක.)] සමාධිං සමාපජ්ජිත්වා. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨාසි. අථ ඛො ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨිතස්ස එතදහොසි – ‘‘යංනූනාහං රාජගහං පිණ්ඩාය පවිසෙය්‍ය’’න්ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන පඤ්චමත්තානි දෙවතාසතානි උස්සුක්කං ආපන්නානි හොන්ති ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස පිණ්ඩපාතපටිලාභාය. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො තානි පඤ්චමත්තානි දෙවතාසතානි පටික්ඛිපිත්වා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන සක්කො දෙවානමින්දො ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස පිණ්ඩපාතං දාතුකාමො හොති. පෙසකාරවණ්ණං අභිනිම්මිනිත්වා තන්තං විනාති. සුජා [සුජාතා (ස්‍යා. පී. ක.)] අසුරකඤ්ඤා තසරං පූරෙති. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො රාජගහෙ සපදානං පිණ්ඩාය චරමානො යෙන සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො සක්කො දෙවානමින්දො ආයස්මන්තං මහාකස්සපං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන ඝරා නික්ඛමිත්වා පච්චුග්ගන්ත්වා හත්ථතො පත්තං ගහෙත්වා ඝරං පවිසිත්වා [පවිසෙත්වා (ක.)] ඝටියා ඔදනං උද්ධරිත්වා පත්තං පූරෙත්වා ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස අදාසි. සො අහොසි පිණ්ඩපාතො අනෙකසූපො අනෙකබ්‍යඤ්ජනො අනෙකරසබ්‍යඤ්ජනො [අනෙකසූපරසබ්‍යඤ්ජනො (සී. පී.)]. අථ ඛො ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛො අයං සත්තො යස්සායං එවරූපො ඉද්ධානුභාවො’’ති ? අථ ඛො ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස එතදහොසි – ‘‘සක්කො ඛො අයං දෙවානමින්දො’’ති. ඉති විදිත්වා සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච – ‘‘කතං ඛො තෙ ඉදං, කොසිය; මා [මාස්සු (සී. ස්‍යා.)] පුනපි එවරූපමකාසී’’ති. ‘‘අම්හාකම්පි, භන්තෙ කස්සප, පුඤ්ඤෙන අත්ථො; අම්හාකම්පි පුඤ්ඤෙන කරණීය’’න්ති.

අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො ආයස්මන්තං මහාකස්සපං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ තික්ඛත්තුං උදානං උදානෙසි – ‘‘අහො දානං පරමදානං [පරමං දානං (පී. ක.)] කස්සපෙ සුප්පතිට්ඨිතං! අහො දානං පරමදානං කස්සපෙ සුප්පතිට්ඨිතං!! අහො දානං පරමදානං කස්සපෙ සුප්පතිට්ඨිත’’න්ති!!! අස්සොසි ඛො භගවා දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ තික්ඛත්තුං උදානං උදානෙන්තස්ස – ‘‘අහො දානං පරමදානං කස්සපෙ සුප්පතිට්ඨිතං! අහො දානං පරමදානං කස්සපෙ සුප්පතිට්ඨිතං!! අහො දානං පරමදානං කස්සපෙ සුප්පතිට්ඨිත’’න්ති!!!

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘පිණ්ඩපාතිකස්ස භික්ඛුනො,

අත්තභරස්ස අනඤ්ඤපොසිනො;
දෙවා පිහයන්ති තාදිනො,
උපසන්තස්ස සදා සතීමතො''ති. සත්තමං;

8. පිණ්ඩපාතිකසුත්තං

28. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලානං භික්ඛූනං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං කරෙරිමණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි –

''පිණ්ඩපාතිකො, ආවුසො, භික්ඛු පිණ්ඩාය චරන්තො ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ චක්ඛුනා රූපෙ පස්සිතුං, ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ සොතෙන සද්දෙ සොතුං, ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ ඝානෙන ගන්ධෙ ඝායිතුං, ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ ජිව්හාය රසෙ සායිතුං, ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ කායෙන ඵොට්ඨබ්බෙ ඵුසිතුං. පිණ්ඩපාතිකො, ආවුසො, භික්ඛු සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො පිණ්ඩාය චරති. හන්දාවුසො, මයම්පි පිණ්ඩපාතිකා හොම. මයම්පි ලච්ඡාම කාලෙන කාලං මනාපිකෙ චක්ඛුනා රූපෙ පස්සිතුං, මයම්පි ලච්ඡාම කාලෙන කාලං මනාපිකෙ සොතෙන සද්දෙ සොතුං, මයම්පි ලච්ඡාම කාලෙන කාලං මනාපිකෙ ඝානෙන ගන්ධෙ ඝායිතුං, මයම්පි ලච්ඡාම කාලෙන කාලං මනාපිකෙ ජිව්හාය රසෙ සායිතුං, මයම්පි ලච්ඡාම කාලෙන කාලං මනාපිකෙ කායෙන ඵොට්ඨබ්බෙ ඵුසිතුං; මයම්පි සක්කතා ගරුකතා මානිතා පූජිතා අපචිතා පිණ්ඩාය චරිස්සාමා''ති. අයඤ්චරහි තෙසං භික්ඛූනං අන්තරාකථා හොති විප්පකතා.

අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන කරෙරිමණ්ඩලමාළො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''කාය නුත්ථ, භික්ඛවෙ, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා''ති?

''ඉධ, භන්තෙ, අම්හාකං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං කරෙරිමණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි –

'පිණ්ඩපාතිකො, ආවුසො, භික්ඛු පිණ්ඩාය චරන්තො ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ චක්ඛුනා රූපෙ පස්සිතුං, ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ සොතෙන සද්දෙ සොතුං, ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ ඝානෙන ගන්ධෙ ඝායිතුං, ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ ජිව්හාය රසෙ සායිතුං, ලභති කාලෙන කාලං මනාපිකෙ කායෙන ඵොට්ඨබ්බෙ ඵුසිතුං. පිණ්ඩපාතිකො, ආවුසො, භික්ඛු සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො පිණ්ඩාය චරති. හන්දාවුසො, මයම්පි පිණ්ඩපාතිකා හොම. මයම්පි ලච්ඡාම කාලෙන කාලං මනාපිකෙ චක්ඛුනා රූපෙ පස්සිතුං…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බෙ ඵුසිතුං. මයම්පි සක්කතා ගරුකතා මානිතා පූජිතා අපචිතා පිණ්ඩාය චරිස්සාමා'ති. අයං ඛො නො, භන්තෙ, අන්තරාකථා විප්පකතා, අථ භගවා අනුප්පත්තො''ති.

''න ඛ්වෙතං, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං පතිරූපං කුලපුත්තානං සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතානං යං තුම්හෙ එවරූපිං කථං කථෙය්‍යාථ. සන්නිපතිතානං වො, භික්ඛවෙ, ද්වයං කරණීයං – ධම්මී වා කථා අරියො වා තුණ්හීභාවො''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''පිණ්ඩපාතිකස්ස භික්ඛුනො,
අත්තභරස්ස අනඤ්ඤපොසිනො;
දෙවා පිහයන්ති තාදිනො,
නො චෙ සද්දසිලොකනිස්සිතො''ති. අට්ඨමං;

9. සිප්පසුත්තං

29. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලානං භික්ඛූනං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං මණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ''කො නු ඛො, ආවුසො, සිප්පං ජානාති? කො කිං සිප්පං සික්ඛි? කතරං සිප්පං සිප්පානං අග්ග''න්ති?

තත්ථෙකච්චෙ එවමාහංසු – ''හත්ථිසිප්පං සිප්පානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''අස්සසිප්පං සිප්පානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''රථසිප්පං සිප්පානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''ධනුසිප්පං සිප්පානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''ථරුසිප්පං සිප්පානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''මුද්දාසිප්පං සිප්පානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''ගණනාසිප්පං සිප්පානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''සඞ්ඛානසිප්පං

සිප්පානං අග්ගෙ''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''ලෙඛාසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''කාවෙය්‍යසිප්පං [කාබ්‍යසිප්පං (ස්‍යා.)] සිප්පානං අග්ගෙ''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''ලොකායතසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''ඛත්තවිජ්ජාසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ''න්ති. අයඤ්චරහි තෙසං භික්ඛූනං අන්තරාකථා හොති විප්පකතා.

අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන මණ්ඩලමාළො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''කාය නුත්ථ, භික්ඛවෙ, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා''ති?

''ඉධ, භන්තෙ, අම්හාකං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං මණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – 'කො නු ඛො, ආවුසො, සිප්පං ජානාති? කො කිං සිප්පං සික්ඛි? කතරං සිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති?

''තත්ථෙකච්චෙ එවමාහංසු – 'හත්ථිසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – 'අස්සසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති; එකච්චෙ එවමාහංසු – 'රථසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති; එකච්චෙ එවමාහංසු – 'ධනුසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති; එකච්චෙ එවමාහංසු – 'ථරුසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති, එකච්චෙ එවමාහංසු – 'මුද්දාසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති එකච්චෙ එවමාහංසු – 'ගණනාසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති; එකච්චෙ එවමාහංසු – 'සඞ්ඛානසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති; එකච්චෙ එවමාහංසු – 'ලෙඛාසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති; එකච්චෙ එවමාහංසු – 'කාවෙය්‍යසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති; එකච්චෙ එවමාහංසු – 'ලොකායතසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති; එකච්චෙ එවමාහංසු – 'ඛත්තවිජ්ජාසිප්පං සිප්පානං අග්ගෙ'න්ති. අයං ඛො නො, භන්තෙ, අන්තරාකථා හොති විප්පකතා, අථ භගවා අනුප්පත්තො''ති.

''න ඛ්වෙතං, භික්ඛවෙ, තුම්හාකං පතිරූපං කුලපුත්තානං සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතානං යං තුම්හෙ එවරූපිං කථං කථෙය්‍යාථ. සන්නිපතිතානං වො, භික්ඛවෙ, ද්වයං කරණීයං – ධම්මී වා කථා අරියො වා තුණ්හීභාවො''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''අසිප්පජීවී ලහු අත්ථකාමො,
යතින්ද්‍රියො සබ්බධි විප්පමුත්තො;
අනොකසාරී අමමො නිරාසො,
හිත්වා මානං එකචරො ස භික්ඛූ''ති. නවමං;

10. ලොකසුත්තං

30. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ බොධිරුක්ඛමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන නිසින්නො හොති විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදී.

අථ ඛො භගවා තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨහිත්වා බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙසි. අද්දසා ඛො භගවා බුද්ධචක්ඛුනා වොලොකෙන්තො සත්තෙ අනෙකෙහි සන්තාපෙහි සන්තප්පමානෙ, අනෙකෙහි ච පරිළාහෙහි පරිඩය්හමානෙ – රාගජෙහිපි, දොසජෙහිපි, මොහජෙහිපි [මොහජෙහිපීති (සබ්බත්ථ)].

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''අයං ලොකො සන්තාපජාතො,
ඵස්සපරෙතො රොගං වදති අත්තතො;
යෙන යෙන හි මඤ්ඤති [යෙන හි මඤ්ඤති (ස්‍යා. පී.)],
තතො තං හොති අඤ්ඤථා.

''අඤ්ඤථාභාවී භවසත්තො ලොකො,
භවපරෙතො භවමෙවාභිනන්දති;
යදභිනන්දති තං භයං,
යස්ස භායති තං දුක්ඛං;
භවවිප්පහානාය ඛො පනිදං බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති''.

'''යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා භවෙන භවස්ස විප්පමොක්ඛමාහංසු, සබ්බෙ තෙ අවිප්පමුත්තා භවස්මා'ති වදාමි. 'යෙ වා පන කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා විභවෙන භවස්ස නිස්සරණමාහංසු, සබ්බෙ තෙ අනිස්සටා භවස්මා'ති

වදාමි.

‘‘උපධිඤ්හි පටිච්ච දුක්ඛමිදං සම්භොති, සබ්බුපාදානක්ඛයා නත්ථි දුක්ඛස්ස සම්භවො. ලොකමිමං පස්ස; පුථූ අවිජ්ජාය පරෙතා භූතා භූතරතා අපරිමුත්තා; යෙ හි කෙචි භවා සබ්බධි සබ්බත්ථතාය සබ්බෙ තෙ භවා අනිච්චා දුක්ඛා විපරිණාමධම්මා’’ති.

‘‘එවමෙතං යථාභූතං, සම්මප්පඤ්ඤාය පස්සතො;
භවතණ්හා පහීයති, විභවං නාභිනන්දති.

‘‘සබ්බසො තණ්හානං ඛයා,
අසෙසවිරාගනිරොධො නිබ්බානං;
තස්ස නිබ්බුතස්ස භික්ඛුනො,
අනුපාදා [අනුපාදානා (සී.)] පුනබ්භවො න හොති;
අභිභූතො මාරො විජිතසඞ්ගාමො,
උපච්චගා සබ්බභවානි තාදී’’ති. දසමං;

නන්දවග්ගො තතියො නිට්ඨිතො.

තස්සුද්දානං –

කම්මං නන්දො යසොජො ච, සාරිපුත්තො ච කොලිතො;
පිලින්දො [පිලින්දි (සී.)] කස්සපො පිණ්ඩො, සිප්පං ලොකෙන තෙ දසාති.

4. මෙඝියවග්ගො

1. මෙඝියසුත්තං

31. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා චාලිකායං විහරති චාලිකෙ පබ්බතෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මෙඝියො භගවතො උපට්ඨාකො හොති. අථ ඛො ආයස්මා මෙඝියො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො ආයස්මා මෙඝියො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉච්ඡාමහං, භන්තෙ, ජන්තුගාමං පිණ්ඩාය පවිසිතු’’න්ති. ‘‘යස්සදානි ත්වං, මෙඝිය, කාලං මඤ්ඤසී’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා මෙඝියො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ජන්තුගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි. ජන්තුගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන කිමිකාළාය නදියා තීරං තෙනුපසඞ්කමි. [උපසඞ්කමිත්වා (සබ්බත්ථ) අ. නි. 9.3 පස්සිතබ්බං] අද්දසා ඛො ආයස්මා මෙඝියො [උපසඞ්කමිත්වා (සබ්බත්ථ) අ. නි. 9.3 පස්සිතබ්බං] කිමිකාළාය නදියා තීරෙ ජඞ්ඝාවිහාරං [ජඞ්ඝවිහාරං (ක.)] අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො [අනුවිචරමානො අද්දසා ඛො (සී. ස්‍යා. පී.), අනුවිචරමානො අද්දස (ක.)] අම්බවනං පාසාදිකං මනුඤ්ඤං රමණීයං. දිස්වානස්ස එතදහොසි – ‘‘පාසාදිකං වතිදං අම්බවනං මනුඤ්ඤං [ඉදං පදං විදෙසපොත්ථකෙසු නත්ථි, අඞ්ගුත්තරෙපි] රමණීයං. අලං වතිදං කුලපුත්තස්ස පධානත්ථිකස්ස පධානාය. සචෙ මං භගවා අනුජානෙය්‍ය, ආගච්ඡෙය්‍යාහං ඉමං අම්බවනං පධානායා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා මෙඝියො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මෙඝියො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ජන්තුගාමං පිණ්ඩාය පාවිසිං. ජන්තුගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන කිමිකාළාය නදියා තීරං තෙනුපසඞ්කමිං [උපසඞ්කමිත්වා (සබ්බත්ථ)]. අද්දසං ඛො අහං, භන්තෙ [උපසඞ්කමිත්වා (සබ්බත්ථ)], කිමිකාළාය නදියා තීරෙ ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො [අනුවිචරමානො අද්දසං (සබ්බත්ථ)] අම්බවනං පාසාදිකං මනුඤ්ඤං රමණීයං. දිස්වාන මෙ එතදහොසි – ‘පාසාදිකං වතිදං අම්බවනං මනුඤ්ඤං රමණීයං. අලං වතිදං කුලපුත්තස්ස පධානත්ථිකස්ස පධානාය. සචෙ මං භගවා අනුජානෙය්‍ය, ආගච්ඡෙය්‍යාහං ඉමං අම්බවනං පධානායා’ති. සචෙ මං, භන්තෙ, භගවා අනුජානාති [අනුජානෙය්‍ය (අ. නි. 9.3)], ගච්ඡෙය්‍යාහං තං අම්බවනං පධානායා’’ති.

එවං වුත්තෙ, භගවා ආයස්මන්තං මෙඝියං එතදවොච – ‘‘ආගමෙහි තාව, මෙඝිය, එකකම්හි [එකකම්හා (සී. පී.), එකකොම්හි (ස්‍යා.)] තාව, යාව අඤ්ඤොපි කොචි භික්ඛු ආගච්ඡතී’’ති.

දුතියම්පි ඛො ආයස්මා මෙඝියො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘භගවතො, භන්තෙ, නත්ථි කිඤ්චි උත්තරි [උත්තරිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] කරණීයං, නත්ථි කතස්ස වා පතිචයො. මය්හං ඛො පන, භන්තෙ, අත්ථි උත්තරි කරණීයං, අත්ථි කතස්ස පතිචයො. සචෙ මං භගවා අනුජානාති, ගච්ඡෙය්‍යාහං තං අම්බවනං පධානායා’’ති. දුතියම්පි ඛො භගවා ආයස්මන්තං මෙඝියං එතදවොච – ‘‘ආගමෙහි තාව, මෙඝිය, එකකම්හි තාව, යාව අඤ්ඤොපි කොචි භික්ඛු ආගච්ඡතී’’ති.

තතියම්පි ඛො ආයස්මා මෙඝියො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘භගවතො, භන්තෙ, නත්ථි කිඤ්චි උත්තරි කරණීයං, නත්ථි කතස්ස වා පතිචයො. මය්හං ඛො පන, භන්තෙ, අත්ථි උත්තරි කරණීයං, අත්ථි කතස්ස පතිචයො. සචෙ මං භගවා අනුජානාති, ගච්ඡෙය්‍යාහං තං අම්බවනං පධානායා’’ති. ‘‘පධානන්ති ඛො, මෙඝිය, වදමානං කින්ති වදෙය්‍යාම? යස්සදානි ත්වං, මෙඝිය, කාලං මඤ්ඤසී’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා මෙඝියො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන තං අම්බවනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං අම්බවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා [අජ්ඣොගහෙත්වා (සී. ස්‍යා. පී.)] අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො ආයස්මතො මෙඝියස්ස තස්මිං අම්බවනෙ විහරන්තස්ස යෙභුය්‍යෙන තයො පාපකා අකුසලා විතක්කා සමුදාචරන්ති, සෙය්‍යථීදං – කාමවිතක්කො, බ්‍යාපාදවිතක්කො, විහිංසාවිතක්කො [විතක්කොති (සී. පී. ක.)].

අථ ඛො ආයස්මතො මෙඝියස්ස එතදහොසි – ‘‘අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත භො! සද්ධාය ච වතම්හා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා. අථ ච පනිමෙහි තීහි පාපකෙහි අකුසලෙහි විතක්කෙහි අන්වාසත්තා, සෙය්‍යථීදං – කාමවිතක්කෙන, බ්‍යාපාදවිතක්කෙන, විහිංසාවිතක්කෙන’’.

අථ ඛො ආයස්මා මෙඝියො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මෙඝියො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධ මය්හං, භන්තෙ, තස්මිං අම්බවනෙ විහරන්තස්ස යෙභුය්‍යෙන තයො පාපකා අකුසලා විතක්කා සමුදාචරන්ති,

සෙය්‍යථීදං – කාමවිතක්කො, බ්‍යාපාදවිතක්කො, විහිංසාවිතක්කො . තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! සද්ධාය ච වතම්හා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා. අථ ච පනිමෙහි තීහි පාපකෙහි අකුසලෙහි විතක්කෙහි අන්වාසත්තා, සෙය්‍යථීදං – කාමවිතක්කෙන, බ්‍යාපාදවිතක්කෙන, විහිංසාවිතක්කෙන’’’.

‘‘අපරිපක්කාය , මෙඝිය, චෙතොවිමුත්තියා පඤ්ච ධම්මා පරිපාකාය සංවත්තන්ති. කතමෙ පඤ්ච?

‘‘ඉධ, මෙඝිය, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො හොති කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො. අපරිපක්කාය, මෙඝිය, චෙතොවිමුත්තියා අයං පඨමො ධම්මො පරිපාකාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, මෙඝිය, භික්ඛු සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො, අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. අපරිපක්කාය, මෙඝිය, චෙතොවිමුත්තියා අයං දුතියො ධම්මො පරිපාකාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, මෙඝිය, භික්ඛු යායං කථා අභිසල්ලෙඛිකා චෙතොවිවරණසප්පායා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, සෙය්‍යථීදං – අප්පිච්ඡකථා, සන්තුට්ඨිකථා, පවිවෙකකථා, අසංසග්ගකථා, වීරියාරම්භකථා, සීලකථා, සමාධිකථා, පඤ්ඤාකථා, විමුත්තිකථා, විමුත්තිඤාණදස්සනකථා; එවරූපාය කථාය නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී. අපරිපාකාය, මෙඝිය, චෙතොවිමුත්තියා අයං තතියො ධම්මො පරිපාකාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං , මෙඝිය, භික්ඛු ආරද්ධවීරියො විහරති, අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය [උප්පාදාය (ස්‍යා.)], ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. අපරිපක්කාය, මෙඝිය, චෙතොවිමුත්තියා අයං චතුත්ථො ධම්මො පරිපාකාය සංවත්තති.

‘‘පුන චපරං, මෙඝිය, භික්ඛු පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. අපරිපක්කාය, මෙඝිය, චෙතොවිමුත්තියා අයං පඤ්චමො ධම්මො පරිපාකාය සංවත්තති. අපරිපක්කාය, මෙඝිය, චෙතොවිමුත්තියා ඉමෙ පඤ්ච ධම්මා පරිපාකාය සංවත්තන්ති.

‘‘කල්‍යාණමිත්තස්සෙතං , මෙඝිය, භික්ඛුනො පාටිකඞ්ඛං කල්‍යාණසහායස්ස කල්‍යාණසම්පවඞ්කස්ස යං සීලවා භවිස්සති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරිස්සති, ආචාරගොචරසම්පන්නො, අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛිස්සති සික්ඛාපදෙසු.

‘‘කල්‍යාණමිත්තස්සෙතං , මෙඝිය, භික්ඛුනො පාටිකඞ්ඛං කල්‍යාණසහායස්ස කල්‍යාණසම්පවඞ්කස්ස යං යායං කථා අභිසල්ලෙඛිකා චෙතොවිවරණසප්පායා එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති, සෙය්‍යථීදං – අප්පිච්ඡකථා, සන්තුට්ඨිකථා, පවිවෙකකථා, අසංසග්ගකථා, වීරියාරම්භකථා, සීලකථා, සමාධිකථා, පඤ්ඤාකථා, විමුත්තිකථා, විමුත්තිඤාණදස්සනකථා; එවරූපාය කථාය නිකාමලාභී භවිස්සති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී.

‘‘කල්‍යාණමිත්තස්සෙතං, මෙඝිය, භික්ඛුනො පාටිකඞ්ඛං කල්‍යාණසහායස්ස කල්‍යාණසම්පවඞ්කස්ස යං ආරද්ධවීරියො විහරිස්සති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘කල්‍යාණමිත්තස්සෙතං, මෙඝිය, භික්ඛුනො පාටිකඞ්ඛං කල්‍යාණසහායස්ස කල්‍යාණසම්පවඞ්කස්ස යං පඤ්ඤවා භවිස්සති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා.

‘‘තෙන ච පන, මෙඝිය, භික්ඛුනා ඉමෙසු පඤ්චසු ධම්මෙසු පතිට්ඨාය චත්තාරො ධම්මා උත්තරි භාවෙතබ්බා – අසුභා භාවෙතබ්බා රාගස්ස පහානාය, මෙත්තා භාවෙතබ්බා බ්‍යාපාදස්ස පහානාය, ආනාපානස්සති භාවෙතබ්බා විතක්කුපච්ඡෙදාය, අනිච්චසඤ්ඤා භාවෙතබ්බා අස්මිමානසමුග්ඝාතාය. අනිච්චසඤ්ඤිනො හි, මෙඝිය, අනත්තසඤ්ඤා සණ්ඨාති, අනත්තසඤ්ඤී අස්මිමානසමුග්ඝාතං පාපුණාති දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිබ්බාන’’න්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘ඛුද්දා විතක්කා සුඛුමා විතක්කා,
අනුගතා [අනුග්ගතා (සී. ක. අට්ඨකථායං පාඨන්තරං)] මනසො උප්පිලාවා [උබ්බිලාපා (සී. ස්‍යා. පී.)];
එතෙ අවිද්වා මනසො විතක්කෙ,
හුරා හුරං ධාවති භන්තචිත්තො.

‘‘එතෙ ච විද්වා මනසො විතක්කෙ,

ආතාපියො සංවරතී සතීමා;
අනුගතෙ මනසො උප්පිලාවෙ,
අසෙසමෙතෙ පජහාසි බුද්ධො’’ති. පඨමං;

2. උද්ධතසුත්තං

32. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කුසිනාරායං විහරති උපවත්තනෙ මල්ලානං සාලවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ භගවතො අවිදූරෙ අරඤ්ඤකුටිකායං විහරන්ති උද්ධතා උන්නළා චපලා මුඛරා විකිණ්ණවාචා මුට්ඨස්සතිනො අසම්පජානා අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා පාකතින්ද්‍රියා.

අද්දසා ඛො භගවා තෙ සම්බහුලෙ භික්ඛූ අවිදූරෙ අරඤ්ඤකුටිකායං විහරන්තෙ උද්ධතෙ උන්නළෙ චපලෙ මුඛරෙ විකිණ්ණවාචෙ මුට්ඨස්සතිනො අසම්පජානෙ අසමාහිතෙ විබ්භන්තචිත්තෙ පාකතින්ද්‍රියෙ.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අරක්ඛිතෙන කායෙන [චිත්තෙන (නෙත්තියං)], මිච්ඡාදිට්ඨිහතෙන [මිච්ඡාදිට්ඨිගතෙන (බහූසු)] ච;
ථිනමිද්ධා [ථීනමිද්ධා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භිභූතෙන, වසං මාරස්ස ගච්ඡති.

‘‘තස්මා රක්ඛිතචිත්තස්ස, සම්මාසඞ්කප්පගොචරො;
සම්මාදිට්ඨිපුරෙක්ඛාරො, ඤත්වාන උදයබ්බයං;
ථිනමිද්ධාභිභූ භික්ඛු, සබ්බා දුග්ගතියො ජහෙ’’ති. දුතියං;

3. ගොපාලකසුත්තං

33. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. අථ ඛො භගවා මග්ගා ඔක්කම්ම යෙන අඤ්ඤතරං රුක්ඛමූලං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි.

අථ ඛො අඤ්ඤතරො ගොපාලකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො තං ගොපාලකං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි [සමාදාපෙසි (?)] සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි.

අථ ඛො සො ගොපාලකො භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො [සමාදිපිතො (?)] සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අධිවාසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො සො ගොපාලකො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

අථ ඛො සො ගොපාලකො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පහූතං අප්පොදකපායසං [අප්පොදකපායාසං (සබ්බත්ථ)] පටියාදාපෙත්වා නවඤ්ච සප්පිං භගවතො කාලං ආරොචෙසි – ‘‘කාලො, භන්තෙ, නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන තස්ස ගොපාලකස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො සො ගොපාලකො බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං අප්පොදකපායසෙන [අප්පොදකපායාසෙන ච (ස්‍යා. පී.)] නවෙන ච සප්පිනා සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො සො ගොපාලකො භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො තං ගොපාලකං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. අථ ඛො අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො තං ගොපාලකං අඤ්ඤතරො පුරිසො සීමන්තරිකාය ජීවිතා වොරොපෙසි.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘යෙන, භන්තෙ, ගොපාලකෙන අජ්ජ බුද්ධප්පමුඛො භික්ඛුසඞ්ඝො අප්පොදකපායසෙන නවෙන ච සප්පිනා සහත්ථා සන්තප්පිතො සම්පවාරිතො සො කිර, භන්තෙ, ගොපාලකො අඤ්ඤතරෙන පුරිසෙන සීමන්තරිකාය ජීවිතා වොරොපිතො’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘දිසො දිසං යං තං කයිරා, වෙරී වා පන වෙරිනං;
මිච්ඡාපණිහිතං චිත්තං, පාපියො නං තතො කරෙ’’ති. තතියං;

4. යක්ඛපහාරසුත්තං

34. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ච සාරිපුත්තො ආයස්මා ච මහාමොග්ගල්ලානො කපොතකන්දරායං විහරන්ති. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො ජුණ්හාය රත්තියා නවොරොපිතෙහි කෙසෙහි අබ්භොකාසෙ නිසින්නො හොති අඤ්ඤතරං සමාධිං සමාපජ්ජිත්වා.

තෙන ඛො පන සමයෙන ද්වෙ යක්ඛා සහායකා උත්තරාය දිසාය දක්ඛිණං දිසං ගච්ඡන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අද්දසංසු ඛො තෙ යක්ඛා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ජුණ්හාය රත්තියා නවොරොපිතෙහි කෙසෙහි අබ්භොකාසෙ නිසින්නං. දිස්වාන එකො යක්ඛො දුතියං යක්ඛං එතදවොච – ‘‘පටිභාති මං, සම්ම, ඉමස්ස සමණස්ස සීසෙ පහාරං දාතු’’න්ති. එවං වුත්තෙ, සො යක්ඛො තං යක්ඛං එතදවොච – ‘‘අලං, සම්ම, මා සමණං ආසාදෙසි. උළාරො සො, සම්ම, සමණො මහිද්ධිකො මහානුභාවො’’ති.

දුතියම්පි ඛො සො යක්ඛො තං යක්ඛං එතදවොච – ‘‘පටිභාති මං, සම්ම, ඉමස්ස සමණස්ස සීසෙ පහාරං දාතු’’න්ති. දුතියම්පි ඛො සො යක්ඛො තං යක්ඛං එතදවොච – ‘‘අලං, සම්ම, මා සමණං ආසාදෙසි. උළාරො සො, සම්ම, සමණො මහිද්ධිකො මහානුභාවො’’ති. තතියම්පි ඛො සො යක්ඛො තං යක්ඛං එතදවොච – ‘‘පටිභාති මං, සම්ම, ඉමස්ස සමණස්ස සීසෙ පහාරං දාතු’’න්ති. තතියම්පි ඛො සො යක්ඛො තං යක්ඛං එතදවොච – ‘‘අලං, සම්ම, මා සමණං ආසාදෙසි. උළාරො සො, සම්ම, සමණො මහිද්ධිකො මහානුභාවො’’ති.

අථ ඛො සො යක්ඛො තං යක්ඛං අනාදියිත්වා ආයස්මතො සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සීසෙ පහාරං අදාසි. තාව මහා පහාරො අහොසි, අපි තෙන පහාරෙන සත්තරතනං වා අඩ්ඪට්ඨමරතනං වා නාගං ඔසාදෙය්‍ය, මහන්තං වා පබ්බතකූටං පදාලෙය්‍ය. අථ ච පන සො යක්ඛො ‘ඩය්හාමි ඩය්හාමී’ති වත්වා තත්ථෙව මහානිරයං අපතාසි [අවත්ථාසි (ක. සී.)].

අද්දසා ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන තෙන යක්ඛෙන ආයස්මතො සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සීසෙ පහාරං දීයමානං. දිස්වා යෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘කච්චි තෙ, ආවුසො, ඛමනීයං, කච්චි යාපනීයං, කච්චි න කිඤ්චි දුක්ඛ’’න්ති ? ‘‘ඛමනීයං මෙ, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, යාපනීයං මෙ, ආවුසො මොග්ගල්ලාන; අපි ච මෙ සීසං ථොකං දුක්ඛ’’න්ති.

‘‘අච්ඡරියං, ආවුසො සාරිපුත්ත, අබ්භුතං, ආවුසො සාරිපුත්ත! යාව [යං ත්වං (සී. ක.), යං (ස්‍යා.)] මහිද්ධිකො ආයස්මා සාරිපුත්තො මහානුභාවො! ඉධ තෙ, ආවුසො සාරිපුත්ත, අඤ්ඤතරො යක්ඛො සීසෙ පහාරං අදාසි. තාව මහා පහාරො අහොසි, අපි තෙන පහාරෙන සත්තරතනං වා අඩ්ඪට්ඨමරතනං වා නාගං ඔසාදෙය්‍ය, මහන්තං වා පබ්බතකූටං පදාලෙය්‍ය, අථ ච පනායස්මා සාරිපුත්තො එවමාහ – ‘ඛමනීයං මෙ, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, යාපනීයං මෙ, ආවුසො මොග්ගල්ලාන; අපි ච මෙ සීසං ථොකං දුක්ඛ’’’න්ති.

‘‘අච්ඡරියං, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, අබ්භුතං, ආවුසො මොග්ගල්ලාන! යාව [යං (ස්‍යා.)] මහිද්ධිකො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො මහානුභාවො යත්‍ර හි නාම යක්ඛම්පි පස්සිස්සති! මයං පනෙතරහි පංසුපිසාචකම්පි න පස්සාමා’’ති.

අස්සොසි ඛො භගවා දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය තෙසං උභින්නං මහානාගානං ඉමං එවරූපං කථාසල්ලාපං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යස්ස සෙලූපමං චිත්තං, ඨිතං නානුපකම්පති;
විරත්තං රජනීයෙසු, කොපනෙය්‍යෙ න කුප්පති;
යස්සෙවං භාවිතං චිත්තං, කුතො තං දුක්ඛමෙස්සතී’’ති. චතුත්ථං;

5. නාගසුත්තං

35. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ . තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා ආකිණ්ණො විහරති භික්ඛූහි භික්ඛුනීහි උපාසකෙහි උපාසිකාහි රාජූහි රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි. ආකිණ්ණො දුක්ඛං න ඵාසු විහරති. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ‘‘අහං ඛො එතරහි ආකිණ්ණො විහරාමි භික්ඛූහි භික්ඛුනීහි උපාසකෙහි උපාසිකාහි රාජූහි රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි. ආකිණ්ණො දුක්ඛං න ඵාසු විහරාමි. යංනූනාහං එකො ගණස්මා වූපකට්ඨො විහරෙය්‍ය’’න්ති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය කොසම්බිං පිණ්ඩාය පාවිසි. කොසම්බියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො සාමං සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය අනාමන්තෙත්වා උපට්ඨාකං අනපලොකෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං එකො අදුතියො යෙන පාලිලෙය්‍යකං තෙන චාරිකං

පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන පාලිලෙය්‍යකං තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා පාලිලෙය්‍යකෙ විහරති රක්ඛිතවනසණ්ඩෙ භද්දසාලමූලෙ.

අඤ්ඤතරොපි ඛො හත්ථිනාගො ආකිණ්ණො විහරති හත්ථීහි හත්ථිනීහි හත්ථිකලභෙහි හත්ථිච්ඡාපෙහි. ඡින්නග්ගානි චෙව තිණානි ඛාදති, ඔභග්ගොභග්ගඤ්චස්ස සාඛාභඞ්ගං ඛාදන්ති, ආවිලානි ච පානීයානි පිවති, ඔගාහා චස්ස උත්තිණ්ණස්ස හත්ථිනියො කායං උපනිඝංසන්තියො ගච්ඡන්ති. ආකිණ්ණො දුක්ඛං න ඵාසු විහරති. අථ ඛො තස්ස හත්ථිනාගස්ස එතදහොසි – ‘‘අහං ඛො එතරහි ආකිණ්ණො විහරාමි හත්ථීහි හත්ථිනීහි හත්ථිකලභෙහි හත්ථිච්ඡාපෙහි, ඡින්නග්ගානි චෙව තිණානි ඛාදාමි, ඔභග්ගොභග්ගඤ්ච මෙ සාඛාභඞ්ගං ඛාදන්ති, ආවිලානි ච පානීයානි පිවාමි, ඔගාහා ච මෙ උත්තිණ්ණස්ස හත්ථිනියො කායං උපනිඝංසන්තියො ගච්ඡන්ති, ආකිණ්ණො දුක්ඛං න ඵාසු විහරාමි. යංනූනාහං එකො ගණස්මා වූපකට්ඨො විහරෙය්‍ය’’න්ති.

අථ ඛො සො හත්ථිනාගො යූථා අපක්කම්ම යෙන පාලිලෙය්‍යකං රක්ඛිතවනසණ්ඩො භද්දසාලමූලං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. තත්‍ර සුදං [උපසඞ්කමිත්වා තත්‍ර සුදං (ස්‍යා. පී. ක.)] සො හත්ථිනාගො යස්මිං පදෙසෙ භගවා විහරති තං පදෙසං [අප්පහරිතඤ්ච කරොති, සොණ්ඩාය (බහූසු)] අප්පහරිතං කරොති, සොණ්ඩාය ච [අප්පහරිතඤ්ච කරොති, සොණ්ඩාය (බහූසු)] භගවතො පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨාපෙති [උපට්ඨපෙති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)].

අථ ඛො භගවතො රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘අහං ඛො පුබ්බෙ ආකිණ්ණො විහාසිං භික්ඛූහි භික්ඛුනීහි උපාසකෙහි උපාසිකාහි රාජූහි රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි, ආකිණ්ණො දුක්ඛං න ඵාසු විහාසිං. සොම්හි එතරහි අනාකිණ්ණො විහරාමි භික්ඛූහි භික්ඛුනීහි උපාසකෙහි උපාසිකාහි රාජූහි රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි, අනාකිණ්ණො සුඛං ඵාසු විහරාමී’’ති.

තස්සපි ඛො හත්ථිනාගස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘අහං ඛො පුබ්බෙ ආකිණ්ණො විහාසිං හත්ථීහි හත්ථිනීහි හත්ථිකලභෙහි හත්ථිච්ඡාපෙහි, ඡින්නග්ගානි චෙව තිණානි ඛාදිං, ඔභග්ගොභග්ගඤ්ච මෙ සාඛාභඞ්ගං ඛාදිංසු, ආවිලානි ච පානීයානි අපායිං, ඔගාහා ච මෙ උත්තිණ්ණස්ස හත්ථිනියො කායං උපනිඝංසන්තියො අගමංසු, ආකිණ්ණො දුක්ඛං න ඵාසු විහාසිං. සොම්හි එතරහි අනාකිණ්ණො විහරාමි හත්ථීහි හත්ථිනීහි හත්ථිකලභෙහි හත්ථිච්ඡාපෙහි, අච්ඡින්නග්ගානි චෙව තිණානි ඛාදාමි, ඔභග්ගොභග්ගඤ්ච මෙ සාඛාභඞ්ගං න ඛාදන්ති, අනාවිලානි ච පානීයානි පිවාමි, ඔගාහා ච මෙ උත්තිණ්ණස්ස හත්ථිනියො න කායං උපනිඝංසන්තියො ගච්ඡන්ති, අනාකිණ්ණො සුඛං ඵාසු විහරාමී’’ති.

අථ ඛො භගවා අත්තනො ච පවිවෙකං විදිත්වා තස්ස ච හත්ථිනාගස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘එතං [එවං (ක.)] නාගස්ස නාගෙන, ඊසාදන්තස්ස හත්ථිනො;
සමෙති චිත්තං චිත්තෙන, යදෙකො රමතී මනො’’ති. පඤ්චමං;

6. පිණ්ඩොලසුත්තං

36. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා පිණ්ඩොලභාරද්වාජො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය ආරඤ්ඤිකො පිණ්ඩපාතිකො පංසුකූලිකො තෙචීවරිකො අප්පිච්ඡො සන්තුට්ඨො පවිවිත්තො අසංසට්ඨො ආරද්ධවිරියො [ආරද්ධවීරියො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ධුතවාදො අධිචිත්තමනුයුත්තො.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං පිණ්ඩොලභාරද්වාජං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය ආරඤ්ඤිකං පිණ්ඩපාතිකං පංසුකූලිකං තෙචීවරිකං අප්පිච්ඡං සන්තුට්ඨං පවිවිත්තං අසංසට්ඨං ආරද්ධවීරියං ධුතවාදං අධිචිත්තමනුයුත්තං .

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අනූපවාදො අනූපඝාතො [අනුපවාදො අනුපඝාතො (ස්‍යා. පී. ක.)], පාතිමොක්ඛෙ ච සංවරො;
මත්තඤ්ඤුතා ච භත්තස්මිං, පන්තඤ්ච සයනාසනං;
අධිචිත්තෙ ච ආයොගො, එතං බුද්ධාන සාසන’’න්ති. ඡට්ඨං;

7. සාරිපුත්තසුත්තං

37. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය අප්පිච්ඡො සන්තුට්ඨො පවිවිත්තො අසංසට්ඨො ආරද්ධවීරියො අධිචිත්තමනුයුත්තො.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය අප්පිච්ඡං සන්තුට්ඨං පවිවිත්තං අසංසට්ඨං ආරද්ධවීරියං අධිචිත්තමනුයුත්තං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''අධිචෙතසො අප්පමජ්ජතො,
මුනිනො මොනපථෙසු සික්ඛතො;
සොකා න භවන්ති තාදිනො,
උපසන්තස්ස සදා සතීමතො''ති. සත්තමං;

8. සුන්දරීසුත්තං

38. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සක්කතො හොති ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං . භික්ඛුසඞ්ඝොපි සක්කතො හොති ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. අඤ්ඤතිත්ථියා පන පරිබ්බාජකා අසක්කතා හොන්ති අගරුකතා අමානිතා අපූජිතා අනපචිතා න ලාභිනො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං.

අථ ඛො තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා භගවතො සක්කාරං අසහමානා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ච යෙන සුන්දරී පරිබ්බාජිකා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා සුන්දරිං පරිබ්බාජිකං එතදවොචුං – ''උස්සහසි ත්වං, භගිනි, ඤාතීනං අත්ථං කාතු''න්ති? ''ක්‍යාහං, අය්‍යා, කරොමි? කිං මයා න සක්කා [කිං මයා සක්කා (ස්‍යා. පී.)] කාතුං? ජීවිතම්පි මෙ පරිච්චත්තං ඤාතීනං අත්ථායා''ති.

''තෙන හි, භගිනි, අභික්ඛණං ජෙතවනං ගච්ඡාහී''ති. ''එවං, අය්‍යා''ති ඛො සුන්දරී පරිබ්බාජිකා තෙසං අඤ්ඤතිත්ථියානං පරිබ්බාජකානං පටිස්සුත්වා අභික්ඛණං ජෙතවනං අගමාසි.

යදා තෙ අඤ්ඤිංසු අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා – ''වොදිට්ඨා ඛො සුන්දරී පරිබ්බාජිකා බහුජනෙන අභික්ඛණං ජෙතවනං ගච්ඡතී''ති [ගච්ඡතීති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. අථ නං ජීවිතා වොරොපෙත්වා තත්ථෙව ජෙතවනස්ස පරිඛාකූපෙ නික්ඛිපිත්වා [නිඛනිත්වා (සී. ස්‍යා. පී.)] යෙන රාජා පසෙනදි කොසලො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං එතදවොචුං – ''යා සා, මහාරාජ, සුන්දරී පරිබ්බාජිකා; සා නො න දිස්සතී''ති. ''කත්ථ පන තුම්හෙ ආසඞ්කථා''ති ? ''ජෙතවනෙ, මහාරාජා''ති. ''තෙන හි ජෙතවනං විචිනථා''ති.

අථ ඛො තෙ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා ජෙතවනං විචිනිත්වා යථානික්ඛිත්තං පරිඛාකූපා උද්ධරිත්වා මඤ්චකං ආරොපෙත්වා සාවත්ථිං පවෙසෙත්වා රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා මනුස්සෙ උජ්ඣාපෙසුං –

''පස්සථාය්‍යා සමණානං සක්‍යපුත්තියානං කම්මං! අලජ්ජිනො ඉමෙ සමණා සක්‍යපුත්තියා දුස්සීලා පාපධම්මා මුසාවාදිනො අබ්‍රහ්මචාරිනො. ඉමෙ හි නාම ධම්මචාරිනො සමචාරිනො බ්‍රහ්මචාරිනො සච්චවාදිනො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා පටිජානිස්සන්ති! නත්ථි ඉමෙසං සාමඤ්ඤං, නත්ථි ඉමෙසං බ්‍රහ්මඤ්ඤං. නට්ඨං ඉමෙසං සාමඤ්ඤං, නට්ඨං ඉමෙසං බ්‍රහ්මඤ්ඤං. කුතො ඉමෙසං සාමඤ්ඤං, කුතො ඉමෙසං බ්‍රහ්මඤ්ඤං? අපගතා ඉමෙ සාමඤ්ඤා, අපගතා ඉමෙ බ්‍රහ්මඤ්ඤා. කථඤ්හි නාම පුරිසො පුරිසකිච්චං කරිත්වා ඉත්ථිං ජීවිතා වොරොපෙස්සතී''ති!

තෙන ඛො පන සමයෙන සාවත්ථියං මනුස්සා භික්ඛූ දිස්වා අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසන්ති විහෙසන්ති –

''අලජ්ජිනො ඉමෙ සමණා සක්‍යපුත්තියා දුස්සීලා පාපධම්මා මුසාවාදිනො අබ්‍රහ්මචාරිනො . ඉමෙ හි නාම ධම්මචාරිනො සමචාරිනො බ්‍රහ්මචාරිනො සච්චවාදිනො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා පටිජානිස්සන්ති! නත්ථි ඉමෙසං සාමඤ්ඤං, නත්ථි ඉමෙසං බ්‍රහ්මඤ්ඤං. නට්ඨං ඉමෙසං සාමඤ්ඤං, නට්ඨං ඉමෙසං බ්‍රහ්මඤ්ඤං. කුතො ඉමෙසං සාමඤ්ඤං, කුතො ඉමෙසං බ්‍රහ්මඤ්ඤං? අපගතා ඉමෙ සාමඤ්ඤා, අපගතා ඉමෙ බ්‍රහ්මඤ්ඤා. කථඤ්හි නාම පුරිසො පුරිසකිච්චං කරිත්වා ඉත්ථිං ජීවිතා වොරොපෙස්සතී''ති!

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසිංසු. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘එතරහි, භන්තෙ, සාවත්ථියං මනුස්සා භික්ඛූ දිස්වා අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසන්ති විහෙසන්ති – ‘අලජ්ජිනො ඉමෙ සමණා සක්‍යපුත්තියා දුස්සීලා පාපධම්මා මුසාවාදිනො අබ්‍රහ්මචාරිනො. ඉමෙ හි නාම ධම්මචාරිනො සමචාරිනො බ්‍රහ්මචාරිනො සච්චවාදිනො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා පටිජානිස්සන්ති. නත්ථි ඉමෙසං සාමඤ්ඤං, නත්ථි ඉමෙසං බ්‍රහ්මඤ්ඤං. නට්ඨං ඉමෙසං සාමඤ්ඤං, නට්ඨං ඉමෙසං බ්‍රහ්මඤ්ඤං. කුතො ඉමෙසං සාමඤ්ඤං, කුතො ඉමෙසං බ්‍රහ්මඤ්ඤං? අපගතා ඉමෙ සාමඤ්ඤා, අපගතා ඉමෙ බ්‍රහ්මඤ්ඤා. කථඤ්හි නාම පුරිසො පුරිසකිච්චං කරිත්වා ඉත්ථිං ජීවිතා වොරොපෙස්සතී’’’ති!

‘‘නෙසො, භික්ඛවෙ, සද්දො චිරං භවිස්සති සත්තාහමෙව භවිස්සති. සත්තාහස්ස අච්චයෙන අන්තරධායිස්සති. තෙන හි, භික්ඛවෙ, යෙ මනුස්සා භික්ඛූ දිස්වා අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසන්ති විහෙසන්ති, තෙ තුම්හෙ ඉමාය ගාථාය පටිචොදෙථ –

‘‘‘අභූතවාදී නිරයං උපෙති,
යො වාපි [යො චාපි (සී. පී. ක.)] කත්වා න කරොමි චාහ;
උභොපි තෙ පෙච්ච සමා භවන්ති,
නිහීනකම්මා මනුජා පරත්ථා’’’ති.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං පරියාපුණිත්වා යෙ මනුස්සා භික්ඛූ දිස්වා අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති රොසන්ති විහෙසන්ති තෙ ඉමාය ගාථාය පටිචොදෙන්ති –

‘‘අභූතවාදී නිරයං උපෙති,
යො වාපි කත්වා න කරොමිචාහ;
උභොපි තෙ පෙච්ච සමා භවන්ති,
නිහීනකම්මා මනුජා පරත්ථා’’ති.

මනුස්සානං එතදහොසි – ‘‘අකාරකා ඉමෙ සමණා සක්‍යපුත්තියා. නයිමෙහි කතං. සපන්තිමෙ සමණා සක්‍යපුත්තියා’’ති. නෙව සො සද්දො චිරං අහොසි. සත්තාහමෙව අහොසි. සත්තාහස්ස අච්චයෙන අන්තරධායි.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො එතදවොචුං –

‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාව සුභාසිතං චිදං භන්තෙ භගවතා – ‘නෙසො, භික්ඛවෙ, සද්දො චිරං භවිස්සති. සත්තාහමෙව භවිස්සති. සත්තාහස්ස අච්චයෙන අන්තරධායිස්සතී’ති. අන්තරහිතො සො, භන්තෙ, සද්දො’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘තුදන්ති වාචාය ජනා අසඤ්ඤතා,
සරෙහි සඞ්ගාමගතංව කුඤ්ජරං;
සුත්වාන වාක්‍යං ඵරුසං උදීරිතං,
අධිවාසයෙ භික්ඛු අදුට්ඨචිත්තො’’ති. අට්ඨමං;

9. උපසෙනසුත්තං

39. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො ආයස්මතො උපසෙනස්ස වඞ්ගන්තපුත්තස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, සත්ථා ච මෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො; ස්වාක්ඛාතෙ චම්හි ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො; සබ්‍රහ්මචාරිනො ච මෙ සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා; සීලෙසු චම්හි පරිපූරකාරී; සුසමාහිතො චම්හි එකග්ගචිත්තො; අරහා චම්හි ඛීණාසවො; මහිද්ධිකො චම්හි මහානුභාවො. භද්දකං මෙ ජීවිතං, භද්දකං මරණ’’න්ති.

අථ ඛො භගවා ආයස්මතො උපසෙනස්ස වඞ්ගන්තපුත්තස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යං ජීවිතං න තපති, මරණන්තෙ න සොචති;
ස වෙ දිට්ඨපදො ධීරො, සොකමජ්ඣෙ න සොචති.

‘‘උච්ඡින්නභවතණ්හස්ස , සන්තචිත්තස්ස භික්ඛුනො;
වික්ඛීණො ජාතිසංසාරො, නත්ථි තස්ස පුනබ්භවො’’ති. නවමං;

10. සාරිපුත්තඋපසමසුත්තං

40. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය අත්තනො උපසමං පච්චවෙක්ඛමානො.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය අත්තනො උපසමං පච්චවෙක්ඛමානං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘උපසන්තසන්තචිත්තස්ස, නෙත්තිච්ඡින්නස්ස භික්ඛුනො;
වික්ඛීණො ජාතිසංසාරො, මුත්තො සො මාරබන්ධනා’’ති. දසමං;

මෙඝියවග්ගො චතුත්ථො නිට්ඨිතො.

තස්සුද්දානං –

මෙඝියො උද්ධතා ගොපාලො, යක්ඛො [ජුණ්හා (සී. ස්‍යා. පී.), ජුණ්හං (ක.)] නාගෙන පඤ්චමං;
පිණ්ඩොලො සාරිපුත්තො ච, සුන්දරී භවති අට්ඨමං;
උපසෙනො වඞ්ගන්තපුත්තො, සාරිපුත්තො ච තෙ දසාති.

5. සොණවග්ගො [මහාවග්ග (අට්ඨකථාය සමෙති)]

1. පියතරසුත්තං

41. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා පසෙනදි කොසලො මල්ලිකාය දෙවියා සද්ධිං උපරිපාසාදවරගතො හොති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො මල්ලිකං දෙවිං එතදවොච – ''අත්ථි නු ඛො තෙ, මල්ලිකෙ, කොචඤ්ඤො අත්තනා පියතරො''ති?

''නත්ථි ඛො මෙ, මහාරාජ, කොචඤ්ඤො අත්තනා පියතරො. තුය්හං පන, මහාරාජ, අත්ථඤ්ඤො කොචි අත්තනා පියතරො''ති? ''මය්හම්පි ඛො, මල්ලිකෙ, නත්ථඤ්ඤො කොචි අත්තනා පියතරො''ති.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො පාසාදා ඔරොහිත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච –

''ඉධාහං, භන්තෙ, මල්ලිකාය දෙවියා සද්ධිං උපරිපාසාදවරගතො මල්ලිකං දෙවිං එතදවොචං – 'අත්ථි නු ඛො තෙ, මල්ලිකෙ, කොචඤ්ඤො අත්තනා පියතරො'ති? එවං වුත්තෙ, මල්ලිකා දෙවී මං එතදවොච – 'නත්ථි ඛො මෙ, මහාරාජ, කොචඤ්ඤො අත්තනා පියතරො. තුය්හං පන, මහාරාජ, අත්ථඤ්ඤො කොචි අත්තනා පියතරො'ති? එවං වුත්තෙ, අහං, භන්තෙ, මල්ලිකං දෙවිං එතදවොචං – 'මය්හම්පි ඛො, මල්ලිකෙ, නත්ථඤ්ඤො කොචි අත්තනා පියතරො'''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''සබ්බා දිසා අනුපරිගම්ම චෙතසා,
නෙවජ්ඣගා පියතරමත්තනා ක්වචි;
එවං පියො පුථු අත්තා පරෙසං,
තස්මා න හිංසෙ පරමත්තකාමො''ති. පඨමං;

2. අප්පායුකසුත්තං

42. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා [පටිසල්ලාණා (සී.)] වුට්ඨිතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ''අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාව අප්පායුකා හි, භන්තෙ, භගවතො මාතා අහොසි, සත්තාහජාතෙ භගවති භගවතො මාතා කාලමකාසි, තුසිතං කායං උපපජ්ජී''ති.

''එවමෙතං, ආනන්ද [එවමෙතං ආනන්ද එවමෙතං ආනන්ද (ස්‍යා.)], අප්පායුකා හි, ආනන්ද, බොධිසත්තමාතරො හොන්ති. සත්තාහජාතෙසු බොධිසත්තෙසු බොධිසත්තමාතරො කාලං කරොන්ති, තුසිතං කායං උපපජ්ජන්තී''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''යෙ කෙචි භූතා භවිස්සන්ති යෙ වාපි,
සබ්බෙ ගමිස්සන්ති පහාය දෙහං;
තං සබ්බජානිං කුසලො විදිත්වා,
ආතාපියො බ්‍රහ්මචරියං චරෙය්‍යා''ති. දුතියං;

3. සුප්පබුද්ධකුට්ඨිසුත්තං

43. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජගහෙ සුප්පබුද්ධො නාම කුට්ඨී අහොසි – මනුස්සදලිද්දො, මනුස්සකපණො , මනුස්සවරාකො. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා මහතියා පරිසාය පරිවුතො ධම්මං දෙසෙන්තො නිසින්නො හොති.

අද්දසා ඛො සුප්පබුද්ධො කුට්ඨී තං මහාජනකායං දූරතොව සන්නිපතිතං. දිස්වානස්ස එතදහොසි – ''නිස්සංසයං ඛො එත්ථ කිඤ්චි ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා භාජීයති [භාජීයිස්සති (සී.)]. යංනූනාහං යෙන සො මහාජනකායො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යං. අප්පෙව නාමෙත්ථ කිඤ්චි ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා ලභෙය්‍යා''න්ති.

අථ ඛො සුප්පබුද්ධො කුට්ඨී යෙන සො මහාජනකායො තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො සුප්පබුද්ධො කුට්ඨී භගවන්තං මහතියා පරිසාය පරිවුතං ධම්මං දෙසෙන්තං නිසින්නං. දිස්වානස්ස එතදහොසි – ‘‘න ඛො එත්ථ කිඤ්චි ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා භාජීයති. සමණො අයං ගොතමො පරිසති ධම්මං දෙසෙති. යංනූනාහම්පි ධම්මං සුණෙය්‍ය’’න්ති. තත්ථෙව එකමන්තං නිසීදි – ‘‘අහම්පි ධම්මං සොස්සාමී’’ති.

අථ ඛො භගවා සබ්බාවන්තං පරිසං චෙතසා චෙතො පරිච්ච මනසාකාසි ‘‘කො නු ඛො ඉධ භබ්බො ධම්මං විඤ්ඤාතු’’න්ති? අද්දසා ඛො භගවා සුප්පබුද්ධං කුට්ඨිං තස්සං පරිසායං නිසින්නං. දිස්වානස්ස එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො ඉධ භබ්බො ධම්මං විඤ්ඤාතු’’න්ති. සුප්පබුද්ධං කුට්ඨිං ආරබ්භ ආනුපුබ්බිං කථං [ආනුපුබ්බිකථං (සී.), අනුපුබ්බිකථං (ස්‍යා. පී. ක.)] කථෙසි, සෙය්‍යථිදං – දානකථං සීලකථං සග්ගකථං; කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං; නෙක්ඛම්මෙ [නෙක්ඛම්මෙ ච (සී. ස්‍යා. පී.)] ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා භගවා අඤ්ඤාසි සුප්පබුද්ධං කුට්ඨිං කල්ලචිත්තං මුදුචිත්තං විනීවරණචිත්තං උදග්ගචිත්තං පසන්නචිත්තං, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා තං පකාසෙසි – දුක්ඛං, සමුදයං, නිරොධං, මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, එවමෙව සුප්පබුද්ධස්ස කුට්ඨිස්ස තස්මිංයෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම’’න්ති.

අථ ඛො සුප්පබුද්ධො කුට්ඨී දිට්ඨධම්මො පත්තධම්මො විදිතධම්මො පරියොගාළ්හධම්මො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථු සාසනෙ උට්ඨායාසනා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සුප්පබුද්ධො කුට්ඨී භගවන්තං එතදවොච –

‘‘අභික්කන්තං , භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

අථ ඛො සුප්පබුද්ධො කුට්ඨී භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො අචිරපක්කන්තං සුප්පබුද්ධං කුට්ඨිං ගාවී තරුණවච්ඡා අධිපතිත්වා ජීවිතා වොරොපෙසි.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘යො සො, භන්තෙ, සුප්පබුද්ධො නාම කුට්ඨී භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො, සො කාලඞ්කතො. තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො’’ති?

‘‘පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, සුප්පබුද්ධො කුට්ඨී; පච්චපාදි ධම්මස්සානුධම්මං; න ච මං ධම්මාධිකරණං විහෙසෙසි. සුප්පබුද්ධො, භික්ඛවෙ, කුට්ඨී තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නො අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො’’ති.

එවං වුත්තෙ, අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන සුප්පබුද්ධො කුට්ඨී අහොසි – මනුස්සදලිද්දො, මනුස්සකපණො, මනුස්සවරාකො’’ති?

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සුප්පබුද්ධො කුට්ඨී ඉමස්මිංයෙව රාජගහෙ සෙට්ඨිපුත්තො අහොසි. සො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො අද්දස තගරසිඛිං [තග්ගරසිඛිං (ක.)] පච්චෙකබුද්ධං නගරං පිණ්ඩාය පවිසන්තං. දිස්වානස්ස එතදහොසි – ‘ක්වායං කුට්ඨී කුට්ඨිචීවරෙන විචරතී’ති? නිට්ඨුභිත්වා අපසබ්‍යතො [අපබ්‍යාමතො (ස්‍යා. සං. නි. 1.255)] කරිත්වා පක්කාමි. සො තස්ස කම්මස්ස විපාකෙන බහූනි වස්සසතානි බහූනි වස්සසහස්සානි බහූනි වස්සසතසහස්සානි නිරයෙ පච්චිත්ථ. තස්සෙව කම්මස්ස විපාකාවසෙසෙන ඉමස්මිංයෙව රාජගහෙ කුට්ඨී අහොසි මනුස්සදලිද්දො, මනුස්සකපණො, මනුස්සවරාකො. සො තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම සද්ධං සමාදියි සීලං සමාදියි සුතං සමාදියි චාගං සමාදියි පඤ්ඤං සමාදියි. සො තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම සද්ධං සමාදියිත්වා සීලං සමාදියිත්වා සුතං සමාදියිත්වා චාගං සමාදියිත්වා පඤ්ඤං සමාදියිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නො දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං. සො තත්ථ අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා චා’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘චක්ඛුමා විසමානීව, විජ්ජමානෙ පරක්කමෙ;
පණ්ඩිතො ජීවලොකස්මිං, පාපානි පරිවජ්ජයෙ’’ති. තතියං;

4. කුමාරකසුත්තං

44. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා කුමාරකා අන්තරා ච සාවත්ථිං අන්තරා ච ජෙතවනං මච්ඡකෙ බාධෙන්ති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අද්දසා ඛො භගවා තෙ සම්බහුලෙ කුමාරකෙ අන්තරා ච සාවත්ථිං අන්තරා ච ජෙතවනං මච්ඡකෙ බාධෙන්තෙ. දිස්වාන යෙන තෙ කුමාරකා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ කුමාරකෙ එතදවොච – ''භායථ වො, තුම්හෙ කුමාරකා, දුක්ඛස්ස, අප්පියං වො දුක්ඛ''න්ති? ''එවං, භන්තෙ, භායාම මයං, භන්තෙ, දුක්ඛස්ස , අප්පියං නො දුක්ඛ''න්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''සචෙ භායථ දුක්ඛස්ස, සචෙ වො දුක්ඛමප්පියං;
මාකත්ථ පාපකං කම්මං, ආවි වා යදි වා රහො.

''සචෙ ච පාපකං කම්මං, කරිස්සථ කරොථ වා;
න වො දුක්ඛා පමුත්‍යත්ථි, උපෙච්චපි [උපච්චපි (ක.), උප්පච්චපි (?), උප්පතිත්වාපි ඉති අත්ථො]
පලායත''න්ති. චතුත්ථං;

5. උපොසථසුත්තං

45. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා තදහුපොසථෙ භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො නිසින්නො හොති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො අභික්කන්තාය රත්තියා, නික්ඛන්තෙ පඨමෙ යාමෙ, උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං [චීවරං (සබ්බත්ථ)] කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තා, භන්තෙ, රත්ති; නික්ඛන්තො පඨමො යාමො; චිරනිසින්නො භික්ඛුසඞ්ඝො; උද්දිසතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛූනං පාතිමොක්ඛ''න්ති. එවං වුත්තෙ, භගවා තුණ්හී අහොසි.

දුතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො අභික්කන්තාය රත්තියා, නික්ඛන්තෙ මජ්ඣිමෙ යාමෙ, උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තා, භන්තෙ, රත්ති; නික්ඛන්තො මජ්ඣිමො යාමො; චිරනිසින්නො භික්ඛුසඞ්ඝො; උද්දිසතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛූනං පාතිමොක්ඛ''න්ති. දුතියම්පි ඛො භගවා තුණ්හී අහොසි.

තතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො අභික්කන්තාය රත්තියා, නික්ඛන්තෙ පච්ඡිමෙ යාමෙ, උද්ධස්තෙ අරුණෙ, නන්දිමුඛියා රත්තියා උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තා, භන්තෙ, රත්ති; නික්ඛන්තො පච්ඡිමො යාමො; උද්ධස්තො අරුණො; නන්දිමුඛී රත්ති; චිරනිසින්නො භික්ඛුසඞ්ඝො; උද්දිසතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛූනං පාතිමොක්ඛ''න්ති. ''අපරිසුද්ධා, ආනන්ද, පරිසා''ති.

අථ ඛො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස එතදහොසි – ''කං නු ඛො භගවා පුග්ගලං සන්ධාය එවමාහ – 'අපරිසුද්ධා, ආනන්ද, පරිසා'ති? අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො සබ්බාවන්තං භික්ඛුසඞ්ඝං චෙතසා චෙතො පරිච්ච මනසාකාසි. අද්දසා ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං පුග්ගලං දුස්සීලං පාපධම්මං අසුචිං සඞ්කස්සරසමාචාරං පටිච්ඡන්නකම්මන්තං අසමණං සමණපටිඤ්ඤං අබ්‍රහ්මචාරිං බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤං අන්තොපූතිං අවස්සුතං කසම්බුජාතං මජ්ඣෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස නිසින්නං. දිස්වාන උට්ඨායාසනා යෙන සො පුග්ගලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං පුග්ගලං එතදවොච – ''උට්ඨෙහි, ආවුසො, දිට්ඨොසි භගවතා; නත්ථි තෙ භික්ඛූහි සද්ධිං සංවාසො''ති. එවං වුත්තෙ [අථ ඛො (සබ්බත්ථ), චූළව. 383; අ. නි. 8.20 පස්සිතබ්බං], සො පුග්ගලො තුණ්හී අහොසි.

දුතියම්පි ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං පුග්ගලං එතදවොච – ''උට්ඨෙහි, ආවුසො, දිට්ඨොසි භගවතා; නත්ථි තෙ භික්ඛූහි සද්ධිං සංවාසො''ති. දුතියම්පි ඛො…පෙ…. තතියම්පි ඛො සො පුග්ගලො තුණ්හී අහොසි.

අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං පුග්ගලං බාහායං ගහෙත්වා බහිද්වාරකොට්ඨකා නික්ඛාමෙත්වා සූචිඝටිකං දත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''නික්ඛාමිතො, භන්තෙ, සො පුග්ගලො මයා. පරිසුද්ධා පරිසා. උද්දිසතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛූනං පාතිමොක්ඛ''න්ති. ''අච්ඡරියං, මොග්ගල්ලාන, අබ්භුතං, මොග්ගල්ලාන! යාව බාහාගහණාපි නාම සො මොඝපුරිසො ආගමෙස්සතී''ති!

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''න දානාහං, භික්ඛවෙ, ඉතො පරං [න දානාහං භික්ඛවෙ අජ්ජතග්ගෙ (අ. නි. 8.20)] උපොසථං කරිස්සාමි, පාතිමොක්ඛං උද්දිසිස්සාමි. තුම්හෙව දානි, භික්ඛවෙ, ඉතො පරං උපොසථං කරෙය්‍යාථ,

පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍යාථ. අට්ඨානමෙතං, භික්ඛවෙ, අනවකාසො යං තථාගතො අපරිසුද්ධාය පරිසාය උපොසථං කරෙය්‍ය, පාතිමොක්ඛං උද්දිසෙය්‍ය.

‘‘අට්ඨිමෙ, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති. කතමෙ අට්ඨ?

‘‘මහාසමුද්දො, භික්ඛවෙ, අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො, න ආයතකෙනෙව පපාතො. යම්පි [යං (සී. ස්‍යා. ක.)], භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො න ආයතකෙනෙව පපාතො; අයං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ පඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො ඨිතධම්මො වෙලං නාතිවත්තති. යම්පි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො ඨිතධම්මො වෙලං නාතිවත්තති; අයං, භික්ඛවෙ [අයම්පි (සබ්බත්ථ)], මහාසමුද්දෙ දුතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො න මතෙන කුණපෙන සංවසති. යං හොති මහාසමුද්දෙ මතං කුණපං තං ඛිප්පමෙව [ඛිප්පඤ්ඤෙව (සී.), ඛිප්පංයෙව (ක.)] තීරං වාහෙති, ථලං උස්සාරෙති. යම්පි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො න මතෙන කුණපෙන සංවසති, යං හොති මහාසමුද්දෙ මතං කුණපං තං ඛිප්පමෙව තීරං වාහෙති ථලං උස්සාරෙති; අයං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ තතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, යා කාචි මහානදියො, සෙය්‍යථීදං – ගඞ්ගා යමුනා අචිරවතී සරභූ මහී, තා මහාසමුද්දං පත්වා [පත්තා (ස්‍යා. පී. ක.)] ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි; ‘මහාසමුද්දො’ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති. යම්පි, භික්ඛවෙ, යා කාචි මහානදියො, සෙය්‍යථීදං – ගඞ්ගා යමුනා අචිරවතී සරභූ මහී තා මහාසමුද්දං පත්වා ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි, ‘මහාසමුද්දො’ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති; අයං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ චතුත්ථො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, යා ච ලොකෙ සවන්තියො මහාසමුද්දං අප්පෙන්ති, යා ච අන්තලික්ඛා ධාරා පපතන්ති, න තෙන මහාසමුද්දස්ස ඌනත්තං වා පූරත්තං වා පඤ්ඤායති. යම්පි, භික්ඛවෙ , යා ච ලොකෙ සවන්තියො මහාසමුද්දං අප්පෙන්ති, යා ච අන්තලික්ඛා ධාරා පපතන්ති, න තෙන මහාසම්මුද්දස්ස ඌනත්තං වා පූරත්තං වා පඤ්ඤායති; අයං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ පඤ්චමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො එකරසො ලොණරසො. යම්පි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො එකරසො ලොණරසො; අයං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ ඡට්ඨො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො බහුරතනො අනෙකරතනො. තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථීදං – මුත්තා මණි වෙළුරියො සඞ්ඛො සිලා පවාළං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඞ්ගො මසාරගල්ලං. යම්පි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො බහුරතනො අනෙකරතනො, තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථීදං – මුත්තා මණි වෙළුරියො සඞ්ඛො සිලා පවාළං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඞ්ගො [ලොහිතඞ්කො (සී. පී.), ලොහිතකො (?)] මසාරගල්ලං; අයං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ සත්තමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘පුන චපරං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො මහතං භූතානං ආවාසො. තත්‍රිමෙ භූතා – තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිතිමිඞ්ගලො [තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිරපිඞ්ගලො (සී. පී., අ. නි. 8.19)] අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා. සන්ති මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකාපි අත්තභාවා, ද්වියොජනසතිකාපි අත්තභාවා, තියොජනසතිකාපි අත්තභාවා, චතුයොජනසතිකාපි අත්තභාවා, පඤ්චයොජනසතිකාපි අත්තභාවා. යම්පි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො මහතං භූතානං ආවාසො, තත්‍රිමෙ භූතා – තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිතිමිඞ්ගලො අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා, සන්ති මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකාපි අත්තභාවා ද්වියොජනසතිකාපි අත්තභාවා…පෙ…. පඤ්චයොජනසතිකාපි අත්තභාවා; අයං, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දෙ අට්ඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති. ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, අට්ඨ මහාසමුද්දෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා යෙ දිස්වා දිස්වා අසුරා මහාසමුද්දෙ අභිරමන්ති.

‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති. කතමෙ අට්ඨ?

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො අනුපුබ්බනින්නො අනුපුබ්බපොණො අනුපුබ්බපබ්භාරො, න ආයතකෙනෙව පපාතො; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අනුපුබ්බසික්ඛා අනුපුබ්බකිරියා අනුපුබ්බපටිපදා, න ආයතකෙනෙව අඤ්ඤාපටිවෙධො. යම්පි, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අනුපුබ්බසික්ඛා

අනුපුබ්බකිරියා අනුපුබ්බපටිපදා, න ආයතකෙනෙව අඤ්ඤාපටිවෙධො; අයං, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ පඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

“සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො ඨිතධම්මො වෙලං නාතිවත්තති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යං මයා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං තං මම සාවකා ජීවිතහෙතුපි නාතික්කමන්ති. යම්පි, භික්ඛවෙ, මයා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤත්තං තං මම සාවකා ජීවිතහෙතුපි නාතික්කමන්ති; අයං, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ දුතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

“සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො න මතෙන කුණපෙන සංවසති; යං හොති මහාසමුද්දෙ මතං කුණපං තං ඛිප්පමෙව තීරං වාහෙති, ථලං උස්සාරෙති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යො සො පුග්ගලො දුස්සීලො පාපධම්මො අසුචි සඞ්කස්සරසමාචාරො පටිච්ඡන්නකම්මන්තො අස්සමණො සමණපටිඤ්ඤො අබ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤො අන්තොපූති අවස්සුතො කසම්බුජාතො, න තෙන සඞ්ඝො සංවසති; අථ ඛො නං ඛිප්පමෙව සන්නිපතිත්වා උක්ඛිපති. කිඤ්චාපි සො හොති මජ්ඣෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස නිසින්නො, අථ ඛො සො ආරකාව සඞ්ඝම්හා, සඞ්ඝො ච තෙන. යම්පි, භික්ඛවෙ, යො සො පුග්ගලො දුස්සීලො පාපධම්මො අසුචි සඞ්කස්සරසමාචාරො පටිච්ඡන්නකම්මන්තො අස්සමණො සමණපටිඤ්ඤො අබ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහ්මචාරිපටිඤ්ඤො අන්තොපූති අවස්සුතො කසම්බුජාතො, න තෙන සඞ්ඝො සංවසති; ඛිප්පමෙව නං සන්නිපතිත්වා උක්ඛිපති. කිඤ්චාපි සො හොති මජ්ඣෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස නිසින්නො, අථ ඛො සො ආරකාව සඞ්ඝම්හා, සඞ්ඝො ච තෙන; අයං, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ තතියො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

“සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යා කාචි මහානදියො, සෙය්‍යථිදං – ගඞ්ගා යමුනා අචිරවතී සරභූ මහී තා මහාසමුද්දං පත්වා ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි, ‘මහාසමුද්දො’ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරො වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා, සුද්දා තෙ තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා [පබ්බජිතා (ක. සී.)] ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි, ‘සමණා සක්‍යපුත්තියා’ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති. යම්පි, භික්ඛවෙ, චත්තාරො වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා, සුද්දා තෙ තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිත්වා ජහන්ති පුරිමානි නාමගොත්තානි , ‘සමණා සක්‍යපුත්තියා’ත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති; අයං, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ චතුත්ථො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

“සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, යා ච ලොකෙ සවන්තියො මහාසමුද්දං අප්පෙන්ති, යා ච අන්තලික්ඛා ධාරා පපතන්ති, න තෙන මහාසමුද්දස්ස ඌනත්තං වා පූරත්තං වා පඤ්ඤායති; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, බහූ චෙපි භික්ඛූ අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායන්ති, න තෙන නිබ්බානධාතුයා ඌනත්තං වා පූරත්තං වා පඤ්ඤායති. යම්පි, භික්ඛවෙ, බහූ චෙපි භික්ඛූ අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායන්ති, න තෙන නිබ්බානධාතුයා ඌනත්තං වා පූරත්තං වා පඤ්ඤායති; අයං, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ පඤ්චමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

“සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො එකරසො ලොණරසො; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, අයං ධම්මවිනයො එකරසො විමුත්තිරසො. යම්පි, භික්ඛවෙ, අයං ධම්මවිනයො එකරසො විමුත්තිරසො; අයං , භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ඡට්ඨො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

“සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො බහුරතනො අනෙකරතනො, තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථිදං – මුත්තා මණි වෙළුරියො සඞ්ඛො සිලා පවාළං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඞ්ගො මසාරගල්ලං; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, අයං ධම්මවිනයො බහුරතනො අනෙකරතනො; තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථිදං – චත්තාරො සතිපට්ඨානා, චත්තාරො සම්මප්පධානා, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා, පඤ්චින්ද්‍රියානි, පඤ්ච බලානි, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො. යම්පි, භික්ඛවෙ, අයං ධම්මවිනයො බහුරතනො අනෙකරතනො, තත්‍රිමානි රතනානි, සෙය්‍යථිදං – චත්තාරො සතිපට්ඨානා, චත්තාරො සම්මප්පධානා, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා, පඤ්චින්ද්‍රියානි, පඤ්ච බලානි, සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො; අයං, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ සත්තමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති.

“සෙය්‍යථාපි , භික්ඛවෙ, මහාසමුද්දො මහතං භූතානං ආවාසො, තත්‍රිමෙ භූතා – තිමි තිමිඞ්ගලො තිමිතිමිඞ්ගලො අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා, සන්ති මහාසමුද්දෙ යොජනසතිකාපි අත්තභාවා ද්වියොජනසතිකාපි අත්තභාවා තියොජනසතිකාපි අත්තභාවා චතුයොජනසතිකාපි අත්තභාවා පඤ්චයොජනසතිකාපි අත්තභාවා; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, අයං ධම්මවිනයො මහතං භූතානං ආවාසො; තත්‍රිමෙ භූතා – සොතාපන්නො, සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, සකදාගාමී, සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අනාගාමී, අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අරහා, අරහත්තාය පටිපන්නො [අරහත්තඵලසච්ඡිකිරියාය (සී.)]. යම්පි, භික්ඛවෙ, අයං ධම්මවිනයො මහතං භූතානං ආවාසො, තත්‍රිමෙ භූතා – සොතාපන්නො, සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, සකදාගාමී, සකදාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අනාගාමී, අනාගාමිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො, අරහා, අරහත්තාය පටිපන්නො; අයං, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අට්ඨමො අච්ඡරියො අබ්භුතො ධම්මො, යං දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ

ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්ති. ඉමෙ බො, භික්ඛවෙ, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අට්ඨ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා, යෙ දිස්වා දිස්වා භික්ඛූ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අභිරමන්තී''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''ඡන්නමතිවස්සති, විවටං නාතිවස්සති;
තස්මා ඡන්නං විවරෙථ, එවං තං නාතිවස්සතී''ති. පඤ්චමං;

6. සොණසුත්තං

46. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාකච්චානො අවන්තීසු විහරති කුරරඝරෙ [කුරුරඝරෙ (සයා. මහාව. 257), කුලඝරෙ (ක.)] පවත්තෙ පබ්බතෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සොණො උපාසකො කුටිකණ්ණො ආයස්මතො මහාකච්චානස්ස උපට්ඨාකො හොති.

අථ ඛො සොණස්ස උපාසකස්ස කුටිකණ්ණස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ''යථා යථා ඛො අය්‍යො මහාකච්චානො ධම්මං දෙසෙති නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යං''න්ති.

අථ ඛො සොණො උපාසකො කුටිකණ්ණො යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සොණො උපාසකො කුටිකණ්ණො ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොච –

''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – 'යථා යථා ඛො අය්‍යො මහාකච්චානො ධම්මං දෙසෙති නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යං'න්ති. පබ්බාජෙතු මං, භන්තෙ , අය්‍යො මහාකච්චානො''ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා මහාකච්චානො සොණං උපාසකං කුටිකණ්ණං එතදවොච – ''දුක්කරං ඛො, සොණ, යාවජීවං එකභත්තං එකසෙය්‍යං බ්‍රහ්මචරියං. ඉඞ්ඝ ත්වං, සොණ, තත්ථෙව ආගාරිකභූතො සමානො බුද්ධානං සාසනං අනුයුඤ්ජ කාලයුත්තං එකභත්තං එකසෙය්‍යං බ්‍රහ්මචරිය''න්ති. අථ ඛො සොණස්ස උපාසකස්ස කුටිකණ්ණස්ස යො අහොසි පබ්බජ්ජාභිසඞ්ඛාරො සො පටිපස්සම්භි.

දුතියම්පි ඛො...පෙ.... දුතියම්පි ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො සොණං උපාසකං කුටිකණ්ණං එතදවොච – ''දුක්කරං ඛො, සොණ, යාවජීවං එකභත්තං එකසෙය්‍යං බ්‍රහ්මචරියං. ඉඞ්ඝ ත්වං, සොණ, තත්ථෙව ආගාරිකභූතො සමානො බුද්ධානං සාසනං අනුයුඤ්ජ කාලයුත්තං එකභත්තං එකසෙය්‍යං බ්‍රහ්මචරිය''න්ති. දුතියම්පි ඛො සොණස්ස උපාසකස්ස කුටිකණ්ණස්ස යො අහොසි පබ්බජ්ජාභිසඞ්ඛාරො සො පටිපස්සම්භි.

තතියම්පි ඛො සොණස්ස උපාසකස්ස කුටිකණ්ණස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ''යථා යථා ඛො අය්‍යො මහාකච්චානො ධම්මං දෙසෙති නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යං''න්ති. තතියම්පි ඛො සොණො උපාසකො කුටිකණ්ණො යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සොණො උපාසකො කුටිකණ්ණො ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොච –

''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – 'යථා යථා ඛො අය්‍යො මහාකච්චානො ධම්මං දෙසෙති නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යං'න්ති. පබ්බාජෙතු මං, භන්තෙ, අය්‍යො මහාකච්චානො''ති.

අථ ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො සොණං උපාසකං කුටිකණ්ණං පබ්බාජෙසි. තෙන ඛො පන සමයෙන අවන්තිදක්ඛිණාපථො [අවන්ති දක්ඛිණපථො (සී.)] අප්පභික්ඛුකො හොති. අථ ඛො ආයස්මා මහාකච්චානො තිණ්ණං වස්සානං අච්චයෙන කිච්ඡෙන කසිරෙන තතො තතො දසවග්ගං භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා ආයස්මන්තං සොණං උපසම්පාදෙසි.

අථ ඛො ආයස්මතො සොණස්ස වස්සංවුට්ඨස්ස [වස්සංවුත්ථස්ස (සී. స్యా. కం. පී.)] රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ''න ඛො මෙ සො භගවා සම්මුඛා දිට්ඨො, අපි ච සුතොයෙව මෙ සො භගවා – 'ඊදිසො ච ඊදිසො චා'ති. සචෙ මං උපජ්ඣායො අනුජානෙය්‍ය, ගච්ඡෙය්‍යාහං තං භගවන්තං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ''න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා සොණො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සොණො ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොච –

''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – 'න ඛො මෙ සො භගවා සම්මුඛා දිට්ඨො, අපි ච සුතොයෙව මෙ සො භගවා – ඊදිසො ච ඊදිසො චා'ති. සචෙ මං උපජ්ඣායො අනුජානෙය්‍ය, ගච්ඡෙය්‍යාහං තං භගවන්තං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ''න්ති ( ) [(ගච්ඡෙය්‍යාහං භන්තෙ තං භගවන්තං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං, සචෙ මං උපජ්ඣායො අනුජානාතීති (මහාව. 257)].

''සාධු සාධු, සොණ; ගච්ඡ ත්වං, සොණ, තං භගවන්තං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං [සමාසම්බුද්ධන්ති (සබ්බත්ථ)]. දක්ඛිස්සසි ත්වං, සොණ, තං භගවන්තං පාසාදිකං පසාදනීයං සන්තින්ද්‍රියං සන්තමානසං උත්තමදමථසමථමනුප්පත්තං දන්තං ගුත්තං යතින්ද්‍රියං නාගං. දිස්වාන මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං [ඵාසුවිහාරඤ්ච (සී.)] පුච්ඡ – 'උපජ්ඣායො මෙ, භන්තෙ, ආයස්මා මහාකච්චානො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං [ඵාසුවිහාරඤ්ච (සී.)] පුච්ඡතී'''ති.

''එවං, භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා සොණො ආයස්මතො මහාකච්චානස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන සාවත්ථි තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන සාවත්ථි ජෙතවනං අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමො, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සොණො භගවන්තං එතදවොච – ''උපජ්ඣායො මෙ, භන්තෙ, ආයස්මා මහාකච්චානො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං [ඵාසුවිහාරඤ්ච (සී.)] පුච්ඡතී''ති.

''කච්චි, භික්ඛු, ඛමනීයං, කච්චි යාපනීයං, කච්චිසි අප්පකිලමථෙන අද්ධානං ආගතො, න ච පිණ්ඩකෙන කිලන්තොසී''ති? ''ඛමනීයං භගවා, යාපනීයං භගවා, අප්පකිලමථෙන චාහං, භන්තෙ, අද්ධානං ආගතො, න පිණ්ඩකෙන කිලන්තොම්හී''ති.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ''ඉමස්සානන්ද, ආගන්තුකස්ස භික්ඛුනො සෙනාසනං පඤ්ඤාපෙහී''ති. අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ''යස්ස ඛො මං භගවා ආණාපෙති – 'ඉමස්සානන්ද, ආගන්තුකස්ස භික්ඛුනො සෙනාසනං පඤ්ඤාපෙහී'ති, ඉච්ඡති භගවා තෙන භික්ඛුනා සද්ධිං එකවිහාරෙ වත්ථුං, ඉච්ඡති භගවා ආයස්මතා සොණෙන සද්ධිං එකවිහාරෙ වත්ථු''න්ති. යස්මිං විහාරෙ භගවා විහරති, තස්මිං විහාරෙ ආයස්මතො සොණස්ස සෙනාසනං පඤ්ඤාපෙසි.

අථ ඛො භගවා බහුදෙව රත්තිං අබ්භොකාසෙ නිසජ්ජාය වීතිනාමෙත්වා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා විහාරං පාවිසි. ආයස්මාපි ඛො සොණො බහුදෙව රත්තිං අබ්භොකාසෙ නිසජ්ජාය වීතිනාමෙත්වා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා විහාරං පාවිසි. අථ ඛො භගවා රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය ආයස්මන්තං සොණං අජ්ඣෙසි – ''පටිභාතු තං භික්ඛු ධම්මො භාසිතු''න්ති.

''එවං, භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා සොණො භගවතො පටිස්සුත්වා සොළස අට්ඨකවග්ගිකානි සබ්බානෙව සරෙන අභණි. අථ ඛො භගවා ආයස්මතො සොණස්ස සරභඤ්ඤපරියොසානෙ අබ්භනුමොදි – ''සාධු සාධු, භික්ඛු, සුග්ගහිතානි තෙ, භික්ඛු, සොළස අට්ඨකවග්ගිකානි සුමනසිකතානි සූපධාරිතානි, කල්‍යාණියාසි [කල්‍යාණියා ච (ක.), කල්‍යාණියා වාසි (?)] වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගළාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා. කති වස්සොසි ත්වං, භික්ඛූ''ති? ''එකවස්සො අහං භගවා''ති. ''කිස්ස පන ත්වං , භික්ඛු, එවං චිරං අකාසී''ති? ''චිරං දිට්ඨො [චිරදිට්ඨො (සී.)] මෙ, භන්තෙ, කාමෙසු ආදීනවො; අපි ච සම්බාධො ඝරාවාසො බහුකිච්චො බහුකරණීයො''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''දිස්වා ආදීනවං ලොකෙ, ඤත්වා ධම්මං නිරූපධිං;
අරියො න රමතී පාපෙ, පාපෙ න රමතී සුචී''ති. ඡට්ඨං;

7. කඞ්ඛාරෙවතසුත්තං

47. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා කඞ්ඛාරෙවතො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය අත්තනො කඞ්ඛාවිතරණවිසුද්ධිං පච්චවෙක්ඛමානො.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං කඞ්ඛාරෙවතං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය අත්තනො කඞ්ඛාවිතරණවිසුද්ධිං පච්චවෙක්ඛමානං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යා කාචි කඞ්ඛා ඉධ වා හුරං වා,
සකවෙදියා වා පරවෙදියා වා;
යෙ ඣායිනො තා පජහන්ති සබ්බා,
ආතාපිනො බ්‍රහ්මචරියං චරන්තා’’ති. සත්තමං;

8. සඞ්ඝභෙදසුත්තං

48. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ආනන්දො තදහුපොසථෙ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි.

අද්දසා ඛො දෙවදත්තො ආයස්මන්තං ආනන්දං රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරන්තං. දිස්වාන යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘අජ්ජතග්ගෙ දානාහං, ආවුසො ආනන්ද, අඤ්ඤත්‍රෙව භගවතා අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසඞ්ඝා උපොසථං කරිස්සාමි සඞ්ඝකම්මානි චා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසිං. අද්දසා ඛො මං, භන්තෙ, දෙවදත්තො රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරන්තං. දිස්වාන යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං එතදවොච – ‘අජ්ජතග්ගෙ දානාහං, ආවුසො ආනන්ද, අඤ්ඤත්‍රෙව භගවතා අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසඞ්ඝා උපොසථං කරිස්සාමි සඞ්ඝකම්මානි චා’ති. අජ්ජ, භන්තෙ, දෙවදත්තො සඞ්ඝං භින්දිස්සති, උපොසථඤ්ච කරිස්සති සඞ්ඝකම්මානි චා’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘සුකරං සාධුනා සාධු, සාධු පාපෙන දුක්කරං [සුකරං සාධුනා සාධුං, සාධුං පාපෙන දුක්කරං (ක.)];
පාපං පාපෙන සුකරං, පාපමරියෙහි දුක්කර’’න්ති. අට්ඨමං;

9. සධායමානසුත්තං

49. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා මාණවකා භගවතො අවිදූරෙ සධායමානරූපා [සද්දායමානරූපා (ස්‍යා. පී. අට්ඨකථායං පාඨන්තරං), පථායමානරූපා (ක.), වධායමානරූපා (ක. සී., ක. අට්ඨ.), සද්ධායමානරූපා (?), සද්ධුධාතුයා සධුධාතුයා වා සිද්ධමිදන්ති වෙදිතබ්බං] අතික්කමන්ති. අද්දසා ඛො භගවා සම්බහුලෙ මාණවකෙ අවිදූරෙ සධායමානරූපෙ අතික්කන්තෙ.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘පරිමුට්ඨා පණ්ඩිතාභාසා, වාචාගොචරභාණිනො;
යාවිච්ඡන්ති මුඛායාමං, යෙන නීතා න තං විදූ’’ති. නවමං;

10. චූළපන්ථකසුත්තං

50. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා චූළපන්ථකො [චුල්ලපන්ථකො (සී.), චූලපන්ථකො (පී.)] භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං චූළපන්ථකං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘ඨිතෙන කායෙන ඨිතෙන චෙතසා,
තිට්ඨං නිසින්නො උද වා සයානො;
එතං [එවං (ක.)] සතිං භික්ඛු අධිට්ඨහානො,
ලභෙථ පුබ්බාපරියං විසෙසං;
ලද්ධාන පුබ්බාපරියං විසෙසං,
අදස්සනං මච්චුරාජස්ස ගච්ඡෙ’’ති. දසමං;

සොණවග්ගො [සොණථෙරවග්ගො (ස්‍යා. කං. ක.) මහාවග්ගො (අට්ඨකථාය සමෙති)] පඤ්චමො නිට්ඨිතො.

තස්සුද්දානං –

පියො අප්පායුකා කුට්ඨී, කුමාරකා උපොසථො;
සොණො ච රෙවතො භෙදො, සධාය පන්ථකෙන චාති.

6. ජච්චන්ධවග්ගො

1. ආයුසඞ්ඛාරොස්සජ්ජනසුත්තං

51. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසි. වෙසාලියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ගණ්හාහි, ආනන්ද, නිසීදනං. යෙන චාපාලං [පාවාලං (සයා.)] චෙතියං තෙනුපසඞ්කමිස්සාම දිවාවිහාරායා’’ති.

‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා නිසීදනං ආදාය භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි. අථ ඛො භගවා යෙන චාපාලං චෙතියං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි –

‘‘රමණීයා, ආනන්ද, වෙසාලී; රමණීයං උදෙනං චෙතියං; රමණීයං ගොතමකං චෙතියං; රමණීයං සත්තම්බං චෙතියං; රමණීයං බහුපුත්තං චෙතියං; රමණීයං සාරන්දදං චෙතියං; රමණීයං චාපාලං චෙතියං. යස්ස කස්සචි, ආනන්ද , චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො ( ) [(ආනන්ද) (ක.)] කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො, ආනන්ද, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. ආකඞ්ඛමානො, ආනන්ද, තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා’’ති.

එවම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතා ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ, ඔළාරිකෙ ඔභාසෙ කයිරමානෙ, නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං; න භගවන්තං යාචි – ‘‘තිට්ඨතු, භන්තෙ, භගවා කප්පං; තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’’න්ති, යථා තං මාරෙන පරියුට්ඨිතචිත්තො . දුතියම්පි ඛො…පෙ…. තතියම්පි ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි –

‘‘රමණීයා, ආනන්ද, වෙසාලී; රමණීයං උදෙනං චෙතියං; රමණීයං ගොතමකං චෙතියං; රමණීයං සත්තම්බං චෙතියං; රමණීයං බහුපුත්තං චෙතියං; රමණීයං සාරන්දදං චෙතියං; රමණීයං චාපාලං චෙතියං. යස්ස කස්සචි, ආනන්ද, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො, ආනන්ද, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. ආකඞ්ඛමානො, ආනන්ද, තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා’’ති.

එවම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතා ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ, ඔළාරිකෙ ඔභාසෙ කයිරමානෙ, නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං; න භගවන්තං යාචි – ‘‘තිට්ඨතු, භන්තෙ, භගවා කප්පං; තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන’’න්ති, යථා තං මාරෙන පරියුට්ඨිතචිත්තො.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ගච්ඡ ත්වං, ආනන්ද, යස්සදානි කාලං මඤ්ඤසී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා අවිදූරෙ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදි.

අථ ඛො මාරො පාපිමා, අචිරපක්කන්තෙ ආයස්මන්තෙ ආනන්දෙ, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො මාරො පාපිමා භගවන්තං එතදවොච –

‘‘පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා; පරිනිබ්බාතු සුගතො; පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො. භාසිතා ඛො පනෙසා, භන්තෙ, භගවතා වාචා – ‘න තාවාහං, පාපිම, පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ භික්ඛූ න සාවකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරදා [විසාරදා පත්තයොගක්ඛෙමා (අ. නි. 8.70), විසාරදප්පත්තා යොගක්ඛෙමා (සී. පී. ක.), විසාරදප්පත්තා යොගක්ඛෙමකාමා (සයා.)] බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානීකරිස්සන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්තී’ති. එතරහි ඛො පන, භන්තෙ [සන්ති ඛො පන භන්තෙ එතරහි (සී. පී. සං. නි. 5.822)] භික්ඛූ භගවතො සාවකා වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානීකරොන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති. පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා; පරිනිබ්බාතු සුගතො; පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො.

‘‘භාසිතා ඛො පනෙසා, භන්තෙ, භගවතා වාචා – ‘න තාවාහං, පාපිම, පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ භික්ඛුනියො න සාවිකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානීකරිස්සන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්තී’ති. එතරහි ඛො පන, භන්තෙ , භික්ඛුනියො භගවතො සාවිකා වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානීකරොන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති. පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා; පරිනිබ්බාතු සුගතො; පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො.

‘‘භාසිතා ඛො පනෙසා, භන්තෙ, භගවතා වාචා – ‘න තාවාහං, පාපිම, පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ උපාසකා න සාවකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානීකරිස්සන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්තී’ති. එතරහි ඛො පන, භන්තෙ, උපාසකා භගවතො සාවකා වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානීකරොන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති. පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා; පරිනිබ්බාතු සුගතො; පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො.

‘‘භාසිතා ඛො පනෙසා, භන්තෙ, භගවතා වාචා – ‘න තාවාහං, පාපිම, පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ උපාසිකා න සාවිකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානීකරිස්සන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්තී’ති. එතරහි ඛො පන, භන්තෙ, උපාසිකා භගවතො සාවිකා වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නා සාමීචිප්පටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානීකරොන්ති උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති. පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා; පරිනිබ්බාතු සුගතො; පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො.

‘‘භාසිතා ඛො පනෙසා, භන්තෙ, භගවතා වාචා – ‘න තාවාහං, පාපිම, පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ ඉදං බ්‍රහ්මචරියං න ඉද්ධඤ්චෙව භවිස්සති ඵීතඤ්ච විත්ථාරිකං බාහුජඤ්ඤං පුථුභූතං යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිත’න්ති. එතරහි ඛො පන, භන්තෙ [තයිදං භන්තෙ (සං. නි. 5.822)], භගවතො බ්‍රහ්මචරියං ඉද්ධඤ්චෙව ඵීතඤ්ච විත්ථාරිකං බාහුජඤ්ඤං පුථුභූතං යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිතං. පරිනිබ්බාතු දානි, භන්තෙ, භගවා; පරිනිබ්බාතු සුගතො; පරිනිබ්බානකාලො දානි, භන්තෙ, භගවතො’’ති.

එවං වුත්තෙ, භගවා මාරං පාපිමන්තං එතදවොච – ‘‘අප්පොස්සුක්කො ත්වං, පාපිම, හොහි. න චිරං තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. ඉතො තිණ්ණං මාසානං අච්චයෙන තථාගතො පරිනිබ්බායිස්සතී’’ති.

අථ ඛො භගවා චාපාලෙ චෙතියෙ සතො සම්පජානො ආයුසඞ්ඛාරං ඔස්සජ්ජි. ඔස්සට්ඨෙ ච භගවතා ආයුසඞ්ඛාරෙ මහාභූමිචාලො අහොසි භිංසනකො ලොමහංසො, දෙවදුන්දුභියො [දෙවදුදුභියො (ක.)] ච ඵලිංසු.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘තුලමතුලඤ්ච සම්භවං,
භවසඞ්ඛාරමවස්සජි මුනි;
අජ්ඣත්තරතො සමාහිතො,
අභින්දි කවචමිවත්තසම්භව’’න්ති. පඨමං;

2. සත්තජටිලසුත්තං

52. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො බහිද්වාරකොට්ඨකෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

තෙන ඛො පන සමයෙන සත්ත ච ජටිලා, සත්ත ච නිගණ්ඨා, සත්ත ච අචෙලකා, සත්ත ච එකසාටකා, සත්ත ච පරිබ්බාජකා, පරූළ්හකච්ඡනඛලොමා ඛාරිවිවිධමාදාය [ඛාරීවිධමාදාය (ක. සං. නි. 1.122; දී. නි. 1.280)] භගවතො

අවිදූරෙ අතික්කමන්ති.

අද්දසා ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො තෙ සත්ත ච ජටිලෙ, සත්ත ච නිගණ්ඨෙ, සත්ත ච අචෙලකෙ, සත්ත ච එකසාටකෙ, සත්ත ච පරිබ්බාජකෙ , පරූළ්හකච්ඡනඛලොමෙ ඛාරිවිවිධමාදාය භගවතො අවිදූරෙ අතික්කමන්තෙ. දිස්වාන උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා දක්ඛිණජාණුමණ්ඩලං පථවියං [පඨවියං (සී. ස්‍යා. පී.)] නිහන්ත්වා යෙන තෙ සත්ත ච ජටිලා, සත්ත ච නිගණ්ඨා, සත්ත ච අචෙලකා, සත්ත ච එකසාටකා, සත්ත ච පරිබ්බාජකා, තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා තික්ඛත්තුං නාමං සාවෙසි – ‘‘රාජාහං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො; රාජාහං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො; රාජාහං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො’’ති.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අචිරපක්කන්තෙසු තෙසු සත්තසු ච ජටිලෙසු, සත්තසු ච නිගණ්ඨෙසු, සත්තසු ච අචෙලකෙසු, සත්තසු ච එකසාටකෙසු, සත්තසු ච පරිබ්බාජකෙසු, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘යෙ ඛො [යෙ ච ඛො (සී.), යෙ ච තෙ (ස්‍යා.), යෙ නු කෙචි ඛො (පී.), යෙ තෙ (සං. නි. 1.122), යෙ නු ඛො කෙචි (?)] භන්තෙ, ලොකෙ අරහන්තො වා අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නා එතෙ තෙසං අඤ්ඤතරෙ’’ති [අඤ්ඤතරාති (සී. ක.), අඤ්ඤතරොති (ස්‍යා. පී.)].

‘‘දුජ්ජානං ඛො එතං, මහාරාජ, තයා ගිහිනා කාමභොගිනා පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසන්තෙන කාසිකචන්දනං පච්චනුභොන්තෙන මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරයන්තෙන ජාතරූපරජතං සාදියන්තෙන – ඉමෙ වා අරහන්තො, ඉමෙ වා අරහත්තමග්ගං සමාපන්නාති.

‘‘සංවාසෙන ඛො, මහාරාජ, සීලං වෙදිතබ්බං. තඤ්ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා න ඉත්තරං [න ඉත්තරෙන (ස්‍යා. සී. ස්‍යා. අට්ඨ.)], මනසිකරොතා නො අමනසිකරොතා, පඤ්ඤවතා නො දුප්පඤ්ඤෙන. සංවොහාරෙන ඛො, මහාරාජ, සොචෙය්‍යං වෙදිතබ්බං. තඤ්ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා න ඉත්තරං, මනසිකරොතා නො අමනසිකරොතා, පඤ්ඤවතා නො දුප්පඤ්ඤෙන. ආපදාසු ඛො, මහාරාජ, ථාමො වෙදිතබ්බො. සො ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා න ඉත්තරං, මනසිකරොතා නො අමනසිකරොතා, පඤ්ඤවතා නො දුප්පඤ්ඤෙන. සාකච්ඡාය ඛො, මහාරාජ, පඤ්ඤා වෙදිතබ්බා. සා ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා න ඉත්තරං, මනසිකරොතා නො අමනසිකරොතා, පඤ්ඤවතා නො දුප්පඤ්ඤෙනා’’ති .

‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාව සුභාසිතං චිදං [සුභාසිතමිදං (සං. නි. 1.122)], භන්තෙ, භගවතා – ‘දුජ්ජානං ඛො එතං, මහාරාජ, තයා ගිහිනා පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසන්තෙන කාසිකචන්දනං පච්චනුභොන්තෙන මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරයන්තෙන ජාතරූපරජතං සාදියන්තෙන – ඉමෙ වා අරහන්තො, ඉමෙ වා අරහත්තමග්ගං සමාපන්නාති. සංවාසෙන ඛො, මහාරාජ, සීලං වෙදිතබ්බං...පෙ.... සාකච්ඡාය ඛො, මහාරාජ, පඤ්ඤා වෙදිතබ්බා. සා ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා න ඉත්තරං, මනසිකරොතා නො අමනසිකරොතා, පඤ්ඤවතා නො දුප්පඤ්ඤෙනා’’’ති.

‘‘එතෙ, භන්තෙ, මම පුරිසා චොරා [චරා (සං. නි. 1.122)] ඔචරකා ජනපදං ඔචරිත්වා ගච්ඡන්ති. තෙහි පඨමං ඔචිණ්ණං අහං පච්ඡා ඔසාරිස්සාමි [ඔතරිස්සාමි (සී. ස්‍යා. පී.), ඔයායිස්සාමි (සී. ස්‍යා. අට්ඨ.), ඔසාපයිස්සාමි (සං. නි. 1.122)]. ඉදානි තෙ, භන්තෙ, තං රජොජල්ලං පවාහෙත්වා සුන්හාතා සුවිලිත්තා කප්පිතකෙසමස්සූ ඔදාතවත්ථවසනා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගිභූතා පරිචාරෙස්සන්ති’’ [චාරියන්ති (ස්‍යා.)] ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘න වායමෙය්‍ය සබ්බත්ථ, නාඤ්ඤස්ස පුරිසො සියා;
නාඤ්ඤං නිස්සාය ජීවෙය්‍ය, ධම්මෙන න වණිං [වාණිං (සී.), වණී (ස්‍යා. පී.), වාණිජං (ක.)] චරෙ’’ති. දුතියං;

3. පච්චවෙක්ඛණසුත්තං

53. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා අත්තනො අනෙකෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ පහීනෙ පච්චවෙක්ඛමානො නිසින්නො හොති, අනෙකෙ ච කුසලෙ ධම්මෙ භාවනාපාරිපූරිං ගතෙ.

අථ ඛො භගවා [එතමත්ථං විදිත්වා (සී. ක.)] අත්තනො අනෙකෙ පාපකෙ අකුසලෙ ධම්මෙ පහීනෙ විදිත්වා අනෙකෙ ච කුසලෙ ධම්මෙ භාවනාපාරිපූරිං ගතෙ [එතමත්ථං විදිත්වා (සී. ක.)] තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අහු පුබ්බෙ තදා නාහු, නාහු පුබ්බෙ තදා අහු;
න චාහු න ච භවිස්සති, න චෙතරහි විජ්ජතී’’ති. තතියං;

4. පඨමනානාතිත්ථියසුත්තං

54. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා නානාතිත්ථියසමණබ්‍රාහ්මණපරිබ්බාජකා සාවත්ථියං පටිවසන්ති නානාදිට්ඨිකා නානාඛන්තිකා නානාරුචිකා නානාදිට්ඨිනිස්සයනිස්සිතා.

සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අනන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘තං ජීවං තං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘හොති තථාගතො පරං මරණා , ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති.

තෙ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’ති.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසිංසු. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘ඉධ, භන්තෙ, සම්බහුලා නානාතිත්ථියසමණබ්‍රාහ්මණපරිබ්බාජකා සාවත්ථියං පටිවසන්ති නානාදිට්ඨිකා නානාඛන්තිකා නානාරුචිකා නානාදිට්ඨිනිස්සයනිස්සිතා.

‘‘සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති…පෙ…. තෙ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’’ ති.

‘‘අඤ්ඤතිත්ථියා, භික්ඛවෙ, පරිබ්බාජකා අන්ධා අචක්ඛුකා; අත්ථං න ජානන්ති, අනත්ථං න ජානන්ති, ධම්මං න ජානන්ති, අධම්මං න ජානන්ති. තෙ අත්ථං අජානන්තා අනත්ථං අජානන්තා ධම්මං අජානන්තා අධම්මං අජානන්තා භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’’ති.

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරො රාජා අහොසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සො රාජා අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි – ‘එහි ත්වං, අම්භො පුරිස, යාවතකා සාවත්ථියා ජච්චන්ධා තෙ සබ්බෙ එකජ්ඣං සන්නිපාතෙහී’ති. ‘එවං, දෙවා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, සො පුරිසො තස්ස රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා යාවතකා සාවත්ථියා ජච්චන්ධා තෙ සබ්බෙ ගහෙත්වා යෙන සො රාජා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං රාජානං එතදවොච – ‘සන්නිපාතිතා ඛො තෙ, දෙව, යාවතකා සාවත්ථියා ජච්චන්ධා’ති . ‘තෙන හි, භණෙ, ජච්චන්ධානං හත්ථිං දස්සෙහී’ති. ‘එවං, දෙවා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, සො පුරිසො තස්ස රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා ජච්චන්ධානං හත්ථිං දස්සෙසි.

‘‘එකච්චානං ජච්චන්ධානං හත්ථිස්ස සීසං දස්සෙසි – ‘එදිසො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’ති. එකච්චානං ජච්චන්ධානං හත්ථිස්ස කණ්ණං දස්සෙසි – ‘එදිසො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’ති. එකච්චානං ජච්චන්ධානං හත්ථිස්ස දන්තං දස්සෙසි – ‘එදිසො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’ති. එකච්චානං ජච්චන්ධානං හත්ථිස්ස සොණ්ඩං දස්සෙසි – ‘එදිසො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’ති. එකච්චානං ජච්චන්ධානං හත්ථිස්ස කායං දස්සෙසි – ‘එදිසො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’ති. එකච්චානං ජච්චන්ධානං හත්ථිස්ස පාදං දස්සෙසි – ‘එදිසො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’ති. එකච්චානං ජච්චන්ධානං හත්ථිස්ස සත්ථිං [පිට්ඨිං (ස්‍යා.)] දස්සෙසි – ‘එදිසො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’ති. එකච්චානං ජච්චන්ධානං හත්ථිස්ස නඞ්ගුට්ඨං දස්සෙසි – ‘එදිසො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’ති. එකච්චානං ජච්චන්ධානං හත්ථිස්ස වාලධිං දස්සෙසි – ‘එදිසො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’’’ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සො පුරිසො ජච්චන්ධානං හත්ථිං දස්සෙත්වා යෙන සො රාජා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං රාජානං එතදවොච – ‘දිට්ඨො ඛො තෙහි, දෙව, ජච්චන්ධෙහි හත්ථී; යස්ස දානි කාලං මඤ්ඤසී’ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සො රාජා යෙන තෙ ජච්චන්ධා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ ජච්චන්ධෙ එතදවොච – ‘දිට්ඨො වො, ජච්චන්ධා, හත්ථී’ති ? ‘එවං, දෙව, දිට්ඨො නො හත්ථී’ති. ‘වදෙථ, ජච්චන්ධා, කීදිසො හත්ථී’ති?

‘‘යෙහි, භික්ඛවෙ, ජච්චන්ධෙහි හත්ථිස්ස සීසං දිට්ඨං අහොසි, තෙ එවමාහංසු – ‘එදිසො, දෙව, හත්ථී සෙය්‍යථාපි කුම්භො’ති.

‘‘යෙහි, භික්ඛවෙ, ජච්චන්ධෙහි හත්ථිස්ස කණ්ණො දිට්ඨො අහොසි, තෙ එවමාහංසු – ‘එදිසො, දෙව, හත්ථී සෙය්‍යථාපි සුප්පො’ති.

‘‘යෙහි, භික්ඛවෙ, ජච්චන්ධෙහි හත්ථිස්ස දන්තො දිට්ඨො අහොසි, තෙ එවමාහංසු – ‘එදිසො, දෙව, හත්ථී සෙය්‍යථාපි ඛීලො’ති.

‘‘යෙහි , භික්ඛවෙ, ජච්චන්ධෙහි හත්ථිස්ස සොණ්ඩො දිට්ඨො අහොසි, තෙ එවමාහංසු – ‘එදිසො, දෙව, හත්ථී සෙය්‍යථාපි නඞ්ගලීසා’ති.

‘‘යෙහි, භික්ඛවෙ, ජච්චන්ධෙහි හත්ථිස්ස කායො දිට්ඨො අහොසි, තෙ එවමාහංසු – ‘එදිසො, දෙව, හත්ථී සෙය්‍යථාපි කොට්ඨො’ති.

‘‘යෙහි , භික්ඛවෙ, ජච්චන්ධෙහි හත්ථිස්ස පාදො දිට්ඨො අහොසි, තෙ එවමාහංසු – ‘එදිසො, දෙව, හත්ථී සෙය්‍යථාපි ථූණො’ති.

‘‘යෙහි, භික්ඛවෙ, ජච්චන්ධෙහි හත්ථිස්ස සත්ථි දිට්ඨො [පිට්ඨි දිට්ඨා (ක. සී. ස්‍යා. පී.), සත්ථි දිට්ඨා (ක. සී.)] හොසි, තෙ එවමාහංසු – ‘එදිසො, දෙව, හත්ථී සෙය්‍යථාපි උදුක්ඛලො’ති.

‘‘යෙහි, භික්ඛවෙ, ජච්චන්ධෙහි හත්ථිස්ස නඞ්ගුට්ඨං දිට්ඨං අහොසි, තෙ එවමාහංසු – ‘එදිසො, දෙව, හත්ථී සෙය්‍යථාපි මුසලො’ති.

‘‘යෙහි, භික්ඛවෙ, ජච්චන්ධෙහි හත්ථිස්ස වාලධි දිට්ඨො අහොසි, තෙ එවමාහංසු – ‘එදිසො, දෙව, හත්ථී සෙය්‍යථාපි සම්මජ්ජනී’ති.

‘‘තෙ ‘එදිසො හත්ථී, නෙදිසො හත්ථී; නෙදිසො හත්ථී, එදිසො හත්ථී’’’ති අඤ්ඤමඤ්ඤං මුට්ඨීහි සංසුම්භිංසු [සංයුජ්ඣිංසු (ක. සී., ස්‍යා. පී.)]. තෙන ච පන, භික්ඛවෙ, සො රාජා අත්තමනො අහොසි.

‘‘එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා අන්ධා අචක්ඛුකා. තෙ අත්ථං න ජානන්ති අනත්ථං න ජානන්ති, ධම්මං න ජානන්ති අධම්මං න ජානන්ති. තෙ අත්ථං අජානන්තා අනත්ථං අජානන්තා, ධම්මං අජානන්තා අධම්මං අජානන්තා භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘ඉමෙසු කිර සජ්ජන්ති, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා;
විග්ගය්හ නං විවදන්ති, ජනා එකඞ්ගදස්සිනො’’ති. චතුත්ථං;

5. දුතියනානාතිත්ථියසුත්තං

55. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා නානාතිත්ථියසමණබ්‍රාහ්මණපරිබ්බාජකා සාවත්ථියං පටිවසන්ති නානාදිට්ඨිකා නානාඛන්තිකා නානාරුචිකා නානාදිට්ඨිනිස්සයනිස්සිතා.

සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අසස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සස්සතො ච අසස්සතො ච [සස්සතො අසස්සතො (සී.)] අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘නෙව සස්සතො නාසස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සයංකතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘පරංකතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සයංකතො ච පරංකතො ච [සයංකතො පරංකතො (සී.)] අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අසයංකාරො අපරංකාරො [අසයංකාරො ච අපරංකාරො ච (ස්‍යා. පී.)] අධිච්චසමුප්පන්නො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ

සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සස්සතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අසස්සතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සස්සතඤ්ච අසස්සතඤ්ච [සස්සතං අසස්සතං (සී.)] සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘නෙව සස්සතං නාසස්සතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සයංකතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවදිට්ඨිනො – ‘‘පරංකතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සයංකතඤ්ච පරංකතඤ්ච [සයංකථං පරංකතං (සී.)] සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අසයංකාරං අපරංකාරං අධිච්චසමුප්පන්නං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති.

තෙ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’ති.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසිංසු. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘ඉධ, භන්තෙ, සම්බහුලා නානාතිත්ථියසමණබ්‍රාහ්මණපරිබ්බාජකා සාවත්ථියං පටිවසන්ති නානාදිට්ඨිකා නානාඛන්තිකා නානාරුචිකා නානාදිට්ඨිනිස්සයනිස්සිතා.

‘‘සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති...පෙ.... තෙ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’’ති.

‘‘අඤ්ඤතිත්ථියා, භික්ඛවෙ, පරිබ්බාජකා අන්ධා අචක්ඛුකා; අත්ථං න ජානන්ති අනත්ථං න ජානන්ති, ධම්මං න ජානන්ති අධම්මං න ජානන්ති. තෙ අත්ථං අජානන්තා අනත්ථං අජානන්තා, ධම්මං අජානන්තා අධම්මං අජානන්තා භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘ඉමෙසු කිර සජ්ජන්ති, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා;
අන්තරාව විසීදන්ති, අප්පත්වාව තමොගධ’’න්ති. පඤ්චමං;

6. තතියනානාතිත්ථියසුත්තං

56. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා නානාතිත්ථියසමණබ්‍රාහ්මණපරිබ්බාජකා සාවත්ථියං පටිවසන්ති නානාදිට්ඨිකා නානාඛන්තිකා නානාරුචිකා නානාදිට්ඨිනිස්සයනිස්සිතා.

සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අසස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සස්සතො ච අසස්සතො ච අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘නෙව සස්සතො නාසස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සයංකතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘පරංකතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සයංකතො ච පරංකතො ච අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අසයංකාරො අපරංකාරො අධිච්චසමුප්පන්නො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සස්සතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අසස්සතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සස්සතඤ්ච අසස්සතඤ්ච සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ

සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘නෙව සස්සතං නාසස්සතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සයංකතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘පරංකතං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති . සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘සයංකතඤ්ච පරංකතඤ්ච සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති. සන්ති පනෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘‘අසයංකාරං අපරංකාරං අධිච්චසමුප්පන්නං සුඛදුක්ඛං අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’න්ති.

තෙ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’ති.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසිංසු. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘ඉධ, භන්තෙ, සම්බහුලා නානාතිත්ථියසමණබ්‍රාහ්මණපරිබ්බාජකා සාවත්ථියං පටිවසන්ති නානාදිට්ඨිකා නානාඛන්තිකා නානාරුචිකා නානාදිට්ඨිනිස්සයනිස්සිතා.

‘‘සන්තෙකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සස්සතො අත්තා ච ලොකො ච, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති ...පෙ.... තෙ භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’’ති.

‘‘අඤ්ඤතිත්ථියා, භික්ඛවෙ, පරිබ්බාජකා අන්ධා අචක්ඛුකා. තෙ අත්ථං න ජානන්ති අනත්ථං න ජානන්ති, ධම්මං න ජානන්ති අධම්මං න ජානන්ති. තෙ අත්ථං අජානන්තා අනත්ථං අජානන්තා, ධම්මං අජානන්තා අධම්මං අජානන්තා භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරන්ති – ‘එදිසො ධම්මො, නෙදිසො ධම්මො; නෙදිසො ධම්මො, එදිසො ධම්මො’’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අහඞ්කාරපසුතායං පජා, පරංකාරූපසංහිතා;
එතදෙකෙ නාබ්භඤ්ඤංසු, න නං සල්ලන්ති අද්දසුං.

‘‘එතඤ්ච සල්ලං පටිකච්ච [පටිගච්ච (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] පස්සතො;
අහං කරොමීති න තස්ස හොති;
පරො කරොතීති න තස්ස හොති.

‘‘මානුපෙතා අයං පජා, මානගන්ථා මානවිනිබද්ධා [මානවිනිබන්ධා (සී.)];
දිට්ඨීසු සාරම්භකථා, සංසාරං නාතිවත්තතී’’ති. ඡට්ඨං;

7. සුභූතිසුත්තං

57. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සුභූති භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය අවිතක්කං සමාධිං සමාපජ්ජිත්වා.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං සුභූතිං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය අවිතක්කං සමාධිං සමාපන්නං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යස්ස විතක්කා විධූපිතා,
අජ්ඣත්තං සුවිකප්පිතා අසෙසා;
තං සඞ්ගමතිච්ච අරූපසඤ්ඤී,
චතුයොගාතිගතො න ජාතු මෙතී’’ති [න ජාතිමෙතීති (ස්‍යා. පී. අට්ඨ. පාඨන්තරං)]. සත්තමං;

8. ගණිකාසුත්තං

58. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජගහෙ ද්වෙ පූගා අඤ්ඤතරිස්සා ගණිකාය සාරත්තා හොන්ති පටිබද්ධචිත්තා; භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං පාණීහිපි උපක්කමන්ති , ලෙඩ්ඩූහිපි උපක්කමන්ති , දණ්ඩෙහිපි උපක්කමන්ති, සත්ථෙහිපි උපක්කමන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති මරණමත්තම්පි දුක්ඛං.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසිංසු. රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු ; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

''ඉධ, භන්තෙ, රාජගහෙ ද්වෙ පූගා අඤ්ඤතරිස්සා ගණිකාය සාරත්තා පටිබද්ධචිත්තා; භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං පාණීහිපි උපක්කමන්ති, ලෙඩ්ඩූහිපි උපක්කමන්ති, දණ්ඩෙහිපි උපක්කමන්ති, සත්ථෙහිපි උපක්කමන්ති. තෙ තත්ථ මරණම්පි නිගච්ඡන්ති මරණමත්තම්පි දුක්ඛ''න්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''යඤ්ච පත්තං යඤ්ච පත්තබ්බං, උභයමෙතං රජානුකිණ්ණං, ආතුරස්සානුසික්ඛතො. යෙ ච සික්ඛාසාරා සීලබ්බතං ජීවිතං බ්‍රහ්මචරියං උපට්ඨානසාරා, අයමෙකො අන්තො. යෙ ච එවංවාදිනො – 'නත්ථි කාමෙසු දොසො'ති, අයං දුතියො අන්තො. ඉච්චෙතෙ උභො අන්තා කටසිවඩ්ඪනා, කටසියො දිට්ඨිං වඩ්ඪෙන්ති. එතෙතෙ උභො අන්තෙ අනභිඤ්ඤාය ඔලීයන්ති එකෙ, අතිධාවන්ති එකෙ. යෙ ච ඛො තෙ අභිඤ්ඤාය තත්‍ර ච නාහෙසුං, තෙන ච නාමඤ්ඤිංසු, වට්ටං තෙසං නත්ථි පඤ්ඤාපනායා''ති. අට්ඨමං.

9. උපාතිධාවන්තිසුත්තං

59. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා රත්තන්ධකාරතිමිසායං අබ්භොකාසෙ නිසින්නො හොති තෙලප්පදීපෙසු ඣායමානෙසු.

තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා අධිපාතකා තෙසු තෙලප්පදීපෙසු ආපාතපරිපාතං අනයං ආපජ්ජන්ති, බ්‍යසනං ආපජ්ජන්ති [නත්ථි සීහළපොත්ථකෙ], අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජන්ති [නත්ථි සීහළපොත්ථකෙ]. අද්දසා ඛො භගවා තෙ සම්බහුලෙ අධිපාතකෙ තෙසු තෙලප්පදීපෙසු ආපාතපරිපාතං අනයං ආපජ්ජන්තෙ, බ්‍යසනං ආපජ්ජන්තෙ, අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජන්තෙ.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''උපාතිධාවන්ති න සාරමෙන්ති,
නවං නවං බන්ධනං බ්‍රූහයන්ති;
පතන්ති පජ්ජොතමිවාධිපාතකා [… ධිපාතා (සී.ස්‍යා.)],
දිට්ඨෙ සුතෙ ඉතිහෙකෙ නිවිට්ඨා''ති. නවමං;

10. උප්පජ්ජන්තිසුත්තං

60. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච –

''යාවකීවඤ්ච, භන්තෙ, තථාගතා ලොකෙ නුප්පජ්ජන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා තාව අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා සක්කතා හොන්ති ගරුකතා මානිතා පූජිතා අපචිතා ලාභිනො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. යතො ච ඛො, භන්තෙ, තථාගතා ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා අථ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා අසක්කතා හොන්ති අගරුකතා අමානිතා අපූජිතා අනපචිතා න ලාභිනො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. භගවා යෙව [භගවා චෙව (ස්‍යා.)] දානි, භන්තෙ, සක්කතො හොති ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං, භික්ඛුසඞ්ඝො චා''ති.

''එවමෙතං , ආනන්ද, යාවකීවඤ්ච, ආනන්ද, තථාගතා ලොකෙ නුප්පජ්ජන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා තාව අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා සක්කතා හොන්ති ගරුකතා මානිතා පූජිතා අපචිතා ලාභිනො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. යතො ච ඛො, ආනන්ද, තථාගතා ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා අථ අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා අසක්කතා හොන්ති අගරුකතා අමානිතා අපූජිතා අනපචිතා න ලාභිනො චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං. තථාගතොව [තථාගතො චෙව

(සྱා.)] දානි සක්කතො හොති ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරානං, භික්ඛුසඞ්ඝො චා''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''ඔභාසති තාව සො කිමි,
යාව න උන්නමතෙ [උග්ගමති (සී.), උන්නමති (සྱා.)] පභඞ්කරො;
(ස) [( ) නත්ථි සී. සྱා. පොත්ථකෙසු] වෙරොචනම්හි උග්ගතෙ,
හතප්පභො හොති න චාපි භාසති.

''එවං ඔභාසිතමෙව තක්කිකානං [තිත්ථියානං (සී. සྱා. පී.)],
යාව සම්මාසම්බුද්ධා ලොකෙ නුප්පජ්ජන්ති;
න තක්කිකා සුජ්ඣන්ති න චාපි සාවකා,
දුද්දිට්ඨී න දුක්ඛා පමුච්චරෙ''ති. දසමං;

තස්සුද්දානං –

ආයුජටිලවෙක්ඛණා, තයො තිත්ථියා සුභූති;
ගණිකා උපාති නවමො, උප්පජ්ජන්ති ච තෙ දසාති.

ජච්චන්ධවග්ගො ඡට්ඨො නිට්ඨිතො.

7. චූළවග්ගො

1. පඨමලකුණ්ඩකභද්දියසුත්තං

61. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං ලකුණ්ඩකභද්දියං අනෙකපරියායෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති [සමාදාපෙති (?)] සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති.

අථ ඛො ආයස්මතො ලකුණ්ඩකභද්දියස්ස ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සියමානස්ස සමාදපියමානස්ස සමුත්තෙජියමානස්ස සම්පහංසියමානස්ස අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චි.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං ලකුණ්ඩකභද්දියං ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සියමානං සමාදපියමානං සමුත්තෙජියමානං සම්පහංසියමානං අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුත්තං [විමුත්තචිත්තං (?)].

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘උද්ධං අධො සබ්බධි විප්පමුත්තො, අයංහමස්මීති [අයමහමස්මීති (සී. ස්‍යා. පී.)] අනානුපස්සී;
එවං විමුත්තො උදතාරි ඔඝං, අතිණ්ණපුබ්බං අපුනබ්භවායා’’ති. පඨමං;

2. දුතියලකුණ්ඩකභද්දියසුත්තං

62. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං ලකුණ්ඩකභද්දියං සෙඛං [සෙක්ඛොති (ස්‍යා.), සෙඛොති (පී.)] මඤ්ඤමානො භියොසොමත්තාය අනෙකපරියායෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආයස්මන්තං ලකුණ්ඩකභද්දියං සෙඛං මඤ්ඤමානං භියොසොමත්තාය අනෙකපරියායෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙන්තං සමාදපෙන්තං සමුත්තෙජෙන්තං සම්පහංසෙන්තං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අච්ඡෙච්ඡි [අච්ඡෙජ්ජි (ක. සී.), අච්ඡිජ්ජි (ක. සී. ස්‍යා.), අඡිජ්ජි (ක.)] වට්ටං බ්‍යගා නිරාසං, විසුක්ඛා සරිතා න සන්දති;
ඡින්නං වට්ටං න වත්තති, එසෙවන්තො දුක්ඛස්සා’’ති. දුතියං;

3. පඨමසත්තසුත්තං

63. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සාවත්ථියා මනුස්සා යෙභුය්‍යෙන කාමෙසු අතිවෙලං සත්තා ( ) [(හොන්ති) (බහූසු) අට්ඨකථාය සංසන්දෙතබ්බං] රත්තා ගිද්ධා ගධිතා [ගථිතා (සී.)] මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා සම්මත්තකජාතා කාමෙසු විහරන්ති.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථියං පිණ්ඩාය පාවිසිංසු. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, සාවත්ථියා මනුස්සා යෙභුය්‍යෙන කාමෙසු අතිවෙලං සත්තා රත්තා ගිද්ධා ගධිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා සම්මත්තකජාතා කාමෙසු විහරන්තී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘කාමෙසු සත්තා කාමසඞ්ගසත්තා,
සංයොජනෙ වජ්ජමපස්සමානා;
න හි ජාතු සංයොජනසඞ්ගසත්තා,
ඔඝං තරෙය්‍යුං විපුලං මහන්ත’’න්ති. තතියං;

4. දුතියසත්තසුත්තං

64. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සාවත්ථියා මනුස්සා යෙභුය්‍යෙන කාමෙසු සත්තා ( ) [(හොන්ති) (බහූසු) අට්ඨකථාය සංසන්දෙතබ්බං] රත්තා ගිද්ධා ගධිතා මුච්ඡිතා අජ්ඣොපන්නා අන්ධීකතා සම්මත්තකජාතා කාමෙසු විහරන්ති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අද්දසා ඛො භගවා සාවත්ථියා තෙ මනුස්සෙ යෙභුය්‍යෙන කාමෙසු සත්තෙ රත්තෙ ගිද්ධෙ ගධිතෙ මුච්ඡිතෙ අජ්ඣොපන්නෙ අන්ධීකතෙ සම්මත්තකජාතෙ කාමෙසු විහරන්තෙ.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘කාමන්ධා ජාලසඤ්ඡන්නා, තණ්හාඡදනඡාදිතා;
පමත්තබන්ධුනා බද්ධා, මච්ඡාව කුමිනාමුඛෙ;
ජරාමරණමන්වෙන්ති [ජරාමරණං ගච්ඡන්ති (සී. ස්‍යා.)], වච්ඡො ඛීරපකොව මාතර’’න්ති. චතුත්ථං;

5. අපරලකුණ්ඩකභද්දියසුත්තං

65. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ලකුණ්ඩකභද්දියො සම්බහුලානං භික්ඛූනං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං ලකුණ්ඩකභද්දියං දූරතොව සම්බහුලානං භික්ඛූනං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො ආගච්ඡන්තං දුබ්බණ්ණං දුද්දසිකං ඔකොටිමකං යෙභුය්‍යෙන භික්ඛූනං පරිභූතරූපං . දිස්වාන භික්ඛූ ආමන්තෙසි –

‘‘පස්සථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එතං භික්ඛුං දූරතොව සම්බහුලානං භික්ඛූනං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො ආගච්ඡන්තං දුබ්බණ්ණං දුද්දසිකං ඔකොටිමකං යෙභුය්‍යෙන භික්ඛූනං පරිභූතරූප’’න්ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති.

‘‘එසො , භික්ඛවෙ, භික්ඛු මහිද්ධිකො මහානුභාවො. න ච සා සමාපත්ති සුලභරූපා යා තෙන භික්ඛුනා අසමාපන්නපුබ්බා. යස්ස චත්ථාය [යස්සත්ථාය (සී. ක.)] කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘නෙලඞ්ගො සෙතපච්ඡාදො, එකාරො වත්තතී රථො;
අනීඝං පස්ස ආයන්තං, ඡින්නසොතං අබන්ධන’’න්ති. පඤ්චමං;

6. තණ්හාසඞ්ඛයසුත්තං

66. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා අඤ්ඤාසිකොණ්ඩඤ්ඤො [අඤ්ඤාතකොණ්ඩඤ්ඤො (සබ්බත්ථ)] භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තිං පච්චවෙක්ඛමානො.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං අඤ්ඤාසිකොණ්ඩඤ්ඤං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තිං පච්චවෙක්ඛමානං.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යස්ස මූලං ඡමා නත්ථි, පණ්ණා නත්ථි කුතො ලතා;
තං ධීරං බන්ධනා මුත්තං, කො තං නින්දිතුමරහති;
දෙවාපි නං පසංසන්ති, බ්‍රහ්මුනාපි පසංසිතො’’ති. ඡට්ඨං;

7. පපඤ්චඛයසුත්තං

67. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා අත්තනො පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාපහානං පච්චවෙක්ඛමානො නිසින්නො හොති.

අථ ඛො භගවා අත්තනො පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාපහානං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යස්ස පපඤ්චා ඨිති ච නත්ථි,
සන්දානං පලිඝඤ්ච වීතිවත්තො;
තං නිත්තණ්හං මුනිං චරන්තං,
නාවජානාති සදෙවකොපි ලොකො’’ති. සත්තමං;

8. කච්චානසුත්තං

68. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාකච්චානො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය කායගතාය සතියා අජ්ඣත්තං පරිමුඛං සූපට්ඨිතාය.

අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං මහාකච්චානං අවිදූරෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය කායගතාය සතියා අජ්ඣත්තං පරිමුඛං සූපට්ඨිතාය.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යස්ස සියා සබ්බදා සති,
සතතං කායගතා උපට්ඨිතා;
නො චස්ස නො ච මෙ සියා,
න භවිස්සති න ච මෙ භවිස්සති;
අනුපුබ්බවිහාරි තත්ථ සො,
කාලෙනෙව තරෙ විසත්තික’’න්ති. අට්ඨමං;

9. උදපානසුත්තං

69. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා මල්ලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන ථූණං [ථූනං (සී. ස්‍යා. පී.)] නාම මල්ලානං බ්‍රාහ්මණගාමො තදවසරි. අස්සොසුං ඛො ථූණෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො මල්ලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං ථූණං අනුප්පත්තො’’ති.( ) [(අථ ඛො තෙ ථූණෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා) (?)] උදපානං තිණස්ස ච භුසස්ස ච යාව මුඛතො පූරෙසුං – ‘‘මා තෙ මුණ්ඩකා සමණකා පානීයං අපංසූ’’ති.

අථ ඛො භගවා මග්ගා ඔක්කම්ම යෙන රුක්ඛමූලං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං, ආනන්ද, එතම්හා උදපානා පානීයං ආහරා’’ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉදානි සො, භන්තෙ, උදපානො ථූණෙය්‍යකෙහි බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙහි තිණස්ස ච භුසස්ස ච යාව මුඛතො පූරිතො – ‘මා තෙ මුණ්ඩකා සමණකා පානීයං අපංසූ’’’ති.

දුතියම්පි ඛො…පෙ…. තතියම්පි ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං, ආනන්ද, එතම්හා උදපානා පානීයං ආහරා’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා පත්තං ගහෙත්වා යෙන සො උදපානො තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො සො උදපානො ආයස්මන්තෙ ආනන්දෙ උපසඞ්කමන්තෙ සබ්බං තං තිණඤ්ච භුසඤ්ච මුඛතො ඔවමිත්වා අච්ඡස්ස උදකස්ස අනාවිලස්ස විප්පසන්නස්ස යාව මුඛතො පූරිතො විස්සන්දන්තො [විස්සන්දො (ක.)] මඤ්ඤෙ අට්ඨාසි.

අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ‘‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො, තථාගතස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා! අයඤ්හි සො උදපානො මයි උපසඞ්කමන්තෙ සබ්බං තං තිණඤ්ච භුසඤ්ච මුඛතො ඔවමිත්වා අච්ඡස්ස උදකස්ස අනාවිලස්ස විප්පසන්නස්ස යාව මුඛතො පූරිතො විස්සන්දන්තො මඤ්ඤෙ ඨිතො’’ති!! පත්තෙන පානීයං ආදාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ, තථාගතස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා! අයඤ්හි සො, භන්තෙ, උදපානො මයි උපසඞ්කමන්තෙ සබ්බං තං තිණඤ්ච භුසඤ්ච මුඛතො ඔවමිත්වා අච්ඡස්ස උදකස්ස අනාවිලස්ස විප්පසන්නස්ස යාව මුඛතො පූරිතො විස්සන්දන්තො මඤ්ඤෙ අට්ඨාසි!! පිවතු භගවා පානීයං, පිවතු සුගතො පානීය’’න්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘කිං කයිරා උදපානෙන,

ආපා චෙ සබ්බදා සියුං;
තණ්හාය මූලතො ඡෙත්වා,
කිස්ස පරියෙසනං චරෙ''ති. නවමං;

10. උතෙනසුත්තං

70. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රඤ්ඤො උතෙනස්ස [උදෙනස්ස (සී. ස්‍යා. පී.)] උය්‍යානගතස්ස අන්තෙපුරං දඩ්ඪං හොති, පඤ්ච ච ඉත්ථිසතානි [පඤ්ච ඉත්ථිසතානි (සී. ස්‍යා. පී.)] කාලඞ්කතානි හොන්ති සාමාවතීපමුඛානි.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය කොසම්බිං පිණ්ඩාය පාවිසිංසු. කොසම්බියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ''ඉධ, භන්තෙ, රඤ්ඤො උතෙනස්ස උය්‍යානගතස්ස අන්තෙපුරං දඩ්ඪං, පඤ්ච ච ඉත්ථිසතානි කාලඞ්කතානි සාමාවතීපමුඛානි. තාසං, භන්තෙ, උපාසිකානං කා ගති කො අභිසම්පරායො''ති?

''සන්තෙත්ථ, භික්ඛවෙ, උපාසිකායො සොතාපන්නා, සන්ති සකදාගාමිනියො, සන්ති අනාගාමිනියො. සබ්බා තා, භික්ඛවෙ, උපාසිකායො අනිප්ඵලා කාලඞ්කතා''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''මොහසම්බන්ධනො ලොකො, භබ්බරූපොව දිස්සති;
උපධිබන්ධනො [උපධිසම්බන්ධනො (ක. සී.)] බාලො, තමසා පරිවාරිතො;
සස්සතොරිව [සස්සති විය (ක. සී.)] ඛායති, පස්සතො නත්ථි කිඤ්චන''න්ති. දසමං;

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ භද්දියා ද්වෙ ච සත්තා, ලකුණ්ඩකො තණ්හාඛයො;
පපඤ්චඛයො ච කච්චානො, උදපානඤ්ච උතෙනොති.

චූළවග්ගො [චුල්ලවග්ගො (සී.), චූලවග්ගො (පී.)] සත්තමො නිට්ඨිතො.

8. පාටලිගාමියවග්ගො

1. පඨමනිබ්බානපටිසංයුත්තසුත්තං

71. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා භික්ඛූ නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙධ භික්ඛූ [තෙ ච භික්ඛූ (සී. ස්‍යා. පී. තදට්ඨකථාපි ඔලොකෙතබ්බා] අට්ඨිං කත්වා [අට්ඨිකත්වා (සී. ස්‍යා.), අට්ඨීකත්වා (පී.)] මනසි කත්වා සබ්බං චෙතසො [සබ්බං චෙතසා (ඉතිපි අඤ්ඤසුත්තෙසු)] සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අත්ථි, භික්ඛවෙ, තදායතනං, යත්ථ නෙව පථවී, න ආපො, න තෙජො, න වායො, න ආකාසානඤ්චායතනං, න විඤ්ඤාණඤ්චායතනං, න ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං, න නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, නායං ලොකො, න පරලොකො, න උභො චන්දිමසූරියා. තත්‍රාපාහං, භික්ඛවෙ, නෙව ආගතිං වදාමි , න ගතිං, න ඨිතිං, න චුතිං, න උපපත්තිං; අප්පතිට්ඨං, අප්පවත්තං, අනාරම්මණමෙවෙතං. එසෙවන්තො දුක්ඛස්සා’’ති. පඨමං.

2. දුතියනිබ්බානපටිසංයුත්තසුත්තං

72. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා භික්ඛූ නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙධ භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බං චෙතසො සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘දුද්දසං අනතං නාම, න හි සච්චං සුදස්සනං;
පටිවිද්ධා තණ්හා ජානතො, පස්සතො නත්ථි කිඤ්චන’’න්ති. දුතියං;

3. තතියනිබ්බානපටිසංයුත්තසුත්තං

73. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා භික්ඛූ නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙධ භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා, මනසි කත්වා, සබ්බං චෙතසො සමන්නාහරිත්වා, ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අත්ථි, භික්ඛවෙ, අජාතං අභූතං අකතං අසඞ්ඛතං. නො චෙතං, භික්ඛවෙ, අභවිස්ස අජාතං අභූතං අකතං අසඞ්ඛතං, නයිධ ජාතස්ස භූතස්ස කතස්ස සඞ්ඛතස්ස නිස්සරණං පඤ්ඤායෙථ. යස්මා ච ඛො, භික්ඛවෙ, අත්ථි අජාතං අභූතං අකතං අසඞ්ඛතං, තස්මා ජාතස්ස භූතස්ස කතස්ස සඞ්ඛතස්ස නිස්සරණං පඤ්ඤායතී’’ති. තතියං.

4. චතුත්ථනිබ්බානපටිසංයුත්තසුත්තං

74. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා භික්ඛූ නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙධ භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බං චෙතසො සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘නිස්සිතස්ස චලිතං, අනිස්සිතස්ස චලිතං නත්ථි. චලිතෙ අසති පස්සද්ධි, පස්සද්ධියා සති නති න හොති. නතියා අසති ආගතිගති න හොති. ආගතිගතියා අසති චුතූපපාතො න හොති. චුතූපපාතෙ අසති නෙවිධ න හුරං න උභයමන්තරෙන [න උභයමන්තරෙ (සබ්බත්ථ) ම. නි. 3.393; සං. නි. 4.87 පස්සිතබ්බං]. එසෙවන්තො දුක්ඛස්සා’’ති. චතුත්ථං.

5. චුන්දසුත්තං

75. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා මල්ලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන පාවා තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා පාවායං විහරති චුන්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස අම්බවනෙ.

අස්සොසි ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො – ‘‘භගවා කිර මල්ලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පාවං අනුප්පත්තො පාවායං විහරති මය්හං අම්බවනෙ’’ති. අථ ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො චුන්දං කම්මාරපුත්තං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. අථ ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අධිවාසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

අථ ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා පහූතඤ්ච සූකරමද්දවං භගවතො කාලං ආරොචාපෙසි – ‘‘කාලො, භන්තෙ, නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන චුන්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා චුන්දං කම්මාරපුත්තං ආමන්තෙසි – ‘‘යං තෙ, චුන්ද, සූකරමද්දවං පටියත්තං තෙන මං පරිවිස, යං පනඤ්ඤං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියත්තං තෙන භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසා’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවතො පටිස්සුත්වා යං අහොසි සූකරමද්දවං පටියත්තං තෙන භගවන්තං පරිවිසි; යං පනඤ්ඤං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියත්තං තෙන භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසි.

අථ ඛො භගවා චුන්දං කම්මාරපුත්තං ආමන්තෙසි – ‘‘යං තෙ, චුන්ද, සූකරමද්දවං අවසිට්ඨං තං සොබ්භෙ නිඛණාහි. නාහං තං, චුන්ද, පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය යස්ස තං පරිභුත්තං සම්මා පරිණාමං ගච්ඡෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර තථාගතස්සා’’ති [අඤ්ඤත්‍ර තථාගතෙනාති (ක. සී.)]. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවතො පටිස්සුත්වා යං අහොසි සූකරමද්දවං අවසිට්ඨං තං සොබ්භෙ නිඛණිත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො චුන්දං කම්මාරපුත්තං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

අථ ඛො භගවතො චුන්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස භත්තං භුත්තාවිස්ස ඛරො ආබාධො උප්පජ්ජි. ලොහිතපක්ඛන්දිකා පබාළ්හා [බාළ්හා (සී. ස්‍යා. පී.)] වෙදනා වත්තන්ති මාරණන්තිකා. තත්‍ර සුදං භගවා සතො සම්පජානො අධිවාසෙසි අවිහඤ්ඤමානො. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ආයාමානන්ද, යෙන කුසිනාරා තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි.

‘‘චුන්දස්ස භත්තං භුඤ්ජිත්වා, කම්මාරස්සාති මෙ සුතං;
ආබාධං සම්ඵුසී ධීරො, පබාළ්හං මාරණන්තිකං.

‘‘භුත්තස්ස ච සූකරමද්දවෙන, බ්‍යාධිප්පබාළ්හො උදපාදි සත්ථුනො;
විරිච්චමානො [විරිඤ්චමානො (?) විරෙචමානො (දී. නි. 2.190)] භගවා අවොච, ‘ගච්ඡාමහං කුසිනාරං නගර’’’න්ති.

අථ ඛො භගවා මග්ගා ඔක්කම්ම යෙන අඤ්ඤතරං රුක්ඛමූලං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං, ආනන්ද, චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤාපෙහි; කිලන්තොස්මි, ආනන්ද, නිසීදිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤාපෙසි. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං, ආනන්ද, පානීයං ආහර; පිපාසිතොස්මි, ආනන්ද, පිවිස්සාමී’’ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉදානි, භන්තෙ, පඤ්චමත්තානි සකටසතානි අතික්කන්තානි. තං චක්කච්ඡින්නං උදකං පරිත්තං ලුළිතං ආවිලං සන්දති. අයං, භන්තෙ, කුකුට්ඨා [කකුත්ථා (සී.), කුකුටා (ස්‍යා.), කකුධා (දී. නි. 2.191)] නදී අවිදූරෙ අච්ඡොදකා සාතොදකා සීතොදකා සෙතොදකා සුපතිත්ථා රමණීයා. එත්ථ භගවා පානීයඤ්ච පිවිස්සති ගත්තානි ච සීතිකරිස්සතී’’ති [සීතිං කරිස්සතීති (සී.), සීතං කරිස්සතීති (ස්‍යා. පී. ක.)].

දුතියම්පි ඛො…පෙ…. තතියම්පි ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං, ආනන්ද, පානීයං ආහර; පිපාසිතොස්මි, ආනන්ද, පිවිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා පත්තං ගහෙත්වා යෙන සා නදී තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො සා නදී චක්කච්ඡින්නා පරිත්තා ලුළිතා ආවිලා සන්දමානා ආයස්මන්තෙ ආනන්දෙ උපසඞ්කමන්තෙ අච්ඡා විප්පසන්නා අනාවිලා සන්දති.

අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ‘‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො, තථාගතස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා! අයඤ්හි සා නදී චක්කච්ඡින්නා පරිත්තා ලුළිතා ආවිලා සන්දමානා මයි උපසඞ්කමන්තෙ අච්ඡා විප්පසන්නා අනාවිලා සන්දතී’’ති!! පත්තෙන පානීයං ආදාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ, තථාගතස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා! අයඤ්හි සා, භන්තෙ, නදී චක්කච්ඡින්නා පරිත්තා ලුළිතා ආවිලා සන්දමානා මයි උපසඞ්කමන්තෙ අච්ඡා විප්පසන්නා අනාවිලා සන්දති!! පිවතු භගවා පානීයං , පිවතු සුගතො පානීය’’න්ති.

අථ ඛො භගවා පානීයං අපායි [අපාසි (සී.)]. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන කුකුට්ඨා නදී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා කුකුට්ඨං නදිං අජ්ඣොගාහෙත්වා න්හත්වා ච පිවිත්වා ච පච්චුත්තරිත්වා යෙන අම්බවනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං චුන්දකං ආමන්තෙසි – ‘‘ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං, චුන්දක, චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤාපෙහි; කිලන්තොස්මි, චුන්දක, නිපජ්ජිස්සාමී’’ති . ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා චුන්දකො භගවතො පටිස්සුත්වා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤාපෙසි. අථ ඛො භගවා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. ආයස්මා පන චුන්දකො තත්ථෙව භගවතො පුරතො නිසීදි.

‘‘ගන්ත්වාන බුද්ධො නදිකං කුකුට්ඨං,
අච්ඡොදකං සාතුදකං [සාතොදකං (සබ්බත්ථ)] විප්පසන්නං;
ඔගාහි සත්ථා සුකිලන්තරූපො,
තථාගතො අප්පටිමොධ ලොකෙ.

‘‘න්හත්වා ච පිවිත්වා චුදතාරි [න්හත්වා ච උත්තරි (ක.)] සත්ථා,
පුරක්ඛතො භික්ඛුගණස්ස මජ්ඣෙ;
සත්ථා පවත්තා භගවා ඉධ ධම්මෙ,
උපාගමි අම්බවනං මහෙසි;
ආමන්තයි චුන්දකං නාම භික්ඛුං,
චතුග්ගුණං සන්ථර [පත්ථර (සී. පී.)] මෙ නිපජ්ජං.

‘‘සො චොදිතො භාවිතත්තෙන චුන්දො,
චතුග්ගුණං සන්ථරි [පත්ථරි (සී. පී.)] ඛිප්පමෙව;
නිපජ්ජි සත්ථා සුකිලන්තරූපො,
චුන්දොපි තත්ථ පමුඛෙ නිසීදී’’ති.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘සියා ඛො , පනානන්ද, චුන්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස කොචි විප්පටිසාරං උපදහෙය්‍ය – ‘තස්ස තෙ, ආවුසො චුන්ද, අලාභා, තස්ස තෙ දුල්ලද්ධං යස්ස තෙ තථාගතො පච්ඡිමං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිත්වා පරිනිබ්බුතො’ති. චුන්දස්සානන්ද, කම්මාරපුත්තස්ස එවං විප්පටිසාරො පටිවිනොදෙතබ්බො –

‘‘‘තස්ස තෙ, ආවුසො චුන්ද, ලාභා, තස්ස තෙ සුලද්ධං යස්ස තෙ තථාගතො පච්ඡිමං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජිත්වා පරිනිබ්බුතො. සම්මුඛා මෙතං, ආවුසො චුන්ද, භගවතො සුතං, සම්මුඛා පටිග්ගහිතං – ද්වෙමෙ පිණ්ඩපාතා සමසමඵලා සමසමවිපාකා අතිවිය අඤ්ඤෙහි පිණ්ඩපාතෙහි මහප්ඵලතරා ච මහානිසංසතරා ච. කතමෙ ද්වෙ? යඤ්ච පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජිත්වා තථාගතො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣති, යඤ්ච පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජිත්වා අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායති. ඉමෙ ද්වෙ පිණ්ඩපාතා සමසමඵලා සමසමවිපාකා අතිවිය අඤ්ඤෙහි පිණ්ඩපාතෙහි මහප්ඵලතරා ච මහානිසංසතරා ච.

‘‘‘ආයුසංවත්තනිකං ආයස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතං, වණ්ණසංවත්තනිකං ආයස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතං, සුඛසංවත්තනිකං ආයස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතං, සග්ගසංවත්තනිකං ආයස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතං, යසසංවත්තනිකං ආයස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතං, ආධිපතෙය්‍යසංවත්තනිකං ආයස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිත’න්ති. චුන්දස්සානන්ද, කම්මාරපුත්තස්ස එවං විප්පටිසාරො පටිවිනොදෙතබ්බො’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘දදතො පුඤ්ඤං පවඩ්ඪති,

සංයමතො වෙරං න චීයති;
කුසලො ච ජහාති පාපකං,
රාගදොසමොහක්ඛයා සනිබ්බුතො''ති [පරිනිබ්බුතොති (සී. ස්‍යා. පී.)]. පඤ්චමං;

6. පාටලිගාමියසුත්තං

76. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා මගධෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන පාටලිගාමො තදවසරි. අස්සොසුං ඛො පාටලිගාමියා [පාටලිගාමිකා (දී. නි. 2.148)] උපාසකා – ''භගවා කිර මගධෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පාටලිගාමං අනුප්පත්තො''ති. අථ ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා භගවන්තං එතදවොචුං – ''අධිවාසෙතු නො, භන්තෙ, භගවා ආවසථාගාර''න්ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

අථ ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙනාවසථාගාරං තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා සබ්බසන්ථරිං ආවසථාගාරං සන්ථරිත්වා ආසනානි පඤ්ඤාපෙත්වා උදකමණිකං පතිට්ඨාපෙත්වා තෙලප්පදීපං ආරොපෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා භගවන්තං එතදවොචුං – ''සබ්බසන්ථරිසන්ථතං [සබ්බසන්ථරිං සන්ථතං (සී. ස්‍යා. පී.)], භන්තෙ, ආවසථාගාරං; ආසනානි පඤ්ඤත්තානි; උදකමණිකො පතිට්ඨාපිතො [උදකමණිකං පතිට්ඨාපිතං (ස්‍යා.)] තෙලප්පදීපො ආරොපිතො. යස්සදානි, භන්තෙ, භගවා කාලං මඤ්ඤතී''ති.

අථ ඛො භගවා නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන ආවසථාගාරං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා ආවසථාගාරං පවිසිත්වා මජ්ඣිමං ථම්භං නිස්සාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදි. භික්ඛුසඞ්ඝොපි ඛො පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා ආවසථාගාරං පවිසිත්වා පච්ඡිමං භිත්තිං නිස්සාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදි භගවන්තංයෙව පුරක්ඛත්වා. පාටලිගාමියාපි ඛො උපාසකා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා ආවසථාගාරං පවිසිත්වා පුරත්ථිමං භිත්තිං නිස්සාය පච්ඡිමාභිමුඛා නිසීදිංසු භගවන්තංයෙව පුරක්ඛත්වා. අථ ඛො භගවා පාටලිගාමියෙ උපාසකෙ ආමන්තෙසි –

''පඤ්චිමෙ, ගහපතයො, ආදීනවා දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, ගහපතයො, දුස්සීලො සීලවිපන්නො පමාදාධිකරණං මහතිං භොගජානිං නිගච්ඡති. අයං පඨමො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

''පුන චපරං, ගහපතයො, දුස්සීලස්ස සීලවිපන්නස්ස පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං දුතියො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

''පුන චපරං, ගහපතයො, දුස්සීලො සීලවිපන්නො යඤ්ඤදෙව පරිසං උපසඞ්කමති – යදි ඛත්තියපරිසං, යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං, යදි ගහපතිපරිසං, යදි සමණපරිසං – අවිසාරදො උපසඞ්කමති මඞ්කුභූතො. අයං තතියො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

''පුන චපරං, ගහපතයො, දුස්සීලො සීලවිපන්නො සම්මූළ්හො කාලං කරොති. අයං චතුත්ථො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

''පුන චපරං, ගහපතයො, දුස්සීලො සීලවිපන්නො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. අයං පඤ්චමො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා. ඉමෙ ඛො, ගහපතයො, පඤ්ච ආදීනවා දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

''පඤ්චිමෙ, ගහපතයො, ආනිසංසා සීලවතො සීලසම්පදාය. කතමෙ පඤ්ච? ඉධ, ගහපතයො, සීලවා සීලසම්පන්නො අප්පමාදාධිකරණං මහන්තං භොගක්ඛන්ධං අධිගච්ඡති. අයං පඨමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

''පුන චපරං, ගහපතයො, සීලවතො සීලසම්පන්නස්ස කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං දුතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

''පුන චපරං, ගහපතයො, සීලවා සීලසම්පන්නො යඤ්ඤදෙව පරිසං උපසඞ්කමති – යදි ඛත්තියපරිසං , යදි බ්‍රාහ්මණපරිසං, යදි ගහපතිපරිසං, යදි සමණපරිසං – විසාරදො උපසඞ්කමති අමඞ්කුභූතො. අයං තතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

‘‘පුන චපරං, ගහපතයො, සීලවා සීලසම්පන්නො අසම්මූළ්හො කාලඞ්කරොති. අයං චතුත්ථො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

‘‘පුන චපරං, ගහපතයො, සීලවා සීලසම්පන්නො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. අයං පඤ්චමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය. ඉමෙ ඛො, ගහපතයො, පඤ්ච ආනිසංසා සීලවතො සීලසම්පදායා’’ති.

අථ ඛො භගවා පාටලිගාමියෙ උපාසකෙ බහුදෙව රත්තිං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උය්යොජෙසි – ‘‘අභික්කන්තා ඛො, ගහපතයො, රත්ති; යස්සදානි තුම්හෙ කාලං මඤ්ඤථා’’ති. [‘‘එවං භන්තෙ’’ති ඛොපාටලිගාමියා උපාසකා භගවතො පටිස්සුත්වා (මහාව. 285; දී. නි. 2.151)] අථ ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා [‘‘එවං භන්තෙ’’ති ඛොපාටලිගාමියා උපාසකා භගවතො පටිස්සුත්වා (මහාව. 285; දී. නි. 2.151)] උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කමිංසු. අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තෙසු පාටලිගාමියෙසු උපාසකෙසු සුඤ්ඤාගාරං පාවිසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන සුනිධවස්සකාරා [සුනීධවස්සකාරා (සී.ස්‍යා. පී.)] මගධමහාමත්තා පාටලිගාමෙ නගරං මාපෙන්ති වජ්ජීනං පටිබාහාය. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා දෙවතායො සහස්සසහස්සෙව [සහස්සෙව (ස්‍යා. ක.), සහස්සස්සෙව (පී.)] පාටලිගාමෙ වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති. යස්මිං පදෙසෙ මහෙසක්ඛා දෙවතා වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති මහෙසක්ඛානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ මජ්ඣිමා දෙවතා වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති මජ්ඣිමානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ නීචා දෙවතා වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති නීචානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං.

අද්දසා ඛො භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන තා දෙවතායො සහස්සසහස්සෙව පාටලිගාමෙ වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්තියො. යස්මිං පදෙසෙ මහෙසක්ඛා දෙවතා වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති, මහෙසක්ඛානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ මජ්ඣිමා දෙවතා වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති, මජ්ඣිමානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ නීචා දෙවතා වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති, නීචානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා පච්චූසසමයෙ පච්චුට්ඨාය ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි –

‘‘කෙ නු ඛො [කො නු ඛො (සබ්බත්ථ)] ආනන්ද පාටලිගාමෙ නගරං මාපෙන්තී’’ති [මාපෙතීති (සබ්බත්ථ)]. ‘‘සුනිධවස්සකාරා, භන්තෙ, මගධමහාමත්තා පාටලිගාමෙ නගරං මාපෙන්ති වජ්ජීනං පටිබාහායා’’ති. ‘‘සෙය්‍යථාපි, ආනන්ද, දෙවෙහි තාවතිංසෙහි සද්ධිං මන්තෙත්වා; එවමෙව ඛො, ආනන්ද, සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා පාටලිගාමෙ නගරං මාපෙන්ති වජ්ජීනං පටිබාහාය. ඉධාහං, ආනන්ද, අද්දසං දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සම්බහුලා දෙවතායො සහස්සසහස්සෙව පාටලිගාමෙ වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්තියො. යස්මිං පදෙසෙ මහෙසක්ඛා දෙවතා වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති මහෙසක්ඛානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ මජ්ඣිමා දෙවතා වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති මජ්ඣිමානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ නීචා දෙවතා වත්ථූනි පරිග්ගණ්හන්ති නීචානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යාවතා, ආනන්ද, අරියං ආයතනං යාවතා වණිප්පථො ඉදං අග්ගනගරං භවිස්සති පාටලිපුත්තං පුටභෙදනං. පාටලිපුත්තස්ස ඛො, ආනන්ද, තයො අන්තරායා භවිස්සන්ති – අග්ගිතො වා උදකතො වා මිථුභෙදතො වා’’ති.

අථ ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරාණියං [සාරාණීයං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘අධිවාසෙතු නො භවං ගොතමො අජ්ජතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

අථ ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා යෙන සකො ආවසථො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා සකෙ ආවසථෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා භගවතො කාලං ආරොචෙසුං – ‘‘කාලො, භො ගොතම, නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන සුනිධවස්සකාරානං මගධමහාමත්තානං ආවසථො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසුං සම්පවාරෙසුං.

අථ ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො සුනිධවස්සකාරෙ මගධමහාමත්තෙ භගවා ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදි –

‘‘යස්මිං පදෙසෙ කප්පෙති, වාසං පණ්ඩිතජාතියො;
සීලවන්තෙත්ථ භොජෙත්වා, සඤ්ඤතෙ බ්‍රහ්මචාරයො [බ්‍රහ්මචාරිනො (ස්‍යා.), බ්‍රහ්මචරියෙ (පී. ක.)].

‘‘යා තත්ථ දෙවතා ආසුං, තාසං දක්ඛිණමාදිසෙ;
තා පූජිතා පූජයන්ති, මානිතා මානයන්ති නං.

‘‘තතො නං අනුකම්පන්ති, මාතා පුත්තංව ඔරසං;
දෙවතානුකම්පිතො පොසො, සදා භද්‍රානි පස්සතී’’ති.

අථ ඛො භගවා සුනිධවස්සකාරානං මගධමහාමත්තානං ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

තෙන ඛො පන සමයෙන සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධා හොන්ති – ‘‘යෙනජ්ජ සමණො ගොතමො ද්වාරෙන නික්ඛමිස්සති තං ‘ගොතමද්වාරං’ නාම භවිස්සති. යෙන තිත්ථෙන ගඞ්ගං නදිං තරිස්සති තං ‘ගොතමතිත්ථං’ නාම භවිස්සතී’’ති.

අථ ඛො භගවා යෙන ද්වාරෙන නික්ඛමි තං ‘ගොතමද්වාරං’ නාම අහොසි. අථ ඛො භගවා යෙන ගඞ්ගා නදී තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන ගඞ්ගා නදී පූරා හොති සමතිත්තිකා කාකපෙය්‍යා. අප්පෙකච්චෙ මනුස්සා නාවං පරියෙසන්ති, අප්පෙකච්චෙ උළුම්පං පරියෙසන්ති, අප්පෙකච්චෙ කුල්ලං බන්ධන්ති අපාරා පාරං ගන්තුකාමා. අථ ඛො භගවා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – ගඞ්ගාය නදියා ඔරිමතීරෙ [ඔරිමතීරා (බහූසු) මහාව. 286; දී. නි. 2.154 පස්සිතබ්බං)] අන්තරහිතො පාරිමතීරෙ පච්චුට්ඨාසි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන .

අද්දසා ඛො භගවා තෙ මනුස්සෙ අප්පෙකච්චෙ නාවං පරියෙසන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ උළුම්පං පරියෙසන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ කුල්ලං බන්ධන්තෙ අපාරා පාරං ගන්තුකාමෙ.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘යෙ තරන්ති අණ්ණවං සරං,
සෙතුං කත්වාන විසජ්ජ පල්ලලානි;
කුල්ලඤ්හි ජනො පබන්ධති [බන්ධති (ස්‍යා. පී.)],
තිණ්ණා [නිතිණ්ණා (ක.)] මෙධාවිනො ජනා’’ති. ඡට්ඨං;

7. ද්විධාපථසුත්තං

77. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු අද්ධානමග්ගපටිපන්නො හොති ආයස්මතා නාගසමාලෙන පච්ඡාසමණෙන. අද්දසා ඛො ආයස්මා නාගසමාලො අන්තරාමග්ගෙ ද්විධාපථං [ද්වෙධාපථං (සී.)]. දිස්වාන භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අයං, භන්තෙ, භගවා පන්ථො; ඉමිනා ගච්ඡාමා’’ති. එවං වුත්තෙ, භගවා ආයස්මන්තං නාගසමාලං එතදවොච – ‘‘අයං, නාගසමාල, පන්ථො; ඉමිනා ගච්ඡාමා’’ති.

දුතියම්පි…පෙ…. තතියම්පි ඛො ආයස්මා නාගසමාලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අයං, භන්තෙ, භගවා පන්ථො; ඉමිනා ගච්ඡාමා’’ති . තතියම්පි ඛො භගවා ආයස්මන්තං නාගසමාලං එතදවොච – ‘‘අයං, නාගසමාල, පන්ථො; ඉමිනා ගච්ඡාමා’’ති. අථ ඛො ආයස්මා නාගසමාලො භගවතො පත්තචීවරං තත්ථෙව ඡමායං නික්ඛිපිත්වා පක්කාමි – ‘‘ඉදං, භන්තෙ, භගවතො පත්තචීවර’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මතො නාගසමාලස්ස තෙන පන්ථෙන ගච්ඡන්තස්ස අන්තරාමග්ගෙ චොරා නික්ඛමිත්වා හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච ආකොටෙසුං පත්තඤ්ච භින්දිංසු සඞ්ඝාටිඤ්ච විප්ඵාලෙසුං. අථ ඛො ආයස්මා නාගසමාලො භින්නෙන පත්තෙන විප්ඵාලිතාය සඞ්ඝාටියා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා නාගසමාලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධ මය්හං, භන්තෙ, තෙන පන්ථෙන ගච්ඡන්තස්ස අන්තරාමග්ගෙ චොරා නික්ඛමිත්වා හත්ථෙහි ච පාදෙහි ච ආකොටෙසුං, පත්තඤ්ච භින්දිංසු, සඞ්ඝාටිඤ්ච විප්ඵාලෙසු’’න්ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘සද්ධිං චරමෙකතො වසං,
මිස්සො අඤ්ඤජනෙන වෙදගූ;
විද්වා පජහාති පාපකං,
කොඤ්චො ඛීරපකොව නින්නගා’’න්ති. සත්තමං;

8. විසාඛාසුත්තං

78. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන විසාඛාය මිගාරමාතුයා නත්තා කාලඞ්කතා හොති පියා මනාපා. අථ ඛො විසාඛා මිගාරමාතා අල්ලවත්ථා අල්ලකෙසා දිවා දිවස්ස යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො විසාඛං මිගාරමාතරං භගවා එතදවොච –

''හන්ද කුතො නු ත්වං, විසාඛෙ, ආගච්ඡසි අල්ලවත්ථා අල්ලකෙසා ඉධූපසඞ්කන්තා දිවා දිවස්සා''ති? ''නත්තා මෙ, භන්තෙ, පියා මනාපා කාලඞ්කතා. තෙනාහං අල්ලවත්ථා අල්ලකෙසා ඉධූපසඞ්කන්තා දිවා දිවස්සා''ති. ''ඉච්ඡෙය්‍යාසි ත්වං, විසාඛෙ, යාවතිකා [යාවතකා (?)] සාවත්ථියා මනුස්සා තාවතිකෙ [තාවතකෙ (?)] පුත්තෙ ච නත්තාරො චා''ති? ''ඉච්ඡෙය්‍යාහං, භගවා [ඉච්ඡෙය්‍යාහං භන්තෙ භගවා (ස්‍යා.)] යාවතිකා සාවත්ථියා මනුස්සා තාවතිකෙ පුත්තෙ ච නත්තාරො චා''ති.

''කීවබහුකා පන, විසාඛෙ, සාවත්ථියා මනුස්සා දෙවසිකං කාලං කරොන්තී''ති? ''දසපි, භන්තෙ, සාවත්ථියා මනුස්සා දෙවසිකං කාලං කරොන්ති; නවපි, භන්තෙ… අට්ඨපි, භන්තෙ… සත්තපි, භන්තෙ… ඡපි, භන්තෙ… පඤ්චපි, භන්තෙ… චත්තාරොපි, භන්තෙ… තීණිපි, භන්තෙ… ද්වෙපි, භන්තෙ, සාවත්ථියා මනුස්සා දෙවසිකං කාලං කරොන්ති. එකොපි, භන්තෙ, සාවත්ථියා මනුස්සො දෙවසිකං කාලං කරොති. අවිවිත්තා, භන්තෙ, සාවත්ථී මනුස්සෙහි කාලං කරොන්තෙහී''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, විසාඛෙ, අපි නු ත්වං කදාචි කරහචි අනල්ලවත්ථා වා භවෙය්‍යාසි අනල්ලකෙසා වා''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ . අලං මෙ, භන්තෙ, තාව බහුකෙහි පුත්තෙහි ච නත්තාරෙහි චා''ති.

''යෙසං ඛො, විසාඛෙ, සතං පියානි, සතං තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං නවුති පියානි, නවුති තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං අසීති පියානි, අසීති තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං සත්තති පියානි, සත්තති තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං සට්ඨි පියානි, සට්ඨි තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං පඤ්ඤාසං පියානි, පඤ්ඤාසං තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං චත්තාරීසං පියානි, චත්තාරීසං තෙසං දුක්ඛානි, යෙසං තිංසං පියානි, තිංසං තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං වීසති පියානි, වීසති තෙසං දුක්ඛානි, යෙසං දස පියානි, දස තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං නව පියානි, නව තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං අට්ඨ පියානි, අට්ඨ තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං සත්ත පියානි, සත්ත තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං ඡ පියානි, ඡ තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං පඤ්ච පියානි, පඤ්ච තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං චත්තාරි පියානි, චත්තාරි තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං තීණි පියානි, තීණි තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං ද්වෙ පියානි, ද්වෙ තෙසං දුක්ඛානි; යෙසං එකං පියං, එකං තෙසං දුක්ඛං; යෙසං නත්ථි පියං, නත්ථි තෙසං දුක්ඛං, අසොකා තෙ විරජා අනුපායාසාති වදාමී''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''යෙ කෙචි සොකා පරිදෙවිතා වා,
දුක්ඛා ච [දුක්ඛා ච (අට්ඨ.)] ලොකස්මිමනෙකරූපා;
පියං පටිච්චප්පභවන්ති එතෙ,
පියෙ අසන්තෙ න භවන්ති එතෙ.

''තස්මා හි තෙ සුඛිනො වීතසොකා,
යෙසං පියං නත්ථි කුහිඤ්චි ලොකෙ;
තස්මා අසොකං විරජං පත්ථයානො,
පියං න කයිරාථ කුහිඤ්චි ලොකෙ''ති. අට්ඨමං;

9. පඨමදබ්බසුත්තං

79. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො ආයස්මා දබ්බො මල්ලපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා දබ්බො මල්ලපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''පරිනිබ්බානකාලො මෙ දානි, සුගතා''ති. ''යස්සදානි ත්වං, දබ්බ, කාලං මඤ්ඤසී''ති.

අථ ඛො ආයස්මා දබ්බො මල්ලපුත්තො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨහිත්වා පරිනිබ්බායි.

අථ ඛො ආයස්මතො දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨහිත්වා පරිනිබ්බුතස්ස සරීරස්ස ඣායමානස්ස ඩය්හමානස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායිත්ථ න මසි. සෙය්‍යථාපි නාම සප්පිස්ස වා තෙලස්ස වා ඣායමානස්ස ඩය්හමානස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායති

න මසි; එවමෙව ආයස්මතො දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨහිත්වා පරිනිබ්බුතස්ස සරීරස්ස ඣායමානස්ස ඩය්හමානස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායිත්ථ න මසීති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අභෙදි කායො නිරොධි සඤ්ඤා,
වෙදනා සීතිභවිංසු [පීතිදහංසු (සී. පී.), සීතිදහිංසු (ක.)] සබ්බා;
වූපසමිංසු සඞ්ඛාරා,
විඤ්ඤාණං අත්ථමාගමා’’ති. නවමං;

10. දුතියදබ්බසුත්තං

80. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘දබ්බස්ස, භික්ඛවෙ, මල්ලපුත්තස්ස වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨහිත්වා පරිනිබ්බුතස්ස සරීරස්ස ඣායමානස්ස ඩය්හමානස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායිත්ථ න මසි. සෙය්‍යථාපි නාම සප්පිස්ස වා තෙලස්ස වා ඣායමානස්ස ඩය්හමානස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායති න මසි; එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, දබ්බස්ස මල්ලපුත්තස්ස වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨහිත්වා පරිනිබ්බුතස්ස සරීරස්ස ඣායමානස්ස ඩය්හමානස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායිත්ථ න මසී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘අයොඝනහතස්සෙව, ජලතො ජාතවෙදසො [ජාතවෙදස්ස (ස්‍යා.)];
අනුපුබ්බූපසන්තස්ස, යථා න ඤායතෙ ගති.

එවං සම්මාවිමුත්තානං, කාමබන්ධොඝතාරිනං;
පඤ්ඤාපෙතුං ගති නත්ථි, පත්තානං අචලං සුඛ’’න්ති. දසමං;

පාටලිගාමියවග්ගො [පාටලිගාමවග්ගො (ක.)] අට්ඨමො.

තස්සුද්දානං –

නිබ්බානා චතුරො වුත්තා, චුන්දො පාටලිගාමියා;
ද්විධාපථො විසාඛා ච, දබ්බෙන සහ තෙ දසාති.

උදානෙ වග්ගානමුද්දානං –

වග්ගමිදං පඨමං වරබොධි, වග්ගමිදං දුතියං මුචලින්දො;
නන්දකවග්ගවරො තතියො තු, මෙඝියවග්ගවරො ච චතුත්ථො.

පඤ්චමවග්ගවරන්තිධ සොණො, ඡට්ඨමවග්ගවරන්ති ජච්චන්ධො [ඡට්ඨමවග්ගවරං තු තමන්ධො (සී. ක.)];
සත්තමවග්ගවරන්ති ච චූළො, පාටලිගාමියමට්ඨමවග්ගො [පාටලිගාමියවරට්ඨමවග්ගො (ස්‍යා. කං. පී.), පාටලිගාමවරට්ඨමවග්ගො (සී. ක.)].

අසීතිමනූනකසුත්තවරං, වග්ගමිදට්ඨකං සුවිභත්තං;
දස්සිතං චක්ඛුමතා විමලෙන, අද්ධා හි තං උදානමිතීදමාහු [අත්ථායෙතං උදානමිතිමාහු (ක.), සද්ධා හි තං උදානන්තිදමාහු (ස්‍යා. කං. පී.)].

උදානපාළි නිට්ඨිතා.